

ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ
ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΕΙΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
ΚΑΙ Η ΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΕΝΩΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ
ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Υ Π Ο

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΜΙΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τ Μ Η Μ Α ΙΙ.

Η ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΕΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΕΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

1. Εισαγωγικά τινα

Εἴπομεν ἄνωτέρω, ὅτι εἰς τὴν ἐν Aarhus λαβοῦσαν χώραν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνάντησιν Ὀρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονείων θεολόγων εἰσηγή-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 254 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

** Βιβλιογραφία: M. da Abiy Addi', La dottrina della Chiesa Etiopica dissidente sull' union ipostatica, Roma 1956. Th. Camelot, De Nestorius à Eutychès: l'opposition de deux christologies, ἐν Das Konzil von Chalkedon, τ. I, σ. 213-242. H. M. Diepen, Douze Dialogues de Christologie ancienne, Roma 1960. J. van den Dries, The formula of Saint Cyril of Alexandria μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη, Rome 1940. P. Galtier, L' unio secundum hypostasim chez Saint Cyrille, ἐν «Gregorianum» 33 (1952) 351-398. Τοῦ ἀποστοῦ, Saint Cyrille et Apollinaire, ἀπόθι τ. 37 (1956) 584-609. A. Grillmeier, Die theologische und sprachliche Vorbereitung der christologischen Formel von Chalkedon, ἐν Das Konzil von Chalkedon, τ. I, σ. 5-202. I.N. Hebensperger, Die Denkwelt des hl. Cyrill von Alexandria, Augsburg 1927. M. Jugie, La terminologie christologique de S. Cyrille d' Alexandria, ἐν «Echos d' Orient» 1912, σ. 12-27. Τοῦ ἀποστοῦ, Monophysisme καὶ Monothéisme, ἀρθρον ἐν Dict. de Théol. Cathol. τ. X., σ. 2216-2251. 2307-2323. — Eutychès et Eutychianisme, ἀπόθι τ. V, σ. 1582-1609. G. Krüger, Cyrillus, Bischof von Alexandria, ἀρθρον ἐν Realencyclopädie für protestantische Theologie und Kirche³, τ. 4, 377-381. J. Lebon, Le Monophysisme sévérien, Louvain 1909. J. Liébaert, La doctrine christologique de St. Cyrille d' Alexandria avant la querelle nestorienne, Lille 1951. J. Mahé, Cyrille d' Alexandria, ἀρθρον ἐν Dict. Théol. Cath., τ. III, σ. 2476-2527. H. du Manoir, L'argument patristique dans la controverse nestorienne, ἐν «Recherches de science religieuse», τ. 25 (1935) 441 ἔξ., 531 ἔξ. Τοῦ ἀποστοῦ, Dogme et spiritualité chez Saint Cyrille d' Alexandria, Paris 1944. A. Michel, Hypostase, ἀρθρον ἐν Dict. Théol. Cath., τ. VII, σ. 388-389. J. H. Newman, On St. Cyril's formula «μία φύσις σεσαρκωμένη», ἐν Tracts Theological and Ecclesiastical, No 4, London 1874. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ὁ ἅγιος Κύριλλος

θῆμεν τὸ θέμα: «τὸ πρόβλημα τῆς ἐνώσεως τῶν ᾿Αντιχαλκηδονείων ᾿Ανατολικῶν ᾿Εκκλησιῶν μετὰ τῆς ᾿Ορθοδόξου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Κυριλλείου διδασκαλίας «μία φύσις (ὑπόστασις) τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Τὴν εἰσήγησιν ἐκείνην, συμπληρώσαντες μετὰ ταῦτα, δημοσιεύομεν κατωτέρω ὡς δευτερον τμῆμα τῆς παρούσης μείζονος μελέτης ἡμῶν περὶ τῶν ᾿Αντιχαλκηδονείων ᾿Εκκλησιῶν τῆς ᾿Ανατολῆς.

Ἐν τῷ ἱστορικῷ πρώτῳ μέρει τῆς εἰσηγήσεως ἐκείνης, μετὰ βραχεῖαν ἐξέτασιν τῆς ἐξελιξέως τῶν σχέσεων τῆς ᾿Ορθοδόξου μετὰ τῶν ᾿Αντιχαλκηδονείων ᾿Εκκλησιῶν, κατελήξαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι παρὰ τε τοῖς ᾿Ορθοδόξοις καὶ τοῖς διῖσταμένοις ἀπ' αὐτῶν ᾿Ανατολικοῖς χριστιανοῖς τῶν μονοφυσιτιζουσῶν ᾿Εκκλησιῶν αἰωρεῖται ἡ ἰδέα, παρὰ πολλοῖς δὲ καὶ ἡ πεποιθῆσις, ὅτι, πλὴν τῆς διενέξεως περὶ τὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνος, οἱ ᾿Αντιχαλκηδόνειοι χριστιανοὶ δέον νὰ θεωρῶνται κατὰ «τὰ ἄλλα πάντα ὡς ᾿Ορθόδοξοι ὑπάρχοντες», κατὰ Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Ἐπομένως ἔχουσι πάντες ἱερὰν ὑπαχρέωσιν, ὅπως, ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν θεῖαν βουλήν καὶ ἐπιταγὴν «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν»¹, συνεργασθῶσιν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ταπεινοφροσύνης διὰ τὴν ἐπανάνωσιν αὐτῶν. Πράγματι ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, καθ' ἣν καὶ αἱ πλέον ἀπομεμακρυσμένοι ἀπ' ἀλλήλων ᾿Εκκλησίαι τείνουσι θεοφιλῶς πρὸς προσέγγισιν καὶ ἐνότητα, εἶναι πρωταρχικὴ καὶ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη καὶ ὑποχρέωσις καὶ τῆς ᾿Ορθοδόξου καὶ τῶν ἐγγύτατα πρὸς αὐτὴν εὐρισκομένων δογματικῶς, λατρευτικῶς, διοικητικῶς καὶ γεωγραφικῶς ᾿Αντιχαλκηδονείων ᾿Εκκλησιῶν, τῶν ἔχουσῶν κοινὴν τὴν κληρονομίαν τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἐνότητα. Τοῦτο φαίνεται εὐχερέστερον ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν

¹ Ἀλεξανδρείας, ᾿Αθῆναι 1933. A. R e h r m a n n, Die Christologie des hl. Cyrillus von Alexandrien, Hildesheim 1902. M. R i c h a r d, L' introduction du mot hypostase dans la théologie de l' Incarnation, ἐν «Melanges de sciences religieuses» 2 (1945) 5-32, 243-270. R. V. S e l l e r s, Two ancient Christologies. A study in the christological thought of the schools of Alexandria and Antioch in the early history of christian doctrine. London 1940. Α. Θ ε ο δ ῶ ρ ο υ, Ἡ χριστολογικὴ ὁρολογία καὶ διδασκαλία Κυρίλλου τοῦ ᾿Αλεξανδρείας καὶ Θεοδορήτου Κύρου, ᾿Αθῆναι 1955. Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ, Ἡ χριστολογικὴ ὁρολογία καὶ διδασκαλία Σεβήρου τοῦ ᾿Αντιοχείας, ᾿Αθῆναι 1957. J. T i x e r o n t, Des concepts de nature et de personne dans les Pères et écrivains ecclésiastiques des V et VI siècle, ἐν Revue d' histoire et de littérature, 1903 σ. 583 ἐξ. U n o f f i c i a l c o n s u l t a t i o n b e t w e e n T h e o l o g i a n s o f E a s t e r n O r t h o d o x a n d O r i e n t a l O r t h o d o x C h u r c h e s, August 11-15, 1964. Papers and Minutes. Edited by J. Romanides, P. Verghese, N. Nissiotis, ἐν «The Greek Orthodox Theological Review» 10 (1964-1965) Nr. 2. E. W e i g l, Die Heilslehre des hl. Cyrill von Alexandrien 1905. Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ, Christologie vom Tode des Athanasius bis zum Ausbruch des nestorianischen Streites, München 1925.

1. Ἰωάν. 17, 21-23.

ἐπιδιωκομένην ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων ἔνωσιν μετὰ τῶν δυτικῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες εἶναι βεβαίως περισσότερον ἀπομεμακρυσμένοι ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως ἢ αἱ ἔχουσαι τὴν κοινὴν ἀνατολικὴν παράδοσιν Ἀντιχαλκηδόνειοι Ἐκκλησίαι.

Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐπανενώσεως τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν εἰδικώτερον νομίζομεν, ὅτι πᾶσαι αἱ φιλενωτικαὶ συζητήσεις καὶ προσπάθειαι δέον νὰ συγκεντρωθῶσι καὶ συντονισθῶσι κυρίως πρὸς ἀντιμετώπισιν καὶ ἐρμηνείαν καὶ διευθέτησιν τῆς μοναδικῆς σοβαρᾶς δογματικῆς διχογνωμίας μεταξὺ αὐτῶν, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Δ' Οἰκουμηνικῆς Συνόδου διατύπωσιν τοῦ δόγματος περὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, καθ' ὅσον, ταύτης διευθετουμένης, θὰ εἶναι εὐχερῆς ἢ διευθέτησις καὶ τῶν ἄλλων μικροτέρων μεταξὺ αὐτῶν διαφορῶν. Ὡς πρὸς τὴν κυρίαν λοιπὸν διαφορὰν ταύτην πιστεύομεν, ὅτι, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ παραμείνῃ ἄθικτος ὁ ὅρος τῆς Χαλκηδόνος, δύναται νὰ δοθῇ νέα τις ἐρμηνεία καὶ ἀναζητηθῇ νέος τις τύπος συμφωνίας (formula concordiae) μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῶν διῴσταμένων Ἀντιχαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν, ἱκανοποιῶν καὶ φραστικῶς ταύτας, διότι ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ δόγματος φαίνεται ὅτι δὲν ὑφίσταται πραγματικὴ διαφορὰ. Ἡ ὅλη δὴλα δὴ διχογνωμία τῶν Ἀντιχαλκηδονείων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν περιορίζεται εἰς τὴν, συμφώνως πρὸς τὴν ἑαυτῶν παράδοσιν, μονοφυσιτίζουσαν διατύπωσιν τοῦ δόγματος τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, διὰ τῆς χρήσεως ἀσαφῶν καὶ ἀμφιβαλλομένων λέξεων καὶ φράσεων, ἐνῶ κατ' οὐσίαν μᾶλλον νοοῦσιν αὐτὸ καὶ ἐκεῖναι ὀρθοδόξως, πιστεύουσαι εἰς τὰς δύο φύσεις, τὴν θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, ἡνωμένας ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως ἐν τῷ Χριστῷ. Ἡ δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Δ' Οἰκουμηνικῆς Συνόδου καὶ τοὺς μετ' αὐτὴν διαπιστωθεῖσα διχογνωμία φαίνεται ὅτι ἡμβλύθη μετὰ ταῦτα μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ἠτόνησε καὶ ἐξεφυλλίσθη μέχρις ἐκλείψεως σχεδὸν αὐτῆς σήμερον, ὅτε οἱ διῴσταμενοι Ἀνατολικοί, ἐνῶ ἐξ ἐνὸς διστάζουσι νὰ δεχθῶσι τὴν Δ' Οἰκουμηνικὴν Σύνοδον καὶ ὁμολογήσωσι σαφῶς τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις, ἐξ ἑτέρου ἕμως ὑποδέχονται οὐσιαστικῶς αὐτὰς καὶ δὴ ἡνωμένας «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως», ἀπορρίπτοντες κυρίως τὸ Χαλκηδόνειον «ἐν δύο φύσεσι» μετὰ τὴν ἔνωσιν καὶ διατηροῦντες μόνον τὸ «ἐκ δύο φύσεων» πρὸ τῆς ἐνώσεως, ὅπερ ἀρχικῶς εἶχε διατυπώσει ὁ Εὐτυχῆς. Ἀλλ' οὕτως ἡ διαφορὰ αὐτῶν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρθοδόξων φαίνεται οἶονεὶ περιοριζομένη εἰς τὴν διαφορὰν σχεδὸν μεταξὺ τῶν δύο φράσεων «ἐν δύο φύσεσι» καὶ «ἐκ δύο φύσεων», ἢ μᾶλλον τῶν δύο προθέσεων «ἐν» καὶ «ἐκ». Ὅθεν νομίζομεν, ὅτι ὡς δογματικὴ βᾶσις τῆς εὐκταίας συμφωνίας θὰ ἠδύνατο νὰ τεθῇ ἢ ὑπὸ τῶν μονοφυσιτίζουσῶν Ἐκκλησιῶν περισσότερον χρησιμοποιουμένη καὶ ἱκανοποιῶσα αὐτὰς φράσις καὶ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ἢ ἐπὶ τὸ ὀρθοδοξότερον

«σεσαρκωμένου», ὀρθοδόξως ὅμως νοουμένη καὶ ἐρμηνευομένη, καὶ γενικῶς ἢ Κυρίλλιος διδασκαλία περὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, ἥτις ἱπετέλεσε τὴν βάσιν τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ γενικώτερον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι σήμερον.

Ἐν πρώτοις, ἐξετάζοντες ἐγγύτερον τὴν μονοφυστικῶς ἠχοῦσαν καὶ περιφνημον καταστᾶσαν ἀνωτέρω δογματικὴν διατύπωσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», διαπιστοῦμεν ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐχρησιμοποίησε ταύτην ἐν ὀρθοδόξῳ καὶ οὐχὶ ἐν μονοφυστικῇ ἐννοίᾳ, πιστεῦων, ὡς γράφει, ὅτι ἀνήκει αὕτη ὄντως εἰς τὸν στῦλον τῆς Ὁρθοδοξίας Μεγάλου Ἀθανάσιου καὶ μὴ ὑποπευόμενος ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ αἰρετικοῦ Ἀπολλιναρίου, ὡς δέχονται πάντες σχεδὸν οἱ ἀπὸ τοῦ Λεοντίου Βυζαντιῦ μέχρι σήμερον θεολόγοι¹. Πράγματι πρῶτος ὁ Ἀπολλινάριος εἶχε χρησιμοποίησει τὴν ἐν λόγῳ διατύπωσιν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ἢ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰοβιανὸν ὧδε: «Καὶ εἶναι τὸν αὐτὸν υἱὸν Θεοῦ καὶ Θεὸν κατὰ πνεῦμα, υἱὸν δὲ ἀνθρώπου κατὰ σάρκα, οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα υἱόν, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει· οὐδὲ δύο υἱούς, ἄλλον μὲν υἱὸν Θεοῦ ἀληθινὸν καὶ προσκυνούμενον, ἄλλον δὲ ἐκ Μαρίας ἀνθρώπων μὴ προσκυνούμενον, κατὰ χάριν υἱὸν Θεοῦ γενόμενον, ὡς καὶ ἀνθρώποι, ἀλλὰ τὸν ἐκ Θεοῦ, ὡς ἔφην, ἕνα ὕἱον Θεοῦ...»². Ἀλλὰ τὴν ἀπολλιναριστικὴν καταγωγὴν τῆς εἰρημένης φράσεως ἀγνοῶν ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐπίστευεν, ὡς εἴπομεν, ὅτι ἀνήκεν αὕτη εἰς τὸν Μεγάλου Ἀθανάσιου, διότι οἱ Ἀπολλιναρισταὶ ὀλόκληρον τὴν πρὸς Ἰοβιανὸν ὁμολογίαν ἢ ἐπιστολὴν τοῦ Ἀπολλιναρίου εἶχον ἀποδώσει εἰς τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου ἐφέρετο ἕκτοτε αὕτη, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου»³. Ἐκ τούτου ἀπατηθεὶς ὁ ἅγιος Κύριλλος ἔγραψεν ἐν τε τῷ «Ἀπολογητικῷ» καὶ τῷ «Προσφωνητικῷ» αὐτοῦ τὰ ἐξῆς: «Γράφει τοίνυν ὁ τῆς αἰδίου μνήμης πατὴρ ἡμῶν καὶ ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν

1. Πρβλ. R. V. Sellers, *Two ancient Christologies*, London 1954, σ. 89, 18. No 2.

2. H. Lietzmann, *Apollinaris von Laodicea und seine Schule*, Tübingen 1904, σ. 103έξ., 146, 160, 250/1. Πρβλ. καὶ G. Voisin, *L'Apollinarisme*, Louvain 1901, σ. 152, 188. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ὁ ἅγιος Κύριλλος καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀπολλιναρίου, ἐν «Θεολογία» 10 (1932) 97-105. H. de Riedmatten, *La Christologie d'Apollinaire de Laodicée*, ἐν «*Studia Patristica*» (International Conference, Oxford 1955), II, Berlin 1957.

3. Παρὰ Migne P.G. 28, 25-29. Βλέπ. καὶ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀλεξάνδρεια 1933, σ. 461 ἐξ.

σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τοῖς περὶ τῆς σαρκώσεως¹: «Ὁμολογοῦμεν εἶναι αὐτὸν υἱὸν Θεοῦ καὶ Θεὸν κατὰ πνεῦμα, υἱὸν [δὲ] ἀνθρώπου κατὰ σάρκα· οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα Υἱὸν, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, καὶ προσκυνούμενον [ἢ προσκυνουμένην] μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει· οὐδὲ δύο Υἱούς, ἄλλον μὲν Υἱὸν Θεοῦ ἀληθινὸν καὶ προσκυνούμενον, ἄλλον δὲ ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον μὴ προσκυνούμενον, κατὰ χάριν δὲ Υἱὸν Θεοῦ γενόμενον, ὡς καὶ ἄνθρωποι· ἀλλὰ τὸν ἐκ Θεοῦ, ὡς ἔφην, ἕνα Υἱὸν Θεοῦ καὶ Θεόν...»². Ἄξιον δὲ ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι, ὅτι ἀντὶ τῆς ἀπολλιναριστικῆς καὶ ψευδοαθανασιανῆς φράσεως «προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς», ὁ Κύριλλος γράφει ἐν τῷ «Ἀπολογητικῷ» τὸ ὀρθόδοξον «προσκυνούμενον μετὰ τῆς σαρκὸς»³, γενικώτερον δὲ ὑπ' ἄλλην ἔννοιαν ἐχρησιμοποιοῦν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος δογματικὴν ἔκφρασιν ὁ ἅγιος Κύριλλος καὶ ὑπ' ἄλλην ὁ Ἀπολλινάριος, ἀλλ' ἀμφοτέροι ἐδέχοντο τὴν ἐνότητα τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου.

Ἄλλὰ τὴν ἀπολλιναριστικὴν προέλευσιν τοῦ ἀνωτέρω χωρίου καὶ τὴν ψευδῆ ἀπόδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Μ. Ἀθανάσιον ἐπεσήμανεν ἤδη, ὡς ἐλέχθη, ὁ Λεόντιος Βυζάντιος⁴, διαπιστώσας γενικῶς μὲν ὅτι «τινὲς τῶν τὰ Ἀπολλιναρίου νοσοῦντων, ἦτοι τὰ Εὐτυχοῦς, ἢ τῶν ἀπὸ Διοσκόρου, τὴν ἰδίαν αἴρεσιν κρατῦναι βουλόμενοι, τινὰς τῶν Ἀπολλιναρίου λόγων, ὡς Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ ἢ Ἀθανασίου ἢ Ἰουλίου ἐπέγραψαν, τοὺς ἀπλουστέρους ἀπατήσαι βουλόμενοι, ὃ δὴ καὶ πεποιήκασιν... Καὶ παρὰ πολλοῖς ἂν εὖροις τῶν τῆς ὀρθῆς πίστεως τὴν κατὰ μέρος Ἀπολλιναρίου πίστιν Γρηγορίου ἐπιγεγραμμένην, καὶ τινὰς αὐτοῦ ἐπιστολάς Ἰουλίου ἐπιγεγραμμένας, καὶ ἄλλους δ'

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν δώδεκα κεφαλαίων, Migne P.G. 76, 349. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ καὶ «Προσφωνητικὸς ταῖς εὐσεβεστάταις βασιλεύσαις», Migne P.G. 76, 1209. 1212: «ἔφη τοίνυν ὡς ἀληθῶς ὁ τρισμακάριος καὶ διαβόητος εἰς εὐσέβειαν Ἀθανάσιος, ὁ γενόμενος κατὰ καιροὺς τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως λόγῳ, περὶ Χριστοῦ τάδε...» (ἀκολουθεῖ δόκιμος σχεδὸν ἡ ὁμολογία τοῦ Ἀπολλιναρίου μετὰ τῆς εἰρημένης φράσεως). Πρβλ. καὶ E. Schwaartz, Acta Concil. Oecum. I, 4, 5, σ. 65.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς καὶ Προσφωνητικὸς, αὐτόθι.

3. Migne P.G. 76, 349.

4. Πρὸ τοῦ Λεοντίου ἤδη τῷ 512 οἱ μοναχοὶ τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Ἀλκίωνα Νικοπόλεως, ἐπέμψαντο τοὺς Μοναρχίτας, ὅτι ἀπὸ πολλῶν Ἀπολλιναρίου λόγων Ἀθανασίου καὶ Γρηγορίου τῷ Θαυματουργῷ καὶ Ἰουλίῳ διὰ τῶν ἐπιγραφῶν ἀνατεθήκασιν (παρ' Εὐαγρίῳ, Ἐκκλ. Ἰστ. 3, 31. Migne P.G. 86/II, 2661), εἰς οὓς προστέθησαν τὸ 531 καὶ ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης καὶ Φῆλιξ Ρώμης ἐν δημοσίᾳ διαλέξει μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Σεβηριανῶν, τοῦθ' ὅπερ διημφισβήτησεν ὁ Ἰπάτιος Ἐφέσου, εἰπὼν ὅτι προουκείτο περὶ νόθων ἢ πλαστῶν ἐπιστολῶν καὶ μαρτυριῶν, ὡς ὁ Κύριλλος δὲν ἀνέφερον ὀνομαστί οὔτε ἐν ταῖς πρὸς τὸν Νεστόριον ἐπιστολαῖς του, οὔτε ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ. (Mansi, Sac. Concil... Coll. 8, 818).

αὐτοῦ περὶ σαρκώσεως λόγους, ἤτοι ἐκθέσεις, Ἀθανασίου ἐπιγραφόμενας»¹. Εἰδικώτερον δὲ διεπίστωσεν ἀλλαχοῦ, «ὅτι πρῶτος ἐν Ὁρθοδόξοις τὸ «μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην» εἶπεν ὁ ἅγιος Κύριλλος· ἐν Ὁρθοδόξοις δὲ εἶπομεν, ἐπειδὴ ὁ Ἀπολλινάριος πολλάκις ἔλεγε τοῦτο· ἔθεν καὶ ἐνομίσθη ὁ ἅγιος Κύριλλος παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἀπολλιναριστῆς εἶναι· οὐκ ἦν δέ. Οὐδὲ γὰρ δέον ἐστὶ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἰρετικοί, πάντως μὴ δέχεσθαι· τὰ δὲ κακὰ ἀποβάλλεσθαι... Ἔτι δὲ καὶ ἄλλην παραφέρουσι χρῆσιν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ περὶ σαρκώσεως λόγου· ἔστι δὲ τοιαύτη· «Καὶ εἶναι τὸν αὐτὸν υἱὸν Θεοῦ κατὰ πνεῦμα καὶ υἱὸν ἀνθρώπου κατὰ σάρκα, οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα Υἱόν, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην». Πρὸς τοῦτο λέγομεν, ὅτι πρῶτον μὲν οὐδὲν ἡμῖν ἐναντιοῦται. Οὐδὲ γὰρ δοξάζομεν δύο φύσεις, τὴν μὲν προσκυνητὴν, τὴν δὲ ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ δοξάζομεν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην. Ἐπειτα δὲ οὐδ' ἔστι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου· ἐρωτώμενοι γὰρ παρ' ἡμῶν, ποῦ κεῖται, καὶ μὴ εὐποροῦντες δεῖξαι, στενοχωρούμενοι παραφέρουσι μικρὸν τινα λόγον ὡς δύο φύλλων, ἐν ᾧ κεῖται αὕτη ἡ χρῆσις. Δῆλον δὲ πᾶσιν, ὅτι πάντα τὰ συγγράμματα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πάνυ μεγάλα εἰσίν»².

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, ὅτι ἡ ὑπὸ κρίσιν φράσις «οὐκ ἔστι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου», ἀλλὰ τοῦ Ἀπολλιναρίου. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ὅμως τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἀπεδίδετο αὕτη ἡμαρτημένης εἰς τὸν Μ. Ἀθανάσιον, τοῦθ' ἔπερ δεχόμενος καὶ ὁ Κύριλλος, ἐχρησιμοποίησεν αὐτὴν ἐπὶ τῷ προφανεῖ σκοπῷ, ὅπως διὰ τοῦ τονισμοῦ τῆς ἐνιαίας φύσεως, ταῦτ' εἰπεῖν ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅστις «σὰρξ ἐγένετο», ἐνώσας ἐν ἑαυτῷ ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως τελείαν θεότητα καὶ τελείαν ἀνθρωπότητα, ἀποκλείσῃ τὴν νεστοριανικὴν διαίρεσιν τῶν δύο φύσεων, ἐξαίρων πανταχοῦ, ὅπου ἐχρησιμοποιοῦται τὴν ἐν λόγῳ φράσιν, τὴν ἀδιαιρέτον ἔνωσιν τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ καταπολεμῶν πάντοτε τὴν νεστοριανικὴν διαίρεσιν αὐτῶν³. Ἐντεῦθεν καὶ κατὰ τὸν Εὐλόγιον Ἀλεξανδρείας, ὁ Κύριλλος εἰπὼν

1. Λεοντίου Βυζαντίου, Πρὸς τοὺς προσφέροντας ἡμῖν τινα τῶν Ἀπολλιναρίου ψευδῶς ἐπιγεγραμμένα εἰς ὄνομα τῶν ἁγίων Πατέρων. Migne P.G. 86/II, 1948.

2. Λεοντίου Βυζαντίου, Σχόλια γ'. Migne P.G. 86/I, 1253. 1256.

3. Ἐντεῦθεν ὀρθῶς ὁ Joseph van den Dries, *The formula of Saint Cyril of Alexandria μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη*, Rome 1940, σ. 113, διεπίστωσεν, ὅτι «without exception, in every passage in which the formula occurs there is question of division of the divine and human «φύσεις». This coincidence is, in fact, the key to the purpose of the formula and so to its meaning. The purpose of the formula was to discredit or to refute division of the «φύσεις» in the Word of God made Flesh; it was no accident that the formula always and invariably occurs in passages dealing with division. Its essential purpose was to repel the Nestorian «διαίρεσις» of the «φύσεις»; to affirm this non-division of the «φύσεις» is part and parcel of Cyril's doctrine of the Incarnation».

«μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ἡννοεῖ «μία ὑπόστασις» μετὰ θεότητος καὶ σαρκὸς (ἀνθρωπότητος), ἡνωμένων ἀδιαιρέτως, ἢ «μιαῖς ὑποστάσεως δύο φύσεις ἀδιαιρέτους» εἶναι, ἢ «τὴν μίαν φύσιν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἰρηῆσθαι»¹. Πρὸς τὸν σκοπὸν δ' ἀκριβῶς τοῦτον προσέδωκεν ὀρθόδοξον ἔννοιαν καὶ περιεχόμενον εἰς τὴν ὑπὸ κρίσιν φράσιν, ὑπερβαλὼν καὶ μεθερμηνεύσας ὀρθοδόξως τὴν αἰρετικὴν (ἀπολλιναριστικὴν — μονοφυσιτικὴν) ἔννοιαν αὐτῆς, ὡς ὀφόμεθα κατωτέρω².

2. Ἡ ἀληθὴς ἔννοια τῆς φράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» κατὰ τὸν Κύριλλον Ἰαλεξανδρείας

Ἄλλὰ πῶς ἡννοεῖ ὁ ἅγιος Κύριλλος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ὀρθόδοξοι Πατέρες καὶ θεολόγοι τὴν φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη»; Προφανῶς ὡς σημαίνουσιν τὴν μίαν ὑπόστασιν, τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου, σαρκωθέντος καὶ ἐνώσαντος ἐν ἑαυτῷ ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως μετὰ τῆς θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τελείαν. Ἐθεώρουν δηλονότι τὴν φράσιν ταύτην ὡς ταυτόσημον πρὸς τὴν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου: «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο»³, ἐναλλάσσοντες τὴν λέξιν «φύσις» διὰ τῆς ὀρθότερας «ὑπόστασις». Π. χ. ὁ ἅγιος Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως (434-446) ἔγραφε πρὸς τοὺς Ἀρμενίους: «μίαν ὁμολογῶ τὴν τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν» (ἀντὶ «φύσιν»)⁴. Τῷ ὄντι, ἀντεπερχόμενοι οὗτοι κατὰ τῆς

1. Εὐλόγιου Ἰαλεξανδρείας, Παρὰ Φωτίῳ, Μυριόβ. 230. Migne P.G. 103, 1025.

2. Πρβλ. καὶ A. Grillmeier, Die theologische und sprachliche Vorbereitung der christologischen Formel von Chalkedon, ἐν Das Konzil von Chalkedon, τ. I, σ. 174: «Kyrill ist trotz der gleichen Terminologie und Sprache innerlich weit von Apollinarios entfernt, wengleich er mit der Sprache auch gewisse Ideen der Christusdeutung übernommen hat. Diese hat er wesentlich umgedeutet oder eingeschränkt und damit für die kirchliche Theologie in ihrem positiven Wert gerettet». Βλέπ. καὶ σ. 175 ἐξ.

3. Ἰωάν. 1,14.

4. Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιστολὴ 2, πρὸς Ἀρμενίους, περὶ πίστεως. Migne P.G. 65, 864. E. Schwartz, Act. Concil. Oecum. IV, 2, σ. 191. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ A. Grillmeier, ἐνθ' ἄν. σ. 195, παρατηρεῖ: «Die Formel Kyrills erhält hier eine kleine, wohl nicht unbeabsichtigte Abwandlung: statt *μία ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη* heisst es: *μία ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκωθέντος*. Zwar hat auch Kyrill die andere Form gekannt, welche das Wort «fleschgeworden» auf den Logos bezog. Sie war aber selten geblieben. In der Formulierung des Proklos darf man wohl eine Verdeutlichung im Sinne des Hypostatistischen oder Personalen sehen, während Kyrills eigene und überwiegend gebrauchte Formel Hypostasis mehr im Sinne von Substanz verstand. Damit hat Hypostasis den chalkedonischen Sinn».

κακοδοξίας: «δύο φύσεις = δύο πρόσωπα» τοῦ Νεστορίου¹, ἐπίστευον, ὅτι ἐξουδετέρουν αὐτὴν διὰ τοῦ τονισμοῦ τῆς «μιάς φύσεως», ἥτοι τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, τοῦ ἐνὸς προσώπου τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὸ ὅποῖον ἐχρησίμειυσεν ὡς βάσις τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν προχαλκηδόνειον ἐκείνην ἐποχὴν ἐταυτίζοντο, θεωρούμενοι ὡς συνώνυμοι καὶ ταυτόσημοι, οἱ ὅροι «φύσις», «ὑπόστασις» καὶ «πρόσωπον». Διὰ τοῦτο ὡς «φύσις» ἐν τῇ ὑπ' ὄψει φράσει νοεῖται ὑπόστασις ἢ πρόσωπον, ἐν ἑαυτῷ καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑφ' ἑστώς, ὅπερ εἶναι τὸ πρόσωπον ἢ ἡ ὑπόστασις τοῦ αἰωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἅγιος Κύριλλος διευκρινίζων γράφει: «ἡ τοῦ Λόγου φύσις, ἡγουν ἢ ὑπόστασις, ὅ ἐστιν αὐτὸς ὁ Λόγος»². Καὶ ἀλλαχοῦ ὁμιλεῖ περὶ «ἐνὸς προσώπου καὶ φύσεως, ἡγουν ὑποστάσεως μιᾶς»³. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει πολλάκις, ὡς ὑψόμεθα. Δῆλα δὴ θεωρεῖ ὡς συνωνύμους καὶ ταυτοσήμους τοὺς ὅρους «φύσις», «ὑπόστασις» καὶ «πρόσωπον» καὶ τοὺς χρησιμοποιοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ἀκριβῶς ἐννοίᾳ. Διὰ δὲ τῆς προηγουμένης λέξεως «μία» ἀποκλείεται πᾶσα νεστοριανικὴ ἔννοια διαιρέσεως τῆς μιᾶς ὑποστάσεως ἢ τοῦ ἐνὸς προσώπου τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐξαιρομένης τῆς ἐνόητος αὐτοῦ. «Εἷς λοιπὸν Ἰῖός, μία φύσις (=ὑπόστασις) αὐτοῦ, ὡς σαρκωθέντος τοῦ Λόγου»⁴. Ἡ δὲ μετοχὴ «σεσαρκωμένη» δηλοῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (ἐν μεταχαλκηδονεῖᾳ ἐννοία, ἥτοι τὴν ἀνθρωπότητα), ἣν ὁ ἐν τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου σαρκωθείς αἰώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀνέλαβε καὶ ἦνωσε μετὰ τῆς θείας φύσεως ὑποστατικῶς. Ὡστε τὸ «σεσαρκωμένη» σημαίνει τὴν ἀνάληψιν καὶ ἔνωσιν καὶ ἐνύπαρξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει ἢ ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου, τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων νοουμένης ὡς ἀδιαιρέτου καὶ ἀδιασπάστου καὶ ἀχωρίστου. Ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τῷ Κυρίλλῳ ἀπαντᾷ ἡ μετοχὴ αὕτη ὅτε μὲν κατ' ὀνομαστικὴν, ἵνα συμφωνῇ πρὸς τὸ «φύσις», ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ φράσει, ὅτε δὲ κατὰ γενικὴν, ἵνα συμφωνῇ πρὸς τὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ Λόγου, ὡς: «μία φύσις Ἰησοῦ σεσαρκωμένου» ἢ «μίαν εἶναι πιστεύομεν τὴν τοῦ Ἰησοῦ φύσιν, ὡς ἐνὸς πλὴν ἐνανθρωπήσαντος καὶ σεσαρκωμένου»⁵.

Κατὰ ταῦτα, ἡ φράσις «μία φύσις» ἐνταῦθα σημαίνει μίαν ὑπόστασιν, ἐν πρόσωπον, οὐχὶ δέ, κατὰ τὸν Νεστόριον, δύο φύσεις, ἥτοι δύο ὑποστάσεις ἢ

1. Πρβλ. Γ. Μπεμπη, Συμβολαὶ εἰς τὴν περὶ Νεστορίου ἔρευναν, Ἀθήναι 1964, σ. 107 ἐξ., 205 ἐξ.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν 12 κεφαλαίων. Migne P.G. 76, 401.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν 12 κεφαλαίων, ἀναθ. γ'. Migne P.G. 76, 352.

4. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 44, Εὐλόγιον. Migne P.G. 77, 225.

5. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 40, Ἀκακίῳ ἐπισκόπῳ Μελιτηνῆς. Migne P.G. 77, 192/3.

δύο πρόσωπα μετὰ τὴν ἔνωσιν. «Οὐ διοριστέον οὖν ἄρα τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς καὶ εἰς Θεὸν ἰδικῶς, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστόν Κύριον φαμέν, τὴν τῶν φύσεων εἰδότες διαφορὰν καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις τηροῦντες αὐτάς»¹. Διότι ἡ «μία φύσις», τ.ξ. ἡ μία ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου, εἶναι «σεσαρκωμένη», δηλαδή ἡνωμένη ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀδιαιρέτως μετὰ τῆς ἐκ τῆς Παρθένου ἀναληφθείσης τελείας ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥτις οὐδέποτε ὑπῆρξε καθ' ἑαυτὴν πρὸ καὶ ἐκτὸς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως— «οὐ γὰρ προϋποστάση καθ' ἑαυτὴν σαρκὶ ἠνώθη ὁ θεὸς Λόγος»²—ἀλλ' ἦτο ἀνυπόστατος καὶ ἀπρόσωπος καὶ «ἐν ἐννοίαις», χρησιμεύσαντος αὐτῇ ὡς προσώπου τοῦ προσώπου ἢ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου³. «Ὡστε καὶ ἐν τῇ φράσει τοῦ Κυρίλλου «μία φύσις» καὶ ἐν τῇ φράσει τοῦ Νεστορίου «δύο φύσεις» ὁ ὅρος φύσις ἔχει τὴν ἐννοιαν τῆς ὑποστάσεως ἢ τοῦ προσώπου, τοῦ ἐν ἑαυτῷ καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑφισταμένου, ἢ τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ὑποκειμένου, τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ἀτόμου. Πρόκειται δῆλα δὴ περὶ τῆς συγκεκριμένης φύσεως καὶ αὐτοτελοῦς ὑποστάσεως ἢ τοῦ ἐνὸς προσώπου τοῦ αἰωνίου καὶ ἀναλλοιώτου Λόγου τοῦ Θεοῦ⁴.

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Σχόλια γ'. Migne P.G. 75, 1385.

2. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστ. III, 2. Migne P.G. 94, 985.

3. Κατὰ τὸν Ἰωάννην Δαμασκηνόν, «ὁ Θεὸς Λόγος σαρκωθεὶς, οὔτε τὴν ἐν τῇ ψιλῇ θεωρίᾳ κατανοουμένην φύσιν ἀνέλαβεν... οὔτε τὴν ἐν τῷ εἶδει θεωρουμένην, οὐ γὰρ πάσας τὰς ὑποστάσεις ἀνέλαβεν, ἀλλὰ τὴν ἐν ἀτόμῳ, τὴν αὐτὴν οὖσαν τῇ ἐν τῷ εἶδει, ἀπαρχὴν γὰρ ἀνέλαβε τοῦ ἡμετέρου φυράματος, οὐ καθ' ἑαυτὴν ὑποστᾶσαν καὶ ἄτομον χρηματίσασαν πρότερον, καὶ οὕτως ὑπ' αὐτοῦ προσληφθείσαν, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτοῦ ὑποστάσει ὑπάρξασαν· αὐτὴ γὰρ ἡ ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐγένετο τῇ σαρκὶ ὑπόστασις... Λείπεται τοίνυν εἰπεῖν... τὸ σάρκα γενέσθαι τὸν Λόγον, αὐτὴν τὴν τοῦ Λόγου ὑπόστασιν ἀτρέπτως γενέσθαι τῆς σαρκὸς ὑπόστασιν». (Αὐτόθι III, 11, P.G. 94, 1024/5).

4. Εἶναι βεβαίως γνωστόν, ὅτι βραδύτερον ἐγένετο ὁ διαχωρισμὸς φύσεως καὶ προσώπου ἢ ὑποστάσεως καὶ ἡ διαμόρφωσις καὶ ἐπικράτησις τῆς ὀρθῆς χριστολογικῆς φρασεολογίας («δύο φύσεις, ἐν πρόσωπον»), ἐν ὀρθόδοξῳ ἐννοίᾳ, οὕτως ὥστε «νὰ δύνανται τις ἐν τῷ Χριστῷ νὰ δέχηται δύο φύσεις, χωρὶς νὰ εἶναι ἠναγκασμένος νὰ δεχθῇ δύο πρόσωπα, καὶ ἀντιθέτως νὰ δύνανται τις νὰ δέχηται ἐν πρόσωπον, χωρὶς νὰ εἶναι ἠναγκασμένος νὰ κάμῃ λόγον περὶ μιᾶς φύσεως». (B. Στεφανίδου, μν.ξ.σ.202). Κυρίως «ἡ εἰρημένη ἐσφαλμένη ἀρχὴ τῆς ἀχωρίστου σχέσεως τῆς φύσεως καὶ τοῦ προσώπου ἢ τῆς ὑποστάσεως ἀνεστράφη ὑπὸ τῶν δύο Γρηγορίων, Ναζιανζηνοῦ καὶ Νύσσης, τοῦ Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, τοῦ Λέοντος Α' καὶ ἄλλων, ἀντικατασταθεῖσα διὰ τῆς ὀρθῆς: «δύο φύσεις, ἐν πρόσωπον», δι' ἧς ἐπετεύχθη ἡ ὀρθόδοξος διατύπωσις ὑπὸ τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος περὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἰδίως ἐν τῇ προτάσει τοῦ ὅρου αὐτῆς: «ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σφωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἐν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰόν...». Οὕτως ἐπαυσαν ἐφεξῆς νὰ ταυτίζηται ἡ ἐννοία τοῦ ὅρου «φύσις» πρὸς τὴν ἐννοιαν τῶν ὄρων «πρόσωπον» ἢ «ὑπόστασις». «Ἐτερον «φύσις» καὶ ἕτερον «πρόσωπον» ἢ «ὑπόστασις», ἐντεῦθεν δὲ καὶ δύο φύσεις ἐν ἐνὶ προσώπῳ ἢ μιᾷ ὑποστάσει». (Ἰω. Καρμ-

Κατὰ τὸν Ἰωάννην Δαμασκηνόν, ὁ ἅγιος Κύριλλος ἡγνώνει διὰ μὲν «τοῦ εἰπεῖν σεσαρκωμένην, τὴν τῆς σαρκὸς οὐσίαν... διὰ δὲ τοῦ μίαν φύσιν, τὴν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Λόγου... τ.ξ. τῆς θεότητος αὐτοῦ... ὥστε δύο εἰσὶ φύσεις»¹. Καὶ συμπεραίνει: «ὥστε φύσιν τοῦ Λόγου λέγοντες, αὐτὸν τὸν Λόγον σημαίνουμεν»². Ἐναντι λοιπὸν τῶν «δύο φύσεων» = «δύο προσώπων» τοῦ Νεστορίου ὁ Κύριλλος ἀντιτάσσει ἐξαίρων τὴν «μίαν φύσιν», ἤτοι τὴν μίαν ὑπόστασιν, τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀλλὰ «σεσαρκωμένου», ἐννοῶν τοῦτον ὡς φορέα ἀμφοτέρων τῶν φύσεων, ἡνωμένων ἐν αὐτῷ «ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως», ἄνευ οὐδεμιᾶς συμφύσεως καὶ ἀναμειξέως ἢ ἀλλοιώσεως ἢ ἀφομοιώσεως ἢ μεταφοιτήσεως τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην φύσιν, «οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν»³. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ ἅγιος Κύριλλος, καταπολεμῶν τὸν Νεστορικανισμόν, ἀπέφραγεν ἅμα τὸν τε Μονο-

μῖρη, μν. ξ. τ. I², σ. 160). Ἄλλ' ὅμως παρὰ τῷ Κυρίλλῳ Ἀλεξανδρείας ἐξηκολούθουν νὰ εἶναι συνώνυμοι καὶ ταυτοσήμαντοι οἱ ὅροι φύσις - ὑπόστασις - πρόσωπον. Ἰσαύτως καὶ ὁ F. L o o f s, Leontius von Byzanz, ἐν Texte und Untersuchungen, Leipzig 1887, τ. III, σ. 43, διεπίστωσεν, ὅτι ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ λοιποὶ Ἀλεξανδρινοὶ θεολόγοι «ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ὡς συνωνύμους τοὺς ὅρους οὐσία, φύσις καὶ ὑπόστασις».

1. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἀν. III, 7.8. Περὶ συνθέτου φύσεως 3. Migne P.G. 94, 1012/3. 95,116/7. Σημειωτέον ὅτι ὁμοίαν ἔνοιαν εἰς τὴν Κυρίλλειον ταύτην φράσιν ἀπέδιδε καὶ ὁ μονοφυσίτης Πατριάρχης Ἀντιοχείας Σεβῆρος μετὰ τῶν ὁπαδῶν του, οἵτινες «claimed it to be the interpretation of Cyril himself. The word «φύσις» in the formula means «person», «the subject», «the individual». This same meaning is attributed to the terms «ὑπόστασις» and «πρόσωπον». This identity of notion between these three terms is, according to these writers, Cyrillian tradition, for Cyril always and without exception, understood «φύσις» to mean «person». (J. v a n d e n D r i e s, μν. ξ. σ. 12). Κατὰ ταῦτα, οὐ μόνον οἱ Ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Μονοφυσῖται παρεδέχοντο τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἀποδοθεῖσαν εἰς τὴν ἀπολιναριστικὴν ἔκφρασιν: μία φύσις = μία ὑπόστασις, ἐν πρόσωπον, ὀρθόδοξον ἔνοιαν. Προσθετέον ὅτι καὶ ὁ H. d u M a n o i r d e J u a y e, παρατηρεῖ ὀρθῶς, ὅτι «le Christ étant un seul sujet, un seul individu, il ne peut y avoir en lui qu' une seule φύσις, une seule ὑπόστασις existant d' une manière indépendante; cette unique nature ou hypostase ne peut être que celle du Verbe divin, puisqu'elle a toujours existé et toujours immuable en elle-même. La formule μία φύσις (ou ὑπόστασις) τοῦ Θεοῦ Λόγου désigne donc la nature concrète, l' hypostase indépendante, la personne du Verbe, le Verbe lui-même. Plusieurs passages montrent que, quand il s' agit du Verbe, les trois termes φύσις, ὑπόστασις, πρόσωπον se trouvent être synonymes». (Dogme et spiritualité chez Saint Cyrille d' Alexandrie, Paris 1944, σ. 131). Ὁμοίως καὶ ὁ T h. C a m e l o t παρατηρεῖ, ὅτι «pour Cyrille physis égale hypostasis». (De Nestorius à Eutyches, ἐν Das Konzil von Chalkedon, I, 230).

2. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστ. III, 6. Migne P.G. 94,1008.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 4, πρὸς Νεστόριον. Migne P.G. 77,45.

φυσιτισμὸν καὶ τὸν Ἀπολλιναρισμὸν¹. Ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὁ ἅγιος Κύριλλος, (μίαν φύσιν Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην λέγων), ἐννοεῖ, «ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, τῆς ἐνώσεως καθ' ὑπόστασιν γενομένης, εἰς Χριστὸς ἀποτελέσθη», οὐχὶ δὲ «μίαν φύσιν, ἥτοι οὐσίαν, θεότητος καὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ». Διὰ τοῦτο ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀνεθεμάτισεν «ἐπ' Ἰσης καὶ τοὺς ἀνά μέρος διαιροῦντας, ἥτοι τέμνοντας (Νεστοριανούς), καὶ τοὺς συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ» (Μονοφυσίτας)², ἐπαναλαβοῦσα κατ' οὐσίαν ἐν τούτῳ τὴν διδασκαλίαν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου³, ἣν παρανοήσαντες οἱ Μονοφυσίται,

1. Καὶ κατὰ τὸν H. M. Diepen, ἐρμηνεύοντα τὸν ἄγιον Γελάσιον, «l' unique nature est l' hypostase divine du Verbe. Son unité n' est pas unité de composition mais de simplicité. Et le participe σεσαρκωμένη ou même σεσαρκωμένου exprime l' autre nature. L' unique nature du Dieu Verbe, mais avec sa chair, entré dans l' humanité. Ainsi comprise la formule est à l' opposé du monophysisme apollinariste et des formules chères au vrai Apollinaire». (Douze dialogues de Christologie ancienne, Roma 1960, σ. 30).

2. Παρὰ Ἰω. Καρμίρη, μν. ε. τ. I, σ. 195.

3. Αὐτόθι, σ. 175. Καὶ ἐν σ. 169/70 γράφομεν, ὅτι ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐδογματίσεν «ἓνα Χριστὸν ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως (κατὰ τῶν Εὐτυχιανῶν καὶ τῶν Ἀπολλιναριστῶν), ἀδιαρέτως καὶ ἀχωρίστως (κατὰ τῶν Νεστοριανῶν), ἀλλ' οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σαφζομένης δὲ μάλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰῶν μονογενῆ, Θεὸν Λόγον, Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Ὡστε τὸ χριστολογικὸν δόγμα τῆς Χαλκηδόνος εἶναι συντόμως: δύο φύσεις ἡνωμένοι ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαρέτως ἐν ἓνι προσώπῳ ἢ μιᾷ ὑποστάσει (τοῦ Θεοῦ Λόγου). Ἡ δογματικὴ αὕτη διατύπωσις, βασιθεῖσα ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς προηγηθείσης δογματικῆς παραδόσεως καὶ ἐξελιξέως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀποτελεῖ ἐπιτυχή καὶ ὀρθόδοξον σύνθεσιν ἔνθεν μὲν τῆς νεστοριανικῆς διαιρέσεως τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ καὶ τῶν δύο φύσεων αὐτοῦ, ἐτέρωθεν δὲ τῆς μονοφυσιτικῆς ἐνώσεως καὶ συγχύσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, κατακριθεισῶν τῶν δύο αἰρετικῶν ἀκροτήτων τοῦ Νεστοριανισμοῦ καὶ τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διευτυπώθη καὶ θετικῶς ὠλοκληρωμένον πλέον τὸ χριστολογικὸν δόγμα, μὲ βᾶσιν κυρίως τὴν ἔκθεσιν πίστεως τῶν «Διαλλαγῶν» τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ συμφωνίᾳ πρὸς τὸ Πρωτοδικὸν δόγμα, τὸ θεσπισθὲν ἐπὶ τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Εἶτα δὲ τὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνος ἡρμηνεύθη, διεσαφηνίσθη καὶ συνεπληρώθη ὑπὸ τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τέλος ὠλοκληρώθη ὑπὸ τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οὕτω διαπιστοῦται συνέχεια, ἐνότης καὶ ταυτότης τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐν τῷ χριστολογικῷ δόγματι, τὴν θέσιν δὲ ταύτην ὑπεστηρίξαμεν καὶ ἐνώπιον τῆς συνδικακέσεως τοῦ Λατίνου, ἥτις καὶ υἰοθέτησεν αὐτὴν ἐν τῷ τελικῷ κοινῷ ἀνακοινωθέντι διὰ τῶν ἐξῆς: «Διεπιστώσαμεν, ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος (451) δύναται νὰ ἐννοηθῇ ὡς ἐπικυροῦσα τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Ἐφέσου (431), ὡς καὶ ὑπὸ τῷ φῶς τῆς μεταγενεστέρης Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (553). Ἀνεγνωρίσαμεν, ὅτι πᾶσαι αἱ Σύνοδοι δέον νὰ θεωρῶνται ὡς στάδια μιᾶς ἀκεραίας ἀναπτύξεως καὶ ὅτι οὐδεμία Σύνοδος ἢ κείμενον δέον νὰ ἐξεταζῶνται μεμονωμένως». (Βλέπ. ἀνωτέρω σ. 246, ὡς καὶ Unofficial Consultation between Theologians of Eastern Orthodox and Oriental Orthodox Churches... σ. 14-15, 76, 78).

κατεπολέμησαν αὐτήν, ἐξακολουθοῦσι δὲ μέχρι σήμερον νὰ μιμῶνται αὐτοὺς οἱ Ἀντιχαλκηδόνειοι, προφανῶς ἐκ παρεξηγήσεως καὶ ἕξεως.

Εἶπομεν ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος διδάσκει, ὅτι ἡ κατὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Λόγου προσληφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας ἀνθρωπίνη φύσις ἦτο ἀτομικὴ καὶ οὐδέποτε προϋπάρξασα, ἔτι δὲ ἀπρόσωπος καὶ ἀνυπόστατος, χρηματίσαντος αὐτῇ ὡς προσώπου ἢ ὑποστάσεως τοῦ προσώπου τοῦ αἰωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ. Περὶ τούτου καὶ γενικώτερον περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας διδάσκει τὰ ἑξῆς: «Αὐτὸς ὁ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀπορρήτως γεγεννημένος μονογενὴς αὐτοῦ Λόγος, ... ἐν ἐσχάτοις καιροῖς τοῦ αἰῶνος, εὐδοκήσαντος τοῦ Πατρὸς ἵνα σώσῃ τὸ ἐπὶ γῆς γένος, πεπτωκὸς εἰς ἀρὰν καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας κατακομισθὲν εἰς θάνατον καὶ φθοράν, σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπελάβετο, κατὰ τὰς Γραφάς, καὶ κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, τούτεστι γέγονεν ἄνθρωπος· καὶ σάρκα λαβὼν καὶ ἰδίαν αὐτὴν ποιησάμενος, ἐγεννήθη σαρκικῶς διὰ τῆς ἀγίας καὶ Θεοτόκου Μαρίας... Καὶ ἐπειδὴ καταβέβηκεν ἐκὼν ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις (καθῆκε γὰρ ἑαυτὸν εἰς κένωσιν), ὑπομεμένηκεν ἀναγκαίως καὶ γέννησιν τὴν ἐκ γυναικός, οὐκ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβούσης τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως, ὅτε κατὰ σάρκα γεγεννησθαι λέγεται· ἀλλ' ἦν μὲν καὶ ἔστιν, ὡς ἔφην, ἐκ Θεοῦ Πατρὸς, φυσικῶς τε καὶ ἀληθῶς ὁ Λόγος. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἄνθρωπος ἀπλῶς νοεῖται καθ' ἡμᾶς ὁ ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου γεγεννημένος, ἀλλ' αὐτὸς σαρκωθείς ὁ Λόγος, καὶ ἴδιον ἔχων σῶμα τὸ ἐξ αὐτῆς, διὰ τοῦτο λέγεται γεγεννησθαι σαρκικῶς, ὡς τῆς ἰδίας σαρκός τὴν γέννησιν οἰκειούμενος»¹. Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, ἀπερινοήτως τε καὶ ὡς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἤνωσεν ἑαυτῷ σῶμα, ἐμψυχωμένον ψυχῇ νοερά, καὶ προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικός, οὐ μεταβολῆ φύσεως καθ' ἡμᾶς γεγονώς, ἀλλ' εὐδοκίᾳ μᾶλλον οικονομικῇ. Ἡθέλησε γὰρ ἄνθρωπος γενέσθαι, τὸ εἶναι Θεὸς κατὰ φύσιν οὐκ ἀποβαλὼν. Ἄλλ' εἰ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καθήκετο μέτροις καὶ πεφόρηκε τὴν τοῦ δούλου μορφήν, καὶ οὕτω μεμένηκεν ἐν ταῖς τῆς θεότητος ὑπεροχαῖς καὶ ἐν φυσικῇ κυριότητι. Ἐνοῦντες τοίνυν ἡμεῖς τῇ ἀγίᾳ σαρκί, ψυχὴν ἐχούση τὴν νοεράν, ἀπορρήτως τε καὶ ὑπὲρ νοῦν, τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀμεταβλήτως, ἓνα Χριστὸν καὶ ὕψιον καὶ Κύριον ὁμολογοῦμεν, τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, οὐχ ἕτερον καὶ ἕτερον, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτόν, τοῦτο κἀκεῖνο ὑπάρχοντα καὶ νοούμενον»². Ἄλλ' «ὁ ἀνωθέν τε καὶ ἐκ Πατρὸς Λόγος, οὐκ εἰς τὴν τοῦδέ τινος, οὔτε μὴν εἰς ἄλλοτριαν καταπεφοίτηκε σάρκα, οὐδ' αὖ ἐφ' ἓνα τινὰ τῶν καθ' ἡμᾶς καταβέβηκεν, ὡς ἐνοικήσων αὐτῷ, καθάπερ ἀμέλει καὶ

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Προσφωνητικὸς ταῖς εὐσεβ. βασιλίαις, Migne P.G. 76, 1205.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 45, Migne P.G. 77, 232.

ἐν προφήταις ἦν· ἀλλ' ἴδιον ποιησάμενος σῶμα τὸ ἐκ γυναικός, καὶ γεννηθεὶς ἐξ αὐτῆς κατὰ σάρκα, τὴν ἀνθρώπου γέννησιν ἀνεκεφαλαιοῦτο δι' ἑαυτοῦ, μεθ' ἡμῶν κατὰ σάρκα γενόμενος, ὁ πρὸ παντὸς αἰῶνος ἐκ Πατρὸς¹... Σάρκα γενέσθαι φησὶν ἢ θεόπνευστος Γραφή τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρός Λόγον, τ.ἔ. ἀσυγχύτως τε καὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθῆναι σαρκί· οὐ γὰρ ἦν ἀλλότριον αὐτοῦ τὸ ἐνωθὲν αὐτῷ σῶμα καὶ γεγεννημένον ἐκ γυναικός, ἀλλ' ὡσπερ ἴδιον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκάστῳ τὸ αὐτοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν τουτοῖν τρόπον καὶ τοῦ Μονογενοῦς ἴδιον ἦν, καὶ οὐχ ἑτέρου τὸ σῶμα· οὕτω γὰρ καὶ γεγέννηται κατὰ σάρκα»². Συναφῶς παρετήρησε καὶ ἀλλαχοῦ ὁ ἅγιος Πατὴρ, ὅτι «ἀπεστάλη οὐ γυμνός καὶ ἄσαρκος ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρός Λόγος, γέννησιν δὲ μᾶλλον ὑπομείνας τὴν κατὰ σάρκα, ἦτοι σῶμα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, τοῦτό τε ἀφράστως καὶ ἀσυγχύτως ἐνώσας ἑαυτῷ, «ἐπέφανεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Κύριος», κατὰ τὰς Γραφάς. Ἰδιον οὖν τὸ σῶμά φαμεν γενέσθαι τοῦ Λόγου, καὶ οὐκ ἀνθρώπου τινὸς ἰδικῶς, καὶ κεχωρισμένως ἑτέρου παρ' αὐτὸν νοουμένου Χριστοῦ καὶ Υἱοῦ. Ὡσπερ δὲ ἴδιον ἡμῶν ἐκάστου λέγεται σῶμα τὸ ἰδικῶς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ νοητέον»³.

Κατὰ ταῦτα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀπρόσωπος καὶ ἀνυπόστατος οὔσα, ἠνώθη μετὰ τῆς θείας με βάσιν τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, γενομένη οὕτω δι' αὐτοῦ ἐνυπόστατος. «Ἐπειδὴ δὲ Υἱὸν ἓνα καὶ Χριστὸν καὶ Κύριον αἱ θεόπνευστοι λέγουσι Γραφαί, καὶ τῆς πίστεως ἡ παράδοσις οὕτως ἔχει καὶ οὐχ ἑτέρως, συνενεγκόντες ἡμεῖς εἰς ἀδιάτμητον ἔνωσιν ἐψυχωμένη νοερῶς τῇ σαρκὶ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρός Λόγον, ἓνα Χριστὸν καὶ Υἱὸν ὁμολογοῦμεν ὑπάρχειν. Ὡς δὲ ἐνὸς ὄντος τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἐν αὐτοῦ φαμεν

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν 1,1. Migne P.G. 76, 24.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν 1,1. Migne P.G. 76,20

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν 12 κεφ., ἀναθεμ. α'. Migne P.G.76, 372/3. Καὶ ἀλλαχοῦ γράφει: «Οὐ δὴ πού φαμεν ἀρνησθαι τοὺς ἁγίους ἐκεῖνους, ὅτι τὸ ἐνωθὲν τῷ Λόγῳ σῶμα ἐψύχωντο ψυχῇ νοεῖ· «ὅσοις ἐκ τῆς σαρκὸς ἡμῶν λέγει τὸν Λόγον, οὐ δίχα ψυχῆς νοεῖας ὁμολογεῖ τὴν σάρκα τὴν ἐνωθεῖσαν αὐτῷ. Οὕτω γὰρ, ὡς γε οἶμαι, μᾶλλον δὲ ὡς ἔστι τεταρρηκτόως εἰπεῖν, καὶ ὁ πάνσοφος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τὸν Λόγον ἔφη γενέσθαι σάρκα, οὐχ ὡς ἀψύχῳ σαρκὶ ἐνωθέντα, μὴ γένοιτο· ἀλλ' οὐδ' ὡς τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν ὑπομείναντα· μεμνήκε γὰρ ὅπερ ἦν, τοῦτ' ἔστι φύσει Θεός· προσλαβὼν δὲ καὶ τὸ εἶναι ἀνθρώπου, ἦτοι γενέσθαι καθ' ἡμᾶς ἐκ γυναικός κατὰ σάρκα, πάλιν εἰς μεμνήκεν Υἱός· πλὴν οὐκ ἄσαρκος, καθὰ καὶ πάσαι, ἦτοι πρὸ τῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως καιρῶν, ἀμφιασάμενος δὲ ὡσπερ καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν. Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ ἔστιν ὁμοούσιον τῷ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς φύντι Λόγῳ τὸ ἐνωθὲν αὐτῷ σῶμα, καὶ ψυχῆς ἐνώσεως αὐτῷ νοεῖας, ἀλλ' οὖν ὁ μὲν νοῦς φαντάζεται τὸ ἑτεροφυές τῶν ἐνωθέντων· ἓνα γε μὴν ὁμολογοῦμεν Υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ Κύριον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ Λόγου. Ἐὶ δὲ σαρκὸς ἕταν εἴπωμεν, ἀνθρώπου φαμέν». (Ἐπιστολὴ 46, Migne P.G. 77, 240).

εἶναι πρόσωπον»¹. Ἐν τῷ ἐνὶ λοιπὸν τούτῳ προσώπῳ ἠνώθη μετὰ τῆς θείας ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσει «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως», οὕτως ὥστε ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, μετὰ τὴν «ἄρρητον καὶ ὑπὲρ νοῦν» ἔνωσιν, εἶναι «ἐν δύο φύσεσιν», τῇ θεῖᾳ καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ, «ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως» ἠνωμέναις. Διότι «τίς οὕτως ἐμβρόντητός τε καὶ ἀμαθῆς εἶη ἄν, ὡς καὶ τὴν θεῖαν οἰεσθαι τοῦ Λόγου τετραφῆθαι φύσιν εἰς ὕπερ οὐκ ἦν, ἢ μεταχωρῆσαι τὴν σάρκα, κατὰ γε τὸν τῆς ἀλλοιώσεως τρόπον, εἰς τὴν αὐτοῦ τοῦ Λόγου; Ἀμήχανον γάρ. Ἔνα γε μὴν Ἰῶν καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν εἶναι φαμεν, κἂν εἰ ἐν προσλήψει γενέσθαι σαρκός, ψυχῆν ἐχούσης τὴν νοεράν. Αὐτοῦ γάρ γέγονε τὸ ἀνθρώπινον, νοεῖται δὲ πρὸς ἡμῶν οὐχ ἑτέρως, πλὴν ὅτι κατὰ τοῦτον αὐτὸν τὸν τρόπον, Θεὸς ὁμοῦ τε καὶ ἄνθρωπος»².

Ἔτι δὲ πράγματι παρὰ τῷ ἁγίῳ Κυρίλλῳ Ἀλεξανδρείας ὁ ἄρθρος «φύσις» σημαίνει ὑπόστασιν ἢ πρόσωπον, τ.ε. αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον μετὰ τῆς ἔνωθείσης αὐτῷ σαρκός, φαίνεται ἐκ πλείονων χωρίων αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου. Οὕτως ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας σαφῶς ἀποδίδει τὸ «μίαν φύσιν» «ὑποστάσει μιᾷ τῇ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένῃ». Διὰ τὴν καταπολεμήθησιν δὴ ἄλλοι τῶν Νεστοριανῶν, τοὺς «διαιροῦντας ἀλλήλων τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἀδιάσπαστον ἔνωσιν» καὶ νοοῦντας ἢ λέγοντας «δύο Ἰούους», ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ Κύριος, «Θεὸς ὢν φύσει, γέγονε σὰρξ, ἤγουν ἄνθρωπος ἐμψυχωμένης ψυχῆ λογικῆ τῆς σαρκός... ἐνὶ τοιγαροῦν προσώπῳ τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετόντων φωνάς, ὑποστάσει μιᾷ τῇ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένῃ» ἢ «ὑποστάσει μιᾷ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένῃ». «Κύριος γὰρ εἷς Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὰς Γραφάς»³. Προ-

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 50. Migne P.G. 77, 276.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἔτι εἰς ὁ Χριστός. Migne P.G. 75, 1289.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν δώδεκα κεφαλαίων. Migne P.G. 76, 340. Ἰωάν. ἐπὶ τῶν. Fragm. Migne P.G. 74, 24. Ἐπιστολὴ 17 πρὸς Νεστόριον. Migne P.G. 77, 116. E. Schwartz, Acta Concil. Oecum. I, 1, 1. σ. 38. I, 1, 7. σ. 44. Ἰω. Καρμίρη, μν. ξ. σ. 144. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ παρουσίᾳ 17 ἐπιστολῆ, τῇ ἀπευθυνθείσῃ πρὸς τὸν Νεστόριον μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδου τοῦ ἔτους 430, ὁ ἅγιος Κύριλλος διὰ πρῶτην φοράν χρησιμοποιοῖ τὴν κρινομένην φράσιν, γράφων ὁμοίως οὐχὶ «φύσει μιᾷ», ἀλλ' ὀρθότερον «ὑποστάσει μιᾷ τῇ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένῃ». Προτάσσει δὲ καὶ τὰ ἐπόμενα, μαρτυροῦντα τὸν ἀνωτέρω δηλωθέντα σκοπὸν τῆς χρήσεως τῆς φράσεως: «Τὰς δὲ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν φωνάς, οὔτε ὑποστάσει δισίν, οὔτε μὴν προσώποις καταμερίζομεν· οὐ γὰρ ἐστὶ διπλοῦς ὁ εἷς καὶ μόνος Χριστός, κἂν ἐκ δύο νοῆται καὶ διαφόρων πραγμάτων εἰς ἐνόητα τὴν ἀμέριστον συνεννεγημένος, καθάπερ ἀμῆλει καὶ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς νοεῖται καὶ σώματος, καὶ οὐ διπλοῦς μάλλον, ἀλλ' εἷς ἐξ ἀμφοῖν. Ἀλλὰ τὰς τε ἀνθρωπίνους καὶ πρὸς γε τοῦτ' αὖ τὰς θεϊκὰς παρ' ἐνὸς εἰρῆσθαι διακεισόμεθα, φρονοῦντες ὀρθῶς» (αὐτόθι). Ἐξαιρῶν δ' ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ τὴν ἐνόητα τοῦ προσώπου τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπορρέουσαν ἀντίδοσιν τῶν ἰδιωμάτων τῶν δύο φύσεων, προστίθησιν: «Ἦνῶσθαι γε μὴν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες τὸν Λόγον, ἕνα προσκυνοῦμεν Ἰῶν καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, οὔτε ἀνὰ μέρος τιθέντες καὶ διορίζοντες ἄνθρωπον καὶ Θεόν, ὡς συνημμένους ἀλλήλοις τῇ τῆς ἀξίας καὶ αὐθεντίας ἐνό-

φανῶς ἐνταῦθα ταυτίζονται ἐναλλασσόμενοι οἱ ὄροι: φύσις, ὑπόστασις καὶ πρόσωπον ὡς ταυτόσημοι. «Μία φύσις, εἴτουν ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου σσαρκωμένη», τ.ξ. ἐν πρόσωπον, εἷς Κύριος, «εἷς νοεῖται Χριστὸς Ἰησοῦς, Υἱὸς μονογενῆς, μιᾷ προσκυνήσει τιμώμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός»¹. Δῆλα δὴ «τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι ἀντὶ ὑποστάσεως ἐχρήσατο», ὡς ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός². Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ ἡμέτερος θεολόγος Πατριάρχης διευκρινίζει τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῶν ὄρων «φύσις» καὶ «καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις», τονίζων ἰδίως ὅτι «φύσις» σημαίνει «ὑπόστασις», διὰ τῶν ἐξῆς: «Τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν γενέσθαι φαμέν, τοῦ καθ' ὑπόστασιν οὐδὲν ἕτερον ἀποφαίνοντος, πλὴν ὅτι μόνον ἢ τοῦ Λόγου φύσις, ἢ γου ὑπόστασις, ὃ ἐστὶν αὐτὸς ὁ Λόγος, ἀνθρωπεῖα φύσει κατὰ ἀλήθειαν ἐνωθεὶς, τροπῆς τινος δίχα καὶ συγχύσεως, εἷς νοεῖται καὶ ἔστι Χριστός, ὁ αὐτὸς Θεὸς καὶ ἀνθρώπος»³. Ὡσαύτως καὶ εἰς πλείονα ἄλλα χωρία παρατηρεῖ: «Ὅταν μὲν γὰρ ἐφ' ἐνὸς προσώπου καὶ φύσεως, ἢ γου ὑποστάσεως μιᾶς, βασιανίζων ὁ λόγος τὰ ἐξ ὧν ἐστὶ⁴... Τὸ συνημμένον τινὶ κατὰ τὴν ἀξίαν, διηρημένων τῶν φύσεων, ἢ γου ὑποστάσεων, οὐχ εἷς εἶεν ἄν, ἀλλὰ δύο⁵... Καὶ κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ μόνον νοηθεῖ ἂν ἢ τῶν φύσεων, ἢ γου ὑποστάσεων, διαφορά⁶ κ.τ.λ. Εἰς ἕτερα δ' ὡσαύτως χωρία ὁ ὄρος «ὑπόστασις» σημαίνει «πρόσωπον», ὡς π.χ.: «Τὰς δὲ γε ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν φωνὰς οὔτε ὑποστάσει δυσίν, οὔτε μὴν προσώποις καταμερίζομεν... Ἐνὶ τοιγαροῦν προσώπῳ τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς, ὑποστάσει μιᾷ τῇ τοῦ Λόγου σσαρκωμένη⁷... Εἴ τις προσώποις δυσίν, ἢ γου ὑποστάσει, τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διανέμει φωνὰς⁸... Ἐνα Υἱὸν καὶ μίαν ὑπόστασιν τὴν τοῦ Λόγου σσαρκωμένην»⁹ κ.τ.λ.

τητι, κενοφωνία γὰρ τοῦτο καὶ ἕτερον οὐδὲν, οὔτε μὴν Χριστὸν ἰδικῶς ὀνομάζοντες τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον, καὶ ὁμοίως ἰδικῶς Χριστὸν ἕτερον τὸν ἐκ γυναικός: ἀλλ' ἓνα μόνον εἰδότες Χριστὸν τὸν ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Λόγον μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός... Εἷς οὖν ἄρα Χριστὸς καὶ Κύριος, οὐχ ὡς συνάφειαν ἀπλῶς τὴν ὡς ἐνόητι τῆς ἀξίας, ἢ γου ἀσθεντίας, ἔχοντος ἀνθρώπου πρὸς Θεόν: οὐ γὰρ ἐνοῖ τὰς φύσεις ἢ ἰσοτιμίαν (αὐτόθι στ. 109/12).

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 17, αὐτόθι στ. 113.

2. Ἰουστινιανού, Ὁμολογία πίστεως, παρὰ Mansi, Sacr. Concil... Col lectio 9, 545.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Πρὸς τοὺς τολμῶντας συνηγορεῖν τοῖς Νεστορίου δόγμασιν ... ἀναθεμ. β'. Migne P.G. 76, 401.

4. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν 12 κεφ... ἀναθεμ. η', αὐτόθι στ. 352.

5. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Προυφανητικὸς ταῖς εὐσεβ. βασιλίαις 45, αὐτόθι στ. 1397.

6. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 40. Migne P.G. 77, 193.

7. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 17. Migne P.G. 77, 116.

8. Αὐτόθι, στ. 120. Ἰω. Καρμίρη, μν. ξ. I, 145.

9. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν. Migne P.G. 76, 93.

Ἐκ τούτων εὐχερῶς συνάγεται, ὅτι εἰς τὰ ἀνωτέρω καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα χωρία ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ταυτίζει ἐννοιολογικῶς τοὺς τρεῖς ὅρους «φύσις», «ὑπόστασις» καὶ «πρόσωπον», καὶ ὅτι ὁ ἐν τῇ φράσει «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σσαρκωμένη» ὅρος «φύσις» σημαίνει «ὑπόστασιν» ἢ, ὅπερ ταῦτόν, «πρόσωπον», τ.ἔ. τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Νοουμένης λοιπὸν ἐνταῦθα τῆς «μιαῖς φύσεως» ὡς «μιαῖς ὑποστάσεως» ἢ «ἐνὸς προσώπου», ἢ ὅλη φράσις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σσαρκωμένη» ἐξι-
 σοῦται πρὸς τὰ φράσεις: «μία ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου σσαρκωμένη» καὶ «ἐν πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου σσαρκωμένου»¹, καὶ ἐπομένως εἶναι κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ὀρθόδοξος, μόνον δὲ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἔκφρασιν καὶ διατύπωσιν φαίνεται πως μονοφυσιτίζουσα, χρησιμοποιοθεῖσα δ' ὅμως ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρὸς ἕξαρσιν τοῦ ἀδικαιρέτου τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἐνὶ Χριστῷ, ἐναντίον τοῦ Νεστορίου. Οὕτω δηλοῦσιν, ὡς προείπομεν, τὸ μὲν «φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου» τὴν θείαν φύσιν, τὸ δὲ «σσαρκωμένη» τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, φερομένην οὐχὶ ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ Λόγου ὑποστάσει καὶ γενομένην οὕτως ἐνυπόστατον², καὶ τὸ «μία φύσις» τὴν μίαν ὑπόστασιν ἢ τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου ἢ τὸν ἕνα Θεὸν Λόγον, σάρκα γεγόμενον, κατὰ τὴν Ἰωάννειον διατύπωσιν³. Τοιοῦτοτρόπως διασφύζεται ἡ ἐνότης τοῦ προσώπου, τ.ἔ. τοῦ ἐνός

1. Βλέπ. καὶ J. van den Dries, μν. ἔ. σ. 57/8: «The promiscuous use and juxtaposition of the terms «φύσις» and «ὑπόστασις» in the christological writings of Cyril prove identity of concept. But the juxtaposition of the term «ὑπόστασις» to «πρόσωπον», and, secondly, the juxtaposition of both «φύσις» and «ὑπόστασις» to the words «Son» (Υἱός), «Only-begotten» (Μονογενής), and suchlike, prove that these words have the same meaning, that is of person. Therefore, the terms «φύσις» and «ὑπόστασις» convey, at least at times, if not always, the notion of personality. Therefore, if this is so, we are justified in translating the terms «φύσις» in the formula by «person» and, consequently, in identifying this formula with «the one person of the Word of God made Flesh».

2. Ὁ Μάξιμος Ὁμολογητῆς περὶ τῆς σημασίας τῆς μετοχῆς «σσαρκωμένη» παρατηρεῖ: «Καὶ μίαν δὲ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σσαρκωμένην, σαρκὶ ψυχὴν ἐχούση τὴν νοεράν τε καὶ λογικὴν, λέγομεν εὐσεβῶς, διὰ τοῦ ἐπάγειν τὸ «σσαρκωμένην», τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας τὴν δῆλῶσιν εἰσομιλζοντες... Ὡστε ὁ λέγων μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σσαρκωμένην, μετὰ σαρκὸς ἐμφύχου εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον δηλοῖ, ἕτερόν τι πάντως κατὰ τὴν οὐσίαν παρὰ τὸν Θεὸν Λόγον οὐσαν τὴν σάρκα νοῶν». (Ἐπιστολ. 12, πρὸς Ἰωάννην Κουβικουλάριον, Migne P.G. 91, 501).

3. Ἰωάν. 1,14. Καὶ ὁ A. Grillmeier, ἐνθ' ἀν. σ. 180/1, γράφει: «Wenn wir nun die berühmte mia — physis — (hypostasis) — Formel von hier aus zu deuten suchen, so sehen wir Physis — Hypostasis durch drei Worte bestimmt: μία — τοῦ Θεοῦ Λόγου — σσαρκωμένη oder σσαρκωμένου. Physis — Hypostasis selbst aber bedeutet darin die «göttliche Substanz». Wenn hinzugefügt wird: «des Gott—Logos», so wird erst das Subjekt, der personale Träger, genannt, welchem diese Physis—Hypostasis gehört. Erst das ganze: φύσις τοῦ Θεοῦ

φορέως ἀμφοτέρων τῶν φύσεων, κατὰ τῆς νεστοριανικῆς διαιρέσεως αὐτῶν, τῆς ὄλης φράσεως ἰσοδυναμοῦσης πρὸς τὰς ταυτοσημοὺς αὐτῆ: «εἷς Θεὸς Λόγος σαρκακωμένος», ἢ «εἷς μόνον Χριστός, ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός», ἢ «ἓνα μόνον εἰδότες Χριστόν, τὸν ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Λόγον, μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός», ἢ «ἓνα ὕψον καὶ μίαν ὑπόστασιν, τὴν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην»¹ κτλ. Κατὰ συνέπειαν ἡ ἔννοια «φύσις» ἐνταῦθα ἐξισοῦται πρὸς τὰς ταυτοσημάντους τότε ἔννοιας «ὑπόστασις», «πρόσωπον», «Λόγος», «Υἱός», «Μονογενής» κ.τ.τ. Ἀναμφιβόλως ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐδέχτο δύο τελείας φύσεις, ἐν χαλκηδονείῳ ἔννοια, ἐκ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν ὁποίων ἀπετελέσθη «εἷς μόνον Χριστός», καὶ οὐχὶ μίαν φύσιν ἐν ἔννοια μονοφυσικῆ, δῆλα δὴ μίαν οὐσίαν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, τοῦθ' ὅπερ κατεδίκασεν ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος².

Ἐπομένως ἐνταῦθα ἔχομεν κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτὸ τὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνος περὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, ἢ, πατερικῶς εἰπεῖν, τῆς «καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως»³, ἐκφερόμενον ὅμως κατὰ

Λόγου ergibt ein «Natur—Prosopon» und nennt die Substanz mit ihrem Träger. Ist es aber von dieser Deutung aus möglich, den Zusatz «fleischgeworden» zu erklären, ohne dass eine Vermischung der Naturen angenommen werden muss? Wenn wir die eigentliche Vorstellung Kyrills von der Einheit des gottmenschlichen Wesens berücksichtigen, so ist keine besondere Schwierigkeit dagegen. Er möchte die Fleischesnatur Christi möglichst in der göttlichen Wirklichkeit des Logos, in seiner Substanz, seiner Hypostase verankern. Diese Substanz wird als «fleischgeworden» bezeichnet, insofern die Menschennatur Christi ihre Hypostase im Logos hat, d. h. wohl: ihre Existenz — und Seinsgrundlage. Wenn Kyrill in diesem Zusammenhang betont, dass Gottheit und Menschheit in Christus ihr Eigensein, ihre ποιότης φυσική, behalten, so bedeutet also die Einheit der Hypostase jene Einheit, welche der menschlichen Natur Christi ihren Selbststand, d. h. die getrennte Existenz, nimmt, So geht schliesslich die Formel von der einen Physis-Hypostasis notwendig auf die Idee der Personeneinheit hinaus...»

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 17. Migne P.G. 77, 112.
Ἰω. Καριμῆ, μν. ξ. I, 449. Κατὰ τῶν Νεστορίου διαφημῶν. Migne P.G. 76, 93.

2. Παρὰ Ἰω. Καριμῆ, μν. ξ. I, 195. Βλέπ. καὶ ἀνωτέρω σ. 402.

3. Κατὰ τὸν Μάξιμον Ὁμολογητὴν, «καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις ἐστὶ, κατὰ τοὺς Πατέρας, ἡ τῶν ἑτερουσίων εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδος, θατέρου τῶν κατ' αὐτὴν συγκειμένων πρὸς τὸ ἕτερον τὴν φυσικὴν ἰδιότητα ἀνόθευτόν τε καὶ ἀμετάβλητον ἔχουσα καὶ ἀδιαίρετον... Ἦν καθ' ὑπόστασιν λέγοντες ἔνωσιν, εἰς μίαν ὑπόστασιν (τοῦ Θεοῦ Λόγου) τῶν φύσεων γενεῆσθαι τὴν ἔνωσιν νοοῦμέν τε καὶ ὁμολογοῦμεν... Ὁ τοίων ὁμολογῶν τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, ἀν λέγη δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἠνωμένας ἀδιαιρέτως, ἐνώσει δηλονότι τῆ καθ' ὑπόστασιν, τῆς ἀληθείας καθοτιῶν οὐ διαμαρτάνει» (ἐνθ' ἄν. στ. 484, 501). Βλέπ. λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῆς Κυριλλεῖου διδασκαλίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνώσεως καὶ τῶν πρὸς ἔκφρασιν αὐτῆς χρησιμοποιηθέντων ὄρων καὶ μέλλου τοῦ ἑρθετέρου καὶ ἐπικρατεστέρου «ἔνωσις καθ' ὑπόστασιν», παρὰ A. R e h r m a n n, Die Christologie des hl. Cyrillus von Alexandrien, Hildesheim 1902, σ. 302 ἐξ.

τὸν προσιδιάζοντα τρόπον εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν τονίζουσαν τὸ ἐνιαῖον πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἢ τὸν ἕνα Χριστόν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Ἀντιοχείας, τὴν τονίζουσαν τὰ δύο πρόσωπα ἢ δύο Χριστοὺς ἐν τῇ ἐνώσει καὶ μετ' αὐτῆν. Τοῦτου ἔνεκεν ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἀποδεχόμενος οὐ μόνον τὸ «ἐκ δύο φύσεων», ἀλλ' ἅμα καὶ τὸ «ἐν δύο φύσεσι» μετὰ τὴν ἔνωσιν, καθ' ὑπόστασιν ἡνωμέναις ἀδιασπάστως, συνεβίβαζεν αὐτάς πρὸς τὸ «μία φύσις (=ὑπόστασις) τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκαωμένη», φέρων ὡς παράδειγμα τὸν ἄνθρωπον: «Δύο μὲν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ νοοῦμεν τὰς φύσεις, μίαν μὲν τῆς ψυχῆς, ἑτέραν δὲ τοῦ σώματος. Ἄλλ' ἐν ψιλαῖς διελόντες ἐνοίαις καὶ ὡς ἐν ἰσχυαῖς θεωρίαις, ἦτοι νοῦ φαντασίαις, τὴν διαφορὰν δεξάμενοι, οὐκ ἀνά μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις, οὔτε μὴν διαμπαῖξ δια τῆς τομῆς ἐφίεμεν τὴν δύναμιν αὐταῖς, ἀλλ' ἐνὸς εἶναι νοοῦμεν· ὥστε τὰς δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. Οὐκοῦν, κὰν εἰ λέγοιεν ἀνθρωπότητος φύσιν καὶ θεότητος ἐπὶ τοῦ Ἐμμανουήλ, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης γέγονεν ἰδίᾳ τοῦ Λόγου, καὶ εἰς Υἱὸς νοεῖται σὺν αὐτῇ»¹. Ἐν τούτῳ δ' ἀκριβῶς ἔγκειται καὶ τὸ μέγα θεολογικὸν κατόρθωμα τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὅτι δῆλα δὴ ἐπέτυχε τὸν συμβιβασμὸν τῆς ἀλεξανδρινῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας περὶ μιᾶς «φύσεως» ἢ ὑποστάσεως ἢ προσώπου πρὸς τὴν ἀντιοχειανὴν τοιαύτην περὶ δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ, ἢ τῆς «μιᾶς φύσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκαωμένης» πρὸς τὸ «ἐν δύο φύσεσιν», ἰστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ τοῦ Νεστορίου καὶ ἀπορρίπτων τὰς ἀκρότητας αὐτῶν. Διὸ καὶ ἐτόνιζεν, ὅτι «διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἐνότητα τὴν ἀληθινὴν συνενεχθεῖσαι φύσεις, εἰς δὲ ἐξ ἀμφοτέρων Χριστὸς καὶ Υἱός, οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν»². Ἀφοῦ, πράγματι, δὲν ἀνηρέθη ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων, ἐνωθεισῶν καθ' ὑπόστασιν ἀσυγχύτως καὶ ἀμεταβλήτως καὶ ἀδιαιρέτως, ἄρα ὁ εἰς Χριστὸς εἶναι «ἐν δύο φύσεσιν», ὡς ἐδίδαξε καὶ ἡ κυρίως ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου στηριχθεῖσα Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος³. Οὐ μόνον δὲ τὸν ἀνωτέρω συμβι-

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 46, Migne P.G. 77, 245.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 4, πρὸς Νεστόριον. Migne P.G. 77, 45. E. Schwartz, μν. ἔ. I, 1,1, σ. 27.

3. Κατὰ τοὺς A. Brilliantov ('Ἡ προέλευσις τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, Πετροῦπολις 1906, σ. 15, ρωσιστὶ) καὶ Χρυσ. Παπαδόπουλον (μν. ἔ. σ. 464/5), ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ὅμως ἐκφραζομένους, «ἡ θέσις τοῦ ἁγ. Κυρίλλου ὡς θεολόγου ὑπῆρξε τραγικὴ. Ἄφ' ἐνὸς μὲν ἐτόνιζεν οὗτος τὴν ἐνότητα τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρεδέχτο καὶ ἐτόνιζεν ὡσαύτως τὴν διάκρισιν τῶν δύο φύσεων. Ἄλλὰ τὴν σαφεστέραν ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας περὶ τῆς διακρίσεως τῶν δύο φύσεων παρεκάλυεν ὁ ὅρος «μία φύσις», ὃν μετ' ἐμπιστοσύνης ἀπεδέχτο ὡς ὅρον τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποκρούων δὲ τὰς κατηγορίας ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ, ἀδιστακτικῶς μετεχειρίζετο καὶ τὸν ὅρον «δύο φύσεις». Ἄλλὰ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἠναγκάζετο ν' ἀμύνηται καὶ κατὰ τῶν κατηγορῶν ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ καὶ κατὰ τῶν

βασμὸν ἐπέτυχεν ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος, ἀλλὰ κατάρθρωσεν ἅμα νὰ ἐμβαθύνῃ περισσότερον εἰς τὸ δόγμα τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων καὶ ἀναπτύξῃ αὐτὸ πληρέστερον. «Ἄπαντα γὰρ αὐτοῦ τὸν χρόνον εἰς τοῦτον κατηνάλωσε τῆς εὐσεβείας τὸν πόνον, ἑαυτὸν ἐρμηνεῦσαι καὶ τὸν ἴδιον σκοπὸν δεῖξαι καὶ σαφῶς ἅπασι παραστήσαι, δι' ὧν ἐπέστειλε πρὸς τοὺς τῆς μακαρίας καὶ ὁσίας μνήμης ἐπισκόπους γεγονότας Ἀχάκιον τὸν Μελιτηνῆς καὶ Οὐαλεριανὸν τὸν τοῦ Ἰκονίου καὶ Σούκενσον τὸν Διοκαισαρείας τῆς Ἰσαυρίας ἐπαρχίας, ὅπως προσήκει νοεῖν καὶ τὰς ἀρτίως ἀναγνωσθείσας ἐπιστολάς καὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας τὸ σέβας», ὡς ἐβεβαίωσεν ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ τοῦ 449 ὁ Εὐστάθιος Βηρυτουῦ¹.

Πῶς, πράγματι, ἐνοεῖ εἰδικώτερον αὐτὸς ὁ Κύριλλος τὴν εἰρημένην δογματικὴν ἔκφρασιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» καὶ γενικώτερον τὴν ἔνωσιν τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ, ἐξηγεῖ, πρὸς τοῖς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσι, καὶ ἀλλαχοῦ ὁ ἴδιος γράφων: «Δύο μὲν φύσεις ἦνῶσθαί φαμεν, μετὰ δέ γε τὴν ἔνωσιν, ὡς ἀνηρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο διατομῆς, μίαν εἶναι πιστεύομεν τὴν τοῦ Υἱοῦ φύσιν, ὡς ἐνός, πλὴν ἐνανθρωπήσαντος καὶ σεσαρκωμένου. Εἰ δὲ δὴ λέγοιτο σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι Θεὸς ὧν ὁ Λόγος, διερρίφθω που μακρὰν τροπῆς ὑπόψια, (μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν), ὁμολογεῖσθω δὲ πρὸς ἡμῶν καὶ ἀσύγχυτος παντελῶς ἡ ἔνωσις»². Ἄλλ' οὕτως, νοουμένης τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ὡς «ἀσύγχυτου παντελῶς» καὶ ὡς πάσης «τροπῆς μακρὰν», ἀποκλείεται πᾶσα μονοφυσιτικὴ παρανόησις αὐτῆς. Ἄλλαχοῦ δέ, προσδιορίζων ἐγγύτερον τὴν ἔνωσιν, γράφει, ὅτι «Θεὸς ὧν φύσει, γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενής, οὐ κατὰ συνάφειαν ἀπλῶς, ὡς γοῦν ἐκεῖνος (Νεστόριος) φησί, τὴν θύραθεν ἐπινοουμένην, ἥτοι σχετικὴν, ἀλλὰ καθ' ἔνωσιν ἀληθῆ, ἀπορρήτως τε καὶ ὑπὲρ νοῦν. Οὕτω τε εἷς νοεῖται καὶ μόνος· ἅπας τε αὐτῷ πρέπει λόγος, καὶ ὡς ἐξ ἐνός προσώπου τὰ πάντα λελέξεται· μία γὰρ ἤδη νοεῖται φύσις μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἡ αὐτοῦ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν νοεῖτ' εἰκότως· ἄνθρωπος γὰρ εἷς ἀληθῶς συγκεῖμενος

ἴδιον αὐτοῦ ἐπαδῶν, ὡν σινος, σείνοντες εἰς τὰ ἄκρα, δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι, διότι ἐτόνιζε τὰς «δύο φύσεις», καὶ ταυτοχρόνως ὑπεστήριζε τὸν θεολογικὸν ὅρον «μία φύσις», ὅστις δὲν ἦτο, κατ' αὐτούς, σύμφωνος πρὸς τὴν ἀναπτυσσομένην ὑπ' αὐτοῦ διδασκαλίαν περὶ «δύο φύσεων». Ἄλλ' ἀκριβῶς ταῦτα μαρτυροῦσι τὴν βαθύνοιαν καὶ τὴν διαύγειαν αὐτοῦ. Ὁ ὅρος «μία φύσις» δὲν παρεκάλυεν αὐτόν, ἵνα διαγνώσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν ἀφ' ἐνός κατὰ πάσης κατηγορίας ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ, δεχθῆ δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν ὀρθὴν περὶ «δύο φύσεων» διδασκαλίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἡ ἐπελθοῦσα τῷ 433 συμφιλίωσις αὐτοῦ μετὰ τῶν «Ἀνατολικῶν».

1. Mansi, Sacr. Concil... Coll. 6, 676. E. S c h w a r t z, Acta Concil. Oecum. II, 1,1, σ. 112.

2. Κυρρίλλου Ἰωάννου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 40, Ἀχάκιῳ ἐπισκόπῳ Μελιτηνῆς. Migne P.G. 77, 192/3.

ἐξ ἀνομοίων πραγμάτων, ψυχῆς δὴ λέγω καὶ σώματος»¹. Ὡστε καὶ ἐνταῦθα διὰ τοῦ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» θέλει νὰ τονίσῃ τὴν ἐνότητα τοῦ προσώπου τοῦ Θεανθρώπου, ἥτις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, ἄνευ συγχύσεως καὶ συμφύσεως ἢ τροπῆς αὐτῶν, ὅπως ἐκ τῆς ἐνώσεως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, πάντῃ «ἀνομοίων πραγμάτων», ἀποτελεῖται ὁ εἰς ἀληθινὸς ἄνθρωπος. Συνεχίζων δ' αὐτόθι προστίθῃσιν, ὅτι ἡ ἐνωθεῖσα τῇ θείᾳ ἀνθρωπίνῃ φύσιν ἦτο τελεία, ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς λογικῆς, ἀλλ' «ἐτέρα μὲν παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον ἢ σὰρξ, κατὰ γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον, ἐτέρα δὲ πάλιν οὐσιωδῶς ἢ αὐτοῦ τοῦ Λόγου φύσις. Πλὴν, εἰ καὶ νοεῖται διάφορα καὶ εἰς ἐτερότητα φυσικὴν διεσχοιτισμένα τὰ ὠνομασμένα, ἀλλ' εἷς ἐξ ἀμφοῖν νοεῖται Χριστός, καθ' ἑνωσιν ἀληθῆ ἀλλήλοις συμβεβηκότων, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος». Διότι, «ὡς ἔφησεν ἐν ἰδίοις συγγράμμασι καὶ ὁ πανεύφημος ἡμῶν πατήρ καὶ ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος, ὁ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κανὼν ἀδιάστροφος, δύο πραγμάτων ἀνομοίων κατὰ τὴν φύσιν ἐν ταυτῷ γέγονε σύνοδος, θεότητος δηλονότι καὶ ἀνθρωπότητος· εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός»². Ἐν τῷ ὄντι, ὅπως ἐκ τῆς ἐνώσεως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τῶν δύο τούτων κατ' οὐσίαν διαφόρων φύσεων, ἀποτελεῖται ἡ μία ὑπόστασις ἢ τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, οὕτω καὶ ἐκ τῆς ἐνώσεως ἐν τῷ Χριστῷ δύο διαφόρων κατ' οὐσίαν φύσεων, τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ἀπετελέσθη ἡ μία ὑπόστασις ἢ «φύσις» ἢ τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ. «Οὐκοῦν παροικιάζοιτο ἂν ἡ ἑνωσις τοῦ Λόγου πρὸς τὸ ἀνθρώπινον οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τοῖς καθ' ἡμᾶς. Ὡσπερ γὰρ ἑτεροφυῆς μὲν τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν, εἷς γε μὴν ἐξ ἀμφοῖν ἄνθρωπος ἀποτελεῖται καὶ λέγεται, οὕτω καὶ ἐκ τελείας ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ μὴν καὶ ἐξ ἀνθρωπότητος τελείως ἐχούσης κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, εἷς ὁ Χριστός, ὁ αὐτὸς ὑπάρχων ἐν ταυτῷ Θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος. Καὶ οἰκιοῦται μὲν ὁ Λόγος τὰ τῆς ἰδίας σαρκός, ὅτι καὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ οὐχ ἑτέρου, κοινοποιεῖται δὲ ὡσπερ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ τῆς ἐνούσης αὐτῷ θεοπρεποῦς δυνάμεως τὴν ἐνέργειαν, ὥστε δύνασθαι καὶ ζωοποιεῖν τοὺς νεκροὺς καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἐν ἀρρωστίαις»³.

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν. Migne P.G. 76, 60/1. E. Schwartz, μν. ξ. I, 1, 6, σ. 33.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ὁμιλ. ἑορταστ. 8,6. Migne P.G. 77, 572.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς. Migne P.G. 75, 1377. Πλὴν τούτου ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας παρέχει, αὐτόθι, καὶ ἕτερον λόγον τῆς ὑπ' αὐτοῦ χρησιμοποιοῦσας τοῦ ἀνθρώπου: «Τοιαύτην εἶναι τὴν ἑνωσιν τοῦ Ἐμμανουήλ, ὅποιαν περ ἂν λογισαίτο τις καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν πρὸς τὸ ἴδιον σῶμα. Οἰκιοῦται γὰρ ἡ ψυχὴ τὰ τοῦ σώματος, καίτοι κατὰ φύσιν ἴδιαν ἀμέτοχος οὕσα τῶν αὐτοῦ παθῶν, φυσικῶν τε ἅμα καὶ τῶν ἕξωθεν ἐπαγομένων. Κινεῖται μὲν γὰρ εἰς ὀρέξεις τὸ σῶμα φυσικὰς, καὶ συναισθάνεται διὰ τὴν ἑνωσιν ἢ ἐνούσα ψυχὴ· συμμετέχει δὲ κατ' οὐδένα τρόπον· οἰεταί γε μὴν ἴδιαν ἀπόλαυσιν εἶναι τὸ τῆς ὀρέξεως ἀποτέλεσμα· κἂν εἰ καταξαινοῖτο τυχὸν τὸ σῶμα, καὶ σιδήρῳ καταξαινοῖτο, συναλγεῖ μὲν, ὡς ἴδιον πάσχοντος σώ-

Ἡ εἰκὼν αὐτῆ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπαναλαμβανομένη πολλάκις ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου, ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τῆς κατανοήσεως τοῦ βαθυτέρου νοήματος τῆς Κυριλλείου φράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη», ὡς καὶ τῆς ἀντιστοίχου διδασκαλίας τῶν συγχρόνων ἡμῖν μονοφυσιτιζουσῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ὁμοίως χρησιμοποιοῦσι τὴν εἰκόνα ταύτην τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἐκφράζουσιν κατ' οὐσίαν αὐτὸ τὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνας. Παρὰ ταῦτα δ' ἔμωσ οἱ Μονοφυσῖται ἐπεχείρησαν νὰ νοθεύσωσι καὶ τὸ ὑπὸ τῆς εἰκόνας ταύτης ἀληθὲς σημαινόμενον, διότι, κατὰ τὴν Ὁμολογίαν πίστεως τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, «οὗτοι τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὑποδείγματι κέχρηται, ἵνα μίαν φύσιν, ἣτοι οὐσίαν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ εἰσάγωσιν, ἕπερ ἀπεδείξαμεν ἀλλότριον εἶναι τῆς εὐσεβείας». Ἐνῶ ἀντιθέτως οἱ ἀρχαῖοι ὀρθόδοξοι Πατέρες ἀπεδείκνυον διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου ἀπλῶς, ὅτι, «καθάπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος εἰς ἀποτελεῖται, καὶ οὐχὶ δύο ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὁ Χριστός, ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συντεθείς, εἰς ἔστι, καὶ οὐκ εἰς δύο Χριστοὺς ἢ δύο Υἱοὺς μερίζεται»¹. Προσπαθῶν δὲ νὰ («ἐννοήσῃ») ὁ ἅγιος Πατὴρ τὸν ἄρρητον «τρόπον» τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, «ὅσον ἤκεν εἰς ἐννοιαν καὶ εἰς γε μόνον τὸ ὄραν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι», γράφει: «Ἐννοοῦντες τοίνυν τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸν τρόπον, ὀρῶμεν ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἑνωσιν ἀδιάσπαστον, ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως· ἢ γὰρ σὰρξ, σὰρξ ἔστι καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε Θεοῦ σὰρξ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λόγος, Θεός ἔστι καὶ οὐ σὰρξ, εἰ καὶ ἴδιαν ἐποίησατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς. Ὅταν οὖν ἐννοῶμεν τοῦτο, οὐδὲν ἀδικοῦμεν τὴν εἰς ἐνότητα συνδρομήν, ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι λέγοντες· μετὰ μέντοι τὴν ἑνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων, οὐδὲ εἰς δύο τέμνομεν Υἱοὺς τὸ ἓνα καὶ ἀμέριστον, ἀλλ' ἓνα φαμέν Υἱὸν καί, ὡς οἱ Πατέρες εἰρήκασι, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένην». Παρέχων δὲ ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Κύριλλος τὴν ἀληθῆ ἐννοιαν τῆς τελευταίας φράσεώς του, προστίθησιν, ὅτι «δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμεν τὰς ἐνωθείσας, ἓνα δὲ Χριστὸν καὶ Υἱὸν καὶ Κύριον, τὸν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον, ἐνανθρωπήσαντα καὶ

ματος, αὐτὴ γε μὴν εἰς ἴδιαν φύσιν οὐκ ἂν τι πάθοι τῶν ἐπενηγεμένων. Πλὴν καὶ ὑπὲρ τοῦτο φαμεν ἐπὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ τὴν ἑνωσιν. Ἦν μὲν γὰρ ἀναγκαῖον τῷ ἴδιῳ σώματι συναλγεῖν τὴν ἐνωθεῖσαν ψυχὴν, ἵνα φεύγουσα τὰς αἰκίας, εὐήθιον ὑποφέρει τῷ Θεῷ τὸν αὐχένα. Ἐπὶ δὲ γε τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ συναισθάνεσθαι τῶν αἰκιῶν ἄτοπον εἰπεῖν· ἀπαθὲς γὰρ τὸ θεῖον καὶ οὐκ ἐν γε ταῖς καθ' ἡμᾶς· ἀλλ' ἦν αὐτὸ μὲν σαρκί, ψυχὴν ἐχούσῃ τὴν λογικὴν, πασχούσης δὲ αὐτῆς, ἀπαθῶς ἦν ἐν εἰδήσει τῶν εἰς αὐτὴν γινομένων· καὶ ἠφάνιζε μὲν ὡς Θεὸς τὰς τῆς σαρκὸς ἀσθενείας, φκειοῦτό γε μὴν αὐτὰς ὡς ἰδίου σώματος· οὕτω καὶ πεινῆσαι λέγεται καὶ καμεῖν καὶ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν».

4. Ἰουστινιανοῦ, Ὁμολογία πίστεως, Mansi, Sancti Consilii Collectio, τ. 9, 549. Πρβλ. καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 45, πρὸς Σούκενσον ἐπίσκοπον α'. Migne P.G. 77, 233.

σεσαρκωμένον». Ἄρα «μία φύσις» = «εἷς Χριστός», εἷς Θεός «Λόγος ἐνανθρωπήσας καὶ σεσαρκωμένος», τ.ἔ. «ἐν δύο φύσεσιν»¹.

Περαιτέρω ὁ Πατριάρχης ἐπιμένει, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι, ἐνοῦντες τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις, «ἓνα Χριστόν, ἓνα Υἱὸν τὸν αὐτόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν, καὶ λοιπὸν μίαν τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν σεσαρκωμένην»· ἀλλ' «οὐ σύγχυσις ἐγένετο, οὔτε σύγκρασις» τῶν δύο φύσεων, «ὡς τοῦ Θεοῦ Λόγου μεταβεβληκός εἰς φύσιν σαρκός, καὶ τῆς σαρκὸς τραπέισης εἰς φύσιν θεότητος». Τοῦτο ἀποκρούεται ἀπολύτως, καθ' ὅσον «ἡ μὲν σὰρξ, σὰρξ ἦν, ὡς ἐκ γυναικὸς ληφθεῖσα, ὁ δὲ Λόγος, ὡς ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς, Λόγος ἦν· πλὴν εἷς ὁ Χριστός καὶ Υἱός καὶ Κύριος, κατὰ τὴν Ἰωάννου φωνήν, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ Λόγου». Διὰ τοῦτο (ἐτέρα πάντως καὶ ἕτερα φύσις, ἐξ ὧν ὁ εἷς καὶ μόνος νοεῖται Χριστός... Κάκεινο δὲ μὴ ἀγνοεῖτωσαν· ὅπου γὰρ ἔνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἑνὸς πράγματος σημαίνεται σύνοδος, ἀλλ' ἡ δύο ἢ πλείονων καὶ διαφορῶν ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν. Εἰ τοίνυν λέγομεν ἔνωσιν, ὁμολογοῦμεν, ὅτι σαρκὸς ἐψυχωμένης νοερῶς καὶ Λόγου· καὶ οἱ δύο λέγοντες φύσεις, οὕτω νοοῦσιν. Πλὴν τῆς ἐνώσεως ὁμολογουμένης, οὐκέτι διίστανται ἀλλήλων τὰ ἐνωθέντα, ἀλλ' εἷς λοιπὸν Υἱός, μία φύσις αὐτοῦ, ὡς σαρκωθέντος τοῦ Λόγου»². Προφανῶς ἐνταῦθα τὸ «μία φύσις αὐτοῦ», ἐν συναρτήσει πρὸς τὸ προηγούμενον «εἷς Υἱός», δέον νὰ νοηθῇ ὡς ἡ μία ὑπόστασις τοῦ Υἱοῦ, οὕτως ὥστε διὰ τῆς ἀναλήψεως τῆς σαρκὸς δὲν ἀνηρέθη ἡ ἐνότης τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκωθέντος, καθὼς ἐπίσης μετὰ τὴν ἔνωσιν οὐκέτι διίστανται ἀλλήλων τὰ ἐνωθέντα». Ἀποκρούων δ' ἀλλαχοῦ τὴν κατ' αὐτοῦ «συκοφαντίαν», ὅτι δῆθεν διὰ τῶν ἀνωτέρω δέχεται «σύγκρασιν, ἤτοι σύγχυσιν ἢ φυρμὸν τοῦ Λόγου πρὸς τὸ σῶμα, ἤγουν τοῦ σώματος εἰς φύσιν θεότητος μεταβολήν», ἔγραφεν, ὅτι «δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἔνωσιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως· ἡ γὰρ σὰρξ, σὰρξ ἐστὶ καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε Θεοῦ σὰρξ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λόγος Θεός ἐστὶ καὶ οὐ σὰρξ, εἰ καὶ ἰδίαν ἐποίησατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς... Μετὰ μέντοι τὴν ἔνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων, οὐδὲ εἰς δύο τέμνομεν Υἱοὺς τὸν ἓνα καὶ ἀμεριστον, ἀλλ' ἓνα φαμέν Υἱὸν καί, ὡς οἱ Πατέρες εἰρήκασι, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην»³, ὡς προεῖρηται. Διὰ τῆς τελευταίας λοιπὸν ἐκφράσεως καὶ διδασκαλίας του ὁ Κύριλλος κατεπολέμη τὴν νεστοριανικὴν διαίρεσιν εἰς δύο Υἱοὺς καὶ ἐξέφραζε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν εἰς ἓνα Υἱὸν σεσαρκωμένον, ἢ σάρκα γενόμενον, ὁμολογῶν «σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἠνώσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον, ἓνά τε εἶναι Χριστόν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτόν δηλον-

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, αὐτόθι στ. 232/3.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 44, Εὐλόγιω πρεσβυτέρω. Migne P.G. 77, 224/5.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 45, πρὸς Σούκηνσον ἐπίσκοπον α'. Migne P.G. 77, 232.

ὅτι Θεόν τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρωπῶν»¹, φορέα ἀμφοτέρων τῶν ὑποστατικῶς ἐνωθειῶν ἐν αὐτῷ φύσεων. Ἐπίσης κατεδίκασε καὶ πάντα φυρμὸν ἐν τῇ ἐνώσει τῶν δύο φύσεων ἢ σύγχυσιν, ἀνάχυσιν, ἀνάφυσιν, σύγκρασιν, σύγκρισιν, κρᾶσιν, τροπὴν, ἀλλοίωσιν, μεταβολήν, μεταφοίτησιν καὶ μετάστασιν αὐτῶν, ὑπὸ ἔννοιαν μονοφυσιτικὴν.

Ἄλλ' ὁ παραλήπτης τῆς προηγουμένης ἐπιστολῆς ἐπίσκοπος Σούκενσος, παρανοήσας ἰδίᾳ τὸ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», προῦβαλε διαφόρους ἀντιρρήσεις καὶ θέσεις ἰδίας. Διὸ ὁ Κύριλλος ἀπέστειλεν αὐτῷ καὶ δευτέραν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐπεξηγεῖ πληρέστερον τὴν συναφῆ χριστολογικὴν διδασκαλίαν του, διαλύων τὰς προβληθείσας ἐνστάσεις, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶχεν οὕτως: «Εἰ ἐκ δύο φύσεων συνηρέχθη ὁ Ἐμμανουήλ, μετὰ δὲ τὴν ἐνωσιν μία φύσις νοεῖται τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη, ἔφεται πάντως τὸ χρῆναι παθεῖν αὐτὸν λέγειν εἰς ἰδίαν φύσιν». Ἀπαντῶν ὁ Κύριλλος, ἐξῆρε τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον τοῦ Λόγου καὶ τὸ παθητὸν μόνον κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ, παρατηρήσας ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης «τὸν Λόγον ἔφη γενέσθαι σάρκα, οὐχ ὡς ἀψύχῳ σαρκὶ ἐνωθέντα, ἀλλ' οὐδ' ὡς τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν ὑπομείναντα· μεμένηκε γὰρ ὑπερ ἦν, τ.ἔ. φύσει Θεός· προσλαβὼν δὲ καὶ τὸ εἶναι ἀνθρωπος, ἦτοι γενέσθαι καθ' ἡμᾶς ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα, πάλιν εἰς μεμένηκεν Ἰός· πλὴν οὐκ ἄσαρκος, καθὰ καὶ πάλαι, ἦτοι πρὸ τῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως καιρῶν, ἀμφιασάμενος δὲ ὡσπερ καὶ ἡμετέραν φύσιν. Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ ἔστιν ὁμοούσιον τῷ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς φύντι Λόγῳ τὸ ἐνωθὲν αὐτῷ σῶμα, καὶ ψυχῆς ἐνούσης αὐτῷ νοεραῖς, ἀλλ' οὖν ὁ μὲν νοῦς φαντάζεται τὸ ἑτεροφυεῖς τῶν ἐνωθέντων, ἕνα γε μὴν ὁμολογοῦμεν Ἰὸν καὶ Χριστὸν καὶ Κύριον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ Λόγου. Τὸ δὲ σαρκὸς ὅταν εἴπωμεν, ἀνθρώπου φαμέν. Ποία τοίνυν παθεῖν αὐτὸν ἀνάγκη εἰς ἰδίαν φύσιν, εἰ λέγοιτο μετὰ τὴν ἐνωσιν μία φύσις Ἰιοῦ σεσαρκωμένη; Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἦν ἐν τοῖς λόγοις τῆς οἰκονομίας τὸ πεφυκὸς ὑπομένειν τὸ πάθος, ὀρθῶς ἂν ἔφησαν· ὅτι μὴ ὕντος τοῦ πεφυκότητος πάσχειν, πᾶσά πως ἀνάγκη τῇ τοῦ Λόγου φύσει συμβαίνειν τὸ πάθος. Εἰ δὲ ἐν τῷ σεσαρκωμένῳ εἰπεῖν, σύμπας ὁ λόγος τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας εἰσφέρεται, εἰκῆ πεφλυαρήκασιν οἱ λέγοντες ἀπολοῦσθαι τὸ χρῆναι πάντως αὐτὸν εἰς ἰδίαν φύσιν ὑπομείναι, ὑποκειμένης γὰρ τῆς σαρκὸς, περὶ ἣν εἰκότως ἂν συμβῆναι τὸ παθεῖν νοοῖτο, ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ Λόγου»². Ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι, παρὰ τὴν ρήτραν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ὁ Κύριλλος δέχεται ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἐνωσιν δύο φύσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν θεία εἶναι ἀπαθής, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη παθητή, ἀπορρίπτων τὴν μίαν σύνθετον θεανθρωπίνην φύσιν τῶν Μονοφυσιστῶν, ὅτε θά

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 17, πρὸς Νεστόριον. Migne P.G. 77, 120. Ἰω. Καρμίρη, μν. ε. 1, 145.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 46, πρὸς Σούκενσον ἐπίσκοπον β'. Migne P.G. 77, 240.

ἡδύνατο νὰ λεχθῆ, ὅτι ἔπαθεν ὁ Λόγος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θεῖαν φύσιν, ἐνῶ διὰ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἔπαθε μόνον κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ, ἥτις δηλοῦται διὰ τῆς μετοχῆς «σεσαρκωμένη» ἐν τῇ κρινομένη Κυριλλεῖῳ φράσει. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ρητῶς γράφει, ὅτι «πάσχει ἡ ἐνωθεῖσα αὐτῶ σάρξ»¹, «πάσχει σαρκί»², «ἀσθνεῖ κατὰ σάρκα»³, «θανατοῦται κατὰ σάρκα»⁴ κ.λ.π.

Ἡ δευτέρα ἔνστασις τοῦ ἐπισκόπου Σουκένσου εἶχεν ὡς ἐξῆς: «Εἰ μία φύσις ἦν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη, πᾶσά πως ἀνάγκη λέγειν φυρμὸν γενέσθαι καὶ σύγκρασιν, μειουμένης ὥσπερ καὶ ὑποκλεπτομένης τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως ἐν αὐτῶ». Ἀπαντῶν ὁ Κύριλλος διεσάφησε τὴν ὀρθόδοξον ἔννοιαν τῆς δογματικῆς ἐκφράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ὡς σημαίνουσης τὸν ἕνα Θεὸν Λόγον, ὅστις ὅμως προσέλαβε καὶ ἤνωσεν ἐν ἑαυτῶ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἄνευ φυρμοῦ καὶ συγκράσεως καὶ ἄρα μειώσεως καὶ ὑποκλοπῆς αὐτῆς: «Ἠγνόησαν πάλιν οἱ τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, ὅτι κατὰ ἀλήθειάν ἐστι μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη. Εἰ γὰρ εἷς ἐστὶν Ὑῖδος, ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, ὁ ἀπορρήτως γεννηθεὶς, εἶτα κατὰ πρόβληψιν σαρκὸς, οὐκ ἀψύχου, ἀλλ' ἐψυχωμένης νοερῶς, προῆλθεν ἀνθρωπος ἐκ γυναικός, οὐκ εἰς δύο μερισθήσεται διὰ τοῦτο πρόσωπα καὶ υἱούς, ἀλλὰ μεμένηκεν εἷς, πλὴν οὐκ ἄσαρκος, οὐδ' ἔξω σώματος, ἀλλ' ἴδιον ἔχων αὐτὸ καθ' ἑνωσιν ἀδιάσπαστον. Ὁ δὲ τοῦτο λέγων, οὐ φυρμὸν, οὐ σύγχυσιν, οὐδ' ἕτερόν τι τῶν τοιούτων πάντη τε καὶ πάντως δηλοῖ· οὔτε μὴν ὡς ἐξ ἀναγκαίου τοῦ λόγου τοῦτο ἀκολουθήσει ποθέν. Εἰ γὰρ καὶ εἷς λέγοιτο πρὸς ἡμῶν ὁ μονογενὴς Ὑῖδος τοῦ Θεοῦ σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, οὐ πέφυρται διὰ τοῦτο, κατὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν, οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἢ τοῦ Λόγου φύσις, ἀλλ' οὐδ' ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ιδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἐκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου, κατὰ γε τὸν ἀρτίως ἡμῖν ἀποδοθέντα λόγον, ἀρρήτως καὶ ἀφράστως ἐνωθεὶς, μίαν ἡμῖν ἔδειξεν Ὑῖου φύσιν· πλὴν, ὡς ἔφην, σεσαρκωμένην. Οὐ γὰρ ἐπὶ μόνων τῶν ἀπλῶν κατὰ φύσιν τὸ ἐν ἀληθῶς λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ σύνθεσιν συνηγμένων· ὁποῖόν τι χρῆμά ἐστιν ὁ ἀνθρωπος, ὁ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἐτεροειδῆ μὲν γὰρ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἀλλήλοις οὐχ ὁμοούσια, ἐνωθέντα γέ μὴν, μίαν ἀνθρώπου φύσιν ἀπετέλεσαν, κἂν τοῖς τῆς συνθέσεως λόγοις ἐνυπάρχη τὸ διάφορον κατὰ τὴν φύσιν τῶν εἰς ἐνότητα συγκεκομισμένων. Περιττολογοῦσι

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν ε'. Migne P.G. 76, 217. 237.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολαὶ 17 καὶ 46. Migne P.G. 77, 121. 245. Κατὰ τῶν Νεστορ. δυσφημ. Migne P.G. 76, 176. 209. 236.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, αὐτόθι, σ. 228.

4. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, αὐτόθι, σ. 212, πρβλ. καὶ σ. 1368: Προσφωνητικὸς ταῖς βασιλίσσαις 2,24/5.

τοίνυν οἱ λέγοντες, ὡς εἶπερ μία φύσις τοῦ Λόγου σαρκακωμένη εἴη, πάντη τε καὶ πάντως ἔποιτο ἂν τὸ φυρμὸν γενέσθαι καὶ σύγκρασιν, ὡς μειουμένης καὶ ὑποκλεπτομένης τῆς ἀνθρώπου φύσεως. Οὔτε γὰρ μειώονται, οὔτε, καθὰ φησιν, ὑποκλέπτεται· ἀρκεῖ γὰρ πρὸς δήλωσιν τὴν τελειοτάτην τοῦ ὄτι γέγονεν ἄνθρωπος, τὸ λέγειν ὅτι σαρκακωται. Εἰ μὲν γὰρ τοῦτο σεσίγητο παρ' ἡμῶν, ἔσχεν ἂν τινα χώραν αὐτοῖς ἢ συκοφαντία. Ἐπειδὴ δὲ ἀναγκαίως προσεπενήνεκται τὸ ὅτι σαρκακωται, ποῦ τῆς μειώσεως ἦτοι κλοπῆς ὁ τρόπος;»¹. Διὰ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐνταῦθα ἐπεξηγεῖ ὁ Κύριλλος, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὴν χριστολογικὴν διατύπωσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη» μονοφυσικῶς, ἀλλ' ὀρθοδόξως, ἅτε δεχόμενος μετὰ τὴν ἔνωσιν, πρὸς τῇ θείᾳ, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀκεραίαν καὶ πλήρη, ἄνευ φυρμοῦ καὶ συγκράσεως ἢ μειώσεως καὶ ὑποκλοπῆς. Ἐφοῦ ὁ Θεὸς Λόγος «σαρκακωται», ἄρα ἔχει δύο τελείας φύσεις, τὴν θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, ὑποστατικῶς ἡνωμένας, ὧν «τέλειος ἐν θεότητι καὶ τέλειος ἐν ἀνθρωπότητι ὁ αὐτὸς καὶ ὡς ἐν ἐνὶ προσώπῳ νοούμενος». Διὸ καὶ ὁμολογεῖ ἀλλαχοῦ τὸν Χριστὸν «συγκεῖσθαι ἐκ τε τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος, τελείως ἐχούσης κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, καὶ ἐκ τοῦ πεφηνότος ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν Υἱοῦ, τ.ἔ. τοῦ Μονογενοῦς»², καὶ ἄρα εἶναι αὐτὸν «ἐν δύο φύσεσιν», ἐξ ὧν προὔπηρχε μὲν ἡ θεία φύσις προαιωνίως, προσελήφθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου καὶ ἡνώθη μετὰ τῆς θείας ἢ ἀνθρωπίνης φύσεως, δημιουργηθεῖσα θαυματουργικῶς καὶ ὑπερφυσικῶς καὶ ἐνωθεῖσα «ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως»³ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου. Διὰ τοῦτο χαρακτηρίζεται ὁ Κύριος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὡς «εἷς σαρκακωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας ἐκ Θεοῦ Πατρός Λόγος»⁴, «εἷς τε καὶ ὁ αὐτὸς πρὸ μὲν τῆς σαρκώσεως γυμνὸς ἔτι Λόγος, μετὰ δὲ γε τὴν ἀπότειν τὴν ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου σαρκακωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας»⁵, «εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἐνανθρωπήσας καὶ σαρκακωμένος»⁶ κλπ., ἅτινα πάντα ἰσοδυναμοῦσι πρὸς τὴν δογματικὴν ρήτραν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη».

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος ἐπανέρχεται ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστ. 46, πρὸς Σούκενσον β'. Migne P.G. 77, 241.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Προσφωνητικὸς πρὸς Θεοδοσίον ιστ'. Migne P.G. 76, 1157.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 39, πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας. Migne P.G. 77, 177.

4. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 46, πρὸς Σούκενσον β'. Migne P.G. 77, 245.

5. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 50, εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον. Migne P.G. 77, 308.

6. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 41, πρὸς Ἀκάκιον Μελιτηνῆς. Migne P.G. 77, 217.

καὶ κατωτέρω, ἐκφράζων τὸ πραγματικὸν φρόνημά του, ἢ ὡς γράφει ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός: «αὐτὸς μὲν οὖν ὁ μακάριος Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ «μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην», οὕτω φησὶν»¹: «Εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τὴν φύσιν τοῦ Λόγου σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπενεγόντες τὸ «σεσαρκωμένην», ἀλλ' οἷον ἕξω τιθέντες τὴν οἰκονομίαν, ἣν αὐτοῖς τάχα πού καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος, προσποιουμένοις ἐρωτᾶν, ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι ἢ πῶς ὑφέστηκεν ἢ καθ' ἡμᾶς οὐσία; Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δῆλωσις εἰσκεινόμεσθα διὰ τοῦ λέγειν «σεσαρκωμένην», παυσάσθωσαν καλαμίνην ράβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. Τοῦ γὰρ ἐκβάλλοντος τὴν οἰκονομίαν καὶ ἀρνούμενου τὴν σάρκωσιν ἦν τὸ ἐγκαλεῖσθαι δικαίως, ἀφαιρουμένου τὸν Υἱὸν τῆς τελείας ἀνθρωπότητος. Εἰ δὲ ἐν τῷ σαρκακῶσθαι λέγειν αὐτόν, σαφῆς τε καὶ ἀναμφίβητος ἡ ὁμολογία τοῦ ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος, οὐδὲν ἔτι κωλύει νοεῖν, ὡς εἶς ὑπάρχων καὶ μόνος Υἱὸς ὁ Χριστός, αὐτὸς Θεὸς ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος, ὡσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι...»². Κατὰ ταῦτα ἐπὶ «καλαμίνης ράβδου» στηρίζονται καὶ ὅσοι ἐκ τῶν συγχρόνων νοοῦσι μονοφυσικῶς τὴν Κυρίλλειον φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη», διότι αὕτη περιέχει ἀμφοτέρας τὰς φύσεις καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένας ἐν τῷ Χριστῷ ἀσυγχύτως, διδάσκουσα σαφῶς ὅτι «εἷς ὑπάρχων καὶ μόνος Υἱὸς ὁ Χριστός, αὐτὸς Θεὸς ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος, ὡσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι» τέλειος. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο ἐξῆρπεν ἐπανειλημμένως ὁ ἅγιος Κύριλλος, διδάξας ὅτι ὁ αἰώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωπος γενόμενος ἐν χρόνῳ, προσέλαβεν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας πλήρη καὶ τελείαν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀποτελουμένην ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς λογικῆς, ἀποκρούων οὕτω, μετὰ τὸν Μονοφυσιτισμὸν, καὶ τὸν Ἀπολλιναρισμόν, τὸν ἀφαιροῦντα ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ τὴν λογικὴν αὐτῆς ψυχὴν ἢ τὸν νοῦν, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον χρησιμοποίησαντα τὴν ἀντιλεγόμενην διατύπωσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη», ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω³. Ἀντιθέτως ὁ Κύριλλος ὁμιλεῖ περὶ ἐνώσεως δύο τελείων καὶ πραγματικῶν φύσεων, καθ' ὅσον «πραγμάτων, ἡγούν ὑποστάσεων, γέγονε σύνοδος»⁴, οὕτως ὥστε ὁ Κύριος σύγκειται «ἐκ δυοῖν πραγμάτων»⁵.

Περαιτέρω ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀποκρούων καὶ τὴν ἐτέραν ἔνστασιν, καθ' ἣν αἱ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν «συγκέχυνται καὶ μία γεγόνασιν ἄμφω φύσις»,

1. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστ. III, 11. Migne P.G. 94, 1024.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐνθ' ἄν. σ. 244. Βλέπ. καὶ Λεοντίου Βυζαντίου, Σχόλ. γ'. Migne P.G. 86/I,1253.

3. Ἀνωτέρω σ. 395 ἕξ.

4. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, πρὸς τοὺς τολμῶντας συνηγορεῖν τοῖς Νεστορίου δόγμασι. Migne P.G. 76, 396.

5. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Προσφωνητικὸς πρὸς Θεοδόσιον μδ'. Migne P.G. 76, 1200.

ἔγραφεν, ὡς ἐσημειώσαμεν καὶ ἀνωτέρω: «Τίς οὕτως ἐμβρόντητός τε καὶ ἀμαθὴς εἶη ἄν, ὡς ἡ τὴν θείαν οἴεσθαι τοῦ Λόγου τετράφθαι φύσιν εἰς ὕπερ οὐκ ἦν, ἢ μεταχωρῆσαι τὴν σάρκα κατὰ γε τὸν τῆς ἀλλοιώσεως τρόπον εἰς τὴν αὐτοῦ τοῦ Λόγου; Ἀμήχανον γάρ· ἓνα γε μὴν Ἰῶν καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν εἶναι φαμεν, ἂν εἰ ἐν προσλήψει γενέσθαι σαρκός, ψυχὴν ἐχούσης τὴν νοεράν. Αὐτοῦ γὰρ γέγονε τὸ ἀνθρώπινον, νοεῖται δὲ πρὸς ἡμῶν οὐχ ἑτέρως, πλὴν ὅτι κατὰ τοῦτον αὐτὸν τὸν τρόπον, Θεὸς ὁμοῦ τε καὶ ἄνθρωπος». Ἀπαντῶν δὲ καὶ εἰς τὴν ἀντίθετον ἔνστασιν, ὅτι ἐν τοιαυτῇ περιπτώσει (οὐ δύο φύσεις εἶεν ἄν, Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου), ἔγραφεν: «Ἐτερον μὲν τι καὶ ἕτερον θεότης καὶ ἀνθρωπότης, κατὰ γε τοὺς ἐνόντας ἑκατέρῳ λόγους· ἀλλ' ἦν ἐν Χριστῷ ξένως τε καὶ ὑπὲρ νοῦν εἰς ἐνότητα συνδεδραμηκότα, συγχύσεως δίχα καὶ τροπῆς· ἀπερινόητος δὲ παντελῶς ὁ τῆς ἐνώσεως τρόπος». Οὕτω λοιπὸν («ἐκ δυοῖν, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος»), δέον νὰ νοῆται ὁ εἰς Χριστός, καὶ δὴ «οὐ καθ' ἕτερον τρόπον ἢ καθ' ὃν ἄν εἶεν τὰ ἀλλήλοις συνηγμένα πρὸς ἕνωσιν ἀδιάτμητον καὶ τὴν ὑπὲρ νοῦν», καθ' ὃν περίπου τρόπον («ἓνα φαμέν τὸν καθ' ἡμᾶς νοούμενον ἄνθρωπον, καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν, καίτοι τὸ μονοειδὲς οὐκ ἔχοντος, συντεθειμένου δὲ μᾶλλον ἐκ δυοῖν, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος»)¹. Ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐπίστευεν εἰς τὴν ὑποστατικὴν ἕνωσιν τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, «δίχα συγχύσεως καὶ τροπῆς» αὐτῶν, καθ' ὅσον, ὡς εἶδομεν, «δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀμεταβλήτως», ὡς καὶ «ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως». Οὕτω δ' ἐνωθεῖσαι αἱ δύο φύσεις, ἀπετέλεσαν ἐν φυσικῶν πρόσωπον, διακρινόμεναι πλέον ἀλλήλων μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐπινοία μόνον, ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐνώσεως αὐτῶν («ἀπερινόητος παντελῶς») τυγχάνει, καίτοι διατηροῦσι τὴν πρὸ τῆς ἐνώσεως φυσικὴν ἑτερότητα καὶ διαφορότητα ἑαυτῶν. Διὸ καὶ χαρακτηρίζει ὀρθῶς τὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων ὡς «ἄφραστον», «ἄρρητον», «ἀπερινόητον», «ἀπόρρητον παντελῶς», «μυστικὴν», ἅτε γενομένην «ἄρρήτως», «ἀπορρήτως καὶ ὑπὲρ νοῦν», «ἐξαιρέτως», «παραδόξως», ὡς «ἐξαισιον καὶ ὑπὲρ νοῦν μυστήριον», πίστει μόνον θεωρούμενον καὶ προσκυνούμενον.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων δῆλον, ὅτι ὑπὸ τὴν μίαν σεσαρκωμένην φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας νοεῖ τὴν μίαν ὑπό-

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ὅτι εἰς ὁ Χριστός. Migne P.G. 75, 1289/92. Καὶ ἀλλαχοῦ γράφει: «Τὴν δὲ τῆς συνόδου τῆς πρὸς αὐτὸν κατασκευασμένην δύναμιν, βασανίζοντες τε κατὰ τὸ ἐγγωροῦν τὸ ἐξαισιον τουτὶ καὶ ὑπὲρ νοῦν μυστήριον, ὡς ἐν τι μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς νοοῦμεν τὸν Λόγον, οὐκ εἰς σάρκα μεταβεβλημένον (οὐ γὰρ τοῦτο φαμεν· ἔστι γὰρ ἀτρέπτως τε καὶ ἀναλλοίωτος, καὶ τροπῆς ἀπάσης ἀνεπίδεκτος παντελῶς ἢ τοῦ Λόγου φύσις), ἀλλ' ὅτι, κατὰ τὴν ἀγιαν ἡμῶν καὶ θεόπνευστον Γραφήν, ἐκ τε τοῦ θείου νοῦ ὀλόκληρον ἔχοντος τῆς ἀνθρωπότητος τὸν ὄρον καὶ ἐκ τοῦ ζῶντος Λόγου νοούμενος, εἰς ἔστι λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς καὶ Χριστός καὶ Ἰῶς ...» (Εἰς Ἰωάν. βιβλ. ιβ'. Migne P.G. 74, 737).

στασιν ἢ τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀναλαβόντος καὶ ἐνώσαντος μετὰ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀπονέμει αὐτῷ καὶ μίαν προσκύνησιν, καὶ μάλιστα χρησιμοποιεῖ τὴν φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη», ἵνα διδάξῃ τὴν μίαν προσκύνησιν, ἐναλλάσσων τὸ «μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένην καὶ προσκυνουμένην» μὲ τὸ «Ἰῖδὸν προσκυνούμενον». Ἐντεῦθεν καί, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, γράφει ἐπικαλούμενος καὶ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον: «οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα Ἰῖδὸν, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένην καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει· οὐδὲ δύο Ἰῖδούς, ἄλλον μὲν Ἰῖδὸν Θεοῦ ἀληθινὸν καὶ προσκυνούμενον, ἄλλον δὲ ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον μὴ προσκυνούμενον, κατὰ χάριν δὲ Ἰῖδὸν Θεοῦ γενόμενον, ὡς καὶ ἄνθρωποι...»¹. Καὶ ἄλλαχού γράφει, ὅτι «προσκυνούμεν ὡς ἕνα μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον»² καὶ «μιᾷ προσκυνήσει τιμᾶν εἰθίσιμεθα τὸν Ἐμμανουήλ, οὐ διῤστάντες τοῦ Λόγου τὸ ἐνωθὲν αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν σῶμα»³. Τοιουτοτρόπως, «ἕνα προσκυνούμεν Θεὸν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, τὸν αὐτὸν εἶναι πιστεύοντες ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι»⁴, καὶ «οὐχ ὡς ἄνθρωπον συμπροσκυνοῦντες τῷ Λόγῳ, ἵνα μὴ τομῆς φαντασία παρεισκρινηται, διὰ τοῦ λέγειν τὸ «σύν», ἀλλ' ὡς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν προσκυνοῦντες, ὅτι μὴ ἀλλότριον τοῦ Λόγου τὸ σῶμα αὐτοῦ, μεθ' οὗ καὶ αὐτῷ συνεδρεῖ τῷ Πατρὶ· οὐχ ὡς δύο πάλιν συνεδρευόντων υἱῶν, ἀλλ' ὡς ἓνὸς καθ' ἕνωσιν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς»⁵.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω δέον νὰ παρατηρηθῇ γενικῶς, ὅτι, ἀφοῦ ἡ προσκύνησις δὲν δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς τὴν φύσιν καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' εἰς μόνον τὸν ἕνα φορέα ἀμφοτέρων τῶν φύσεων, ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι ὁ Κύριλλος διὰ τοῦ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη» ἐννοεῖ τὴν μίαν ὑπόστασιν, τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, ὑπὸ ὀρθόδοξον καὶ οὐχὶ ὑπὸ μονοφυσιτικὴν ἔννοιαν, δῆλα δὲ ἐννοεῖ τὸν ἕνα Θεὸν Λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σαρκακωμένον καὶ προσκυνούμενον μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει, ἢ κατὰ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, «τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθέντα μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς»⁶. Καὶ ἐν τῷ «Ἀπολογητικῷ» αὐτοῦ, ἐπανερχόμενος ὁ ἡμέτερος Πατὴρ ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ κοινῆς προσκυνήσεως τοῦ ἐνὸς Κυρίου, ὡς Θεοῦ τε ἅμα καὶ ἀνθρώπου, ἀπορροίας τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, προστίθισιν: «Ὁ σαρκωθεὶς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὡς

1. Ἀνωτέρω σ. 396.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν 3,1. Migne P.G. 76,121.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, αὐτόθι, σ. 97.

4. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, αὐτόθι, σ. 60.

5. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 4. Migne P.G. 77,48.

6. Παρὰ Ἴω. Καρμίρη, μν. ἔ. I, 195.

εἰς ὑπάρχων Ἰός, οὐχὶ δίχα τῆς ἑαυτοῦ σαρκός, μετὰ ταύτης δὲ μᾶλλον ἐστὶ προσκυνητός. Καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ μετὰ τοῦ ἰδίου τιμᾶται σώματος, κλήσει δὲ μιᾷ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἐν ζῶον σημαίνεται. Ὅταν τοίνυν περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ τοὺς λόγους ποιεῖσθαι προθυμούμενος, διέλης εἰς δύο τὸν ἕνα, καὶ ἀνθρώπων ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος νοούμενον ἀποφήνης, εἶτα τοῦτον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν καὶ συγχρηματίζειν Θεόν, ὡς ἐτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι Χριστῷ τῷ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν Ἰῷ, τολμήσης εἰπεῖν, τίς ὁ καρτερεῖσαι δυνάμενος καὶ τὴν οὕτω προφανῆ γλωσσολογίαν κατ' αὐτοῦ σιωπῇ παρατρέχων; Ἔδει γὰρ μᾶλλον εἰπεῖν· σέβομεν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, γενόμενον ἀνθρώπων καὶ χρηματίζοντα Θεόν, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι προσκυνούμενον, ὅτι καὶ φύσει Θεός ἐστι καὶ ἐκ Θεοῦ πέφηνε Πατρός»¹. «Οὕτως αὐτὸν ὡς ἕνα προσκυνήσωμεν, οὐκ ἀνὰ μέρος τιθέντες ἀνθρώπων καὶ Θεόν, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι πιστεύοντες, ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, τ.ξ. Θεόν τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπων»². Κατὰ ταῦτα, προσκυνούντες τὸν σεσαρκωμένον Θεὸν Λόγον, συμπροσκυνοῦμεν μιᾷ προσκυνήσει καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ, διὰ τὸν καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένον αὐτῇ Θεὸν Λόγον, καὶ οὐχὶ βεβαίως καθ' ἑαυτὴν νοουμένην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἔξω καὶ μακρὰν τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως.

Παρὰ ταῦτα ὅμως ἀληθὲς πάντως εἶναι, ὅτι ἐν τῷ ἀγωνίῳ του κατὰ τοῦ Νεστοριανισμοῦ, τοῦ ὑπερτονίζοντος τὴν διαίρεσιν τῶν δύο φύσεων, ὁ ἅγιος Κύριλλος ἠναγκάσθη, συμφώνως ἄλλως τε καὶ πρὸς τὴν τάσιν τῆς εἰς ἡν ἀνήκεν Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, νὰ ὑπερτονίσῃ εὐλόγως τὴν ἕνωσιν τῶν φύσεων, ἀλλ' «ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως», διατηρηθείσης οὕτω τῆς πρὸ τῆς ἐνώσεως ἐτερότητας καὶ διαφορότητας τῶν δύο φύσεων καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν. Διότι «ἀσυγχυτοὶ μεμενήκασιν αἱ φύσεις, ἡγουν ὑποστάσεις, μετὰ τὴν ἕνωσιν»³, τοῦθ' ὕπερ ἀποκλείει πᾶσαν κατηγορίαν ἐπὶ μονοφυσιτισμῷ⁴.

1. Παρὰ Migne P.G. 76, 352.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν 2. Migne P.G. 76, 60.

3. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Σχολ. Migne P.G. 75, 1381. Εἰς ἐπιστ. πρὸς Ἑβρ. Migne P.G. 74, 1004 καὶ ἀλλαχοῦ.

4. Τοιαύτη κατηγορία θὰ ἤδυνάτο νὰ στηριχθῇ ἐπὶ μεμονωμένων τινῶν ἐκφράσεων, ὡς ἐν Ὁθωμανῶ, περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, λόγ. λβ'. Migne P.G. 75, 561. Εἰς Ἰωάν. P.G. 74, 557. Εἰς Ψαλμ. 77, P.G. 69, 1192. Ὁμιλ. εἰς Πάσχα 8 καὶ 10, P.G. 77, 572. 617. Ἐπιστολὴ 1, πρὸς Μοναχ. Αἰγύπτ. P.G. 77, 21 κλπ. αἰτίνας ὅμως πρέπει νὰ νοηθῶσιν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις μνημονευθέντων πολυαριθμῶν σαφῶν χωρίων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου. Οὗτος ἐπανειλημῶς ἀπέκρουσε παρομοίας παρανοήσεις «unter ständiger Verwerfung monophysitischer oder apollinaristischer Zumutungen. Wer mit Aufmerksamkeit die Gyrillischen Schriften studiert, muss den Eindruck gewinnen, dass der Patriarch von Alexandria nichts mehr verabscheut, als in der Menschwerdung des Logos eine Vermenschung des Göttlichen oder Vergottung des Menschlichen zu erblicken». (A. R e h r m a n n, μν. ξ. σ. 343).

Τοῦναντίον ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ καὶ πολλοὺς ἄλλοις ἐξαιρεται ἡ ὀλοκληρία καὶ ἡ πραγματικότητα τῶν δύο ἀσυγχύτων μετὰ τὴν ἔνωσιν φύσεων. Ἐντεῦθεν καὶ δὲν περιέπεσαν ὁ Κύριλλος εἰς τὸν Μονοφυσιτισμὸν ἢ τὸν Ἀπολλιναρισμόν, ἀλλ' ἀπλῶς, «Νεστορίῳ ἀπομαχόμενος, τῷ διαιροῦντι τὴν οἰκονομίαν, τῆς ἐνώσεως μᾶλλον φροντίδα πεποιήται»¹, ὡς καὶ τῆς ἀναδείξεως τῆς θείας μᾶλλον φύσεως². Προστεθῆτω δ' ἔτι, ὅτι ἡ ἔνωσις τῶν δύο φύσεων, ἡ ἄλλως ὀνομαζομένη ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου καὶ «ἐνότης», «σύννοδος», «σύμβασις», «συνδρομῆ», «ἀνάληψις» καὶ «πρόσληψις», χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ κυρίως μὲν ὡς «ἔνωσις καθ' ὑπόστασιν» (τὸ πάντων ἐπιτυχέστερον), ἀλλὰ καὶ ὡς «ἔνωσις ἀληθῆς», «ἔνωσις κατὰ φύσιν», «ἔνωσις φυσικὴ τ.ἔ. ἀληθῆς», «ἔνωσις κατ' οὐσίαν», «ἐνότης ἀληθινή», «ἐνότης κατὰ σύνθεσιν», «πρὸς ἐνότητα συνδρομῆ», «συνδρομῆ τε καὶ ἔνωσις» κ.λ.π.³. Ἐδίδασκε λοιπὸν ὁ ἅγιος Κύριλλος τὴν «καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν» τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, τ.ἔ. ἔνωσιν οὐσιώδη καὶ ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν, ἀντίθετον πρὸς τὴν νεστοριανικὴν «συνάφειαν», τ.ἔ. τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἡθικὴν καὶ σχετικὴν συνύπαρξιν τῶν δύο φύσεων. Διὰ τοῦτο εὐλόγως κατέκρινε τοὺς Νεστοριανοὺς καὶ πάντα διαιροῦντα τὰς δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν, «μόνη συνάπτων αὐτὰς συναφεία τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἥγουν αὐθεντιαν ἢ δυναστείαν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἔνωσιν φυσικῇ»⁴.

1. Λεοντίου Βυζαντίου, Σχόλ. δ'. Migne P.G. 86/I, 1224. Καὶ ὁ A. Rehrmann κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Κύριλλος «steht mit seinem christologischen Denken nicht in der Reihe der Apollinaristen oder Monophysiten. Mit letztem teilt er lediglich nur das Streben, entgegen dem Nestorianismus, in Christo die denkbar höchste Verbindung zwischen der göttlichen und menschlichen Seite herzustellen, ohne aber die wesensverschiedenen Naturen in einander fließen zu lassen, wie es die genannten Irrlehrer thuen. Das Einheitsprinzip ist infolge des Kampfes mit Nestorius Tendenz seiner Christologie» (μν. ξ. σ. 349).

2. Πρὸς τὸν Νεστορίον ἀπευθυνόμενος ἔγραψεν ὁ Κύριλλος: «Παῦσαι διαιρῶν τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν. Ὅτι μὲν γὰρ ἕτερόν τι καὶ ἕτερόν ἐστιν ἢ τε θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, πρέπει ἂν εἰδέναι καὶ ἀναγκαῖον εἶναι φημι τοῖς ἀρτίφροσι. Διεστῆκασιν γὰρ ἀλλήλων καὶ ἀσυγκρίτοις διαφοραῖς. Ἐτι δὲ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, συνεισενεγκῶν εἰς ἔνωσιν τὴν ἀληθῆ τε καὶ καθ' ὑπόστασιν, παραιτοῦ τὴν διαίρεσιν· ἕνα γὰρ οὕτως ὁμολογήσεις Χριστὸν καὶ Ἰῶν καὶ Κύριον». (Κατὰ τὸν Νεστορίου δυσφημιῶν, Migne P.G. 76, 92).

3. Πρβλ. καὶ Hubert du Manoir de Juaye, μν. ξ. σ. 124/5. A. Θεοδώρου, Ἡ χριστολογικὴ ὀρολογία καὶ διδασκαλία Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεοδώρητου Κύρου, Ἀθῆναι 1955, σ. 53 ἔξ.

4. Ἀναθεμ. γ', παρὰ Ἰω. Καρμίρη, μν. ξ. I, 145. Περὶ τῆς «συναφείας» τοῦ Νεστορίου βλέπ. Γ. Μπεμπῆ, μν. ξ. σ. 127 ἔξ. Ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἀντιδιαστέλλει ὀρθῶς μετὰ τοῦ ὀρθοδόξου ἔρου «ἔνωσις» καὶ τοῦ αἰρετικοῦ «συνάφεια», χαρακτηρίζων τὴν ἔνωσιν ὡς «φωνὴν εὐτριβῆ καὶ ἐκ τῶν ἁγίων Πατέρων καταβαίνουσαν εἰς ἡμᾶς... Καίτοι συγχεῖ μὲν ἡ ἔνωσις οὐδαμῶς τὰ καθ' ὧν ἂν λέγοιτο, διαδεῖκνυσι δὲ μᾶλλον τὴν εἰς ἐν τι συνδρομὴν τῶν ἡνωσθαι νοουμένων. Καὶ οὐχὶ πάντη τε καὶ πάντως ἐν ἂν λέγοιτο μόνως τὸ ἀπλοῦν καὶ μονοειδές, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ ἐκ δυοῦν ἢ πλειόνων ἔτι καὶ ἐξ ἑτε-

Ἡ ἀνωτέρω «ἀληθής» ἔνωσις τῶν δύο φύσεων περιλαμβάνει βεβαίως καὶ τὸ «ἀδιαίρετον» αὐτῶν. Τοῦτο τονίζει μετ' ἐπιμονῆς καὶ ἐμφάσεως ὁ ἡμέτερος Πατὴρ ἐναντίον τοῦ Νεστορίου, μὴ ἀρκοῦμενος εἰς τὴν ἀπλῆν διαβεβαίωσιν τοῦ τελευταίου περὶ ἑνὸς Χριστοῦ, ἀλλ' ἐπιμένων, ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τοῦτον, εἰς τὰς φράσεις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», «μία φύσις αὐτοῦ ὡς σαρκωθέντος τοῦ Λόγου» καὶ εἰς ἄλλας ὁμοίας, ἐν ταῖς ὁποίαις περιέχεται καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἀδιαιρέτου καὶ ἀδιασπάστου ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, ἀλλ' ἄνευ τῆς μονοφυσικῆς συγχύσεως καὶ συμφύσεως καὶ τροπῆς. «Ὅθεν, ἀποφεύγων τὰ δύο ἄκρα, ἐδίδασκε: «Φῆσομεν εὐσεβῶς, τῶν φύσεων ἀσυγχύτων μενουσῶν, καὶ τῆς ἐνώσεως ἀδιαιρέτου ὁμολογουμένης, τὰς φωνὰς ἐφαρμύζεσθαι κατὰ τὴν τῶν ἐνωθειῶν φύσεων δύναμιν εἰς ἓνα μὲν τὸν Υἱὸν καὶ Κύριον καὶ Χριστόν, ἀλλ' οὐκ εἰς μίαν φύσιν τὰ πάντα συναιροῦντες· ὡς καὶ ἐξ ἑνὸς τῶν φύσεων ὀνόματος ἑκατέρας νοεῖσθαι διὰ τὸ τῆς ἐνώσεως ἄκρον καὶ ἡμῖν ἀκατάληπτον»¹. Κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν δὲ ἐξεδέχετο τὴν ἔνωσιν ὁ ἅγιος Κύριλλος ὡς ἀσύγχυτον, ἄτρεπτον, ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοίωτον, καθ' ὅσον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ «γέγονε σὰρξ οὐ κατὰ μετάστασιν ἢ τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταβαλὼν· οὔτε μὴν φυρμὸν ἢ σύγκρασιν ἢ τὴν θρυλουμένην παρά τισι συνουσίωσιν ὑπομείνας (ἀμήχανον γάρ, ἐπεὶ περ ἐστὶ κατὰ φύσιν ἀτρέπτως τε καὶ ἀναλλοιώτως ἔχων)»².

Καθόλου εἰπεῖν, ὁ ἅγιος Κύριλλος πολλαχοῦ τῶν συγγραφῶν του ἐπαναλαμβάνει, ὅτι ἐν τῷ Χριστῷ ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις παρέμειναν ἀναλλοίωτοι, ἐνωθεῖσαι («ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως»), τὰ δὲ ἐπιρρήματα ταῦτα παρέλαβε καὶ ὁ ὅρος τῆς Χαλκηδόνος. Διὸ καὶ συνεφώνησεν οὗτος, εὐθύς μετὰ τὴν Γ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, πρὸς τὴν ἔκθεσιν πίστεως τῶν «Διαλλαγῶν» μετὰ τῶν Ἀντιοχείων, μεθ' ὧν δὲν διεφάνει ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας, καὶ πάντοτε ὁμολογεῖ ἓνα Χριστόν, Θεὸν τέλειον καὶ ἀνθρωπὸν τέλειον, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τῶν περὶ αὐτοῦ εὐαγγελικῶν «φωνῶν» διακρινομένων εἰς θείας καὶ εἰς ἀνθρωπίνας, καὶ ἄλλων μὲν κοινοποιουμένων ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου, ἄλλων δὲ διαιρουμένων ὡς ἐπὶ δύο φύσεων³. Καὶ ἡ διδασκαλία αὕτη υἰοθετήθη ὑπὸ

ροειδῶν συγκείμενα. Δοκεῖ γὰρ οὕτως εἶ ἔχειν τοῖς ταῦτα σοφοῖς. Κακουργότατα τοῖνον τὸν ἓνα καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς Υἱόν, ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον διστάντες εἰς δύο, παραιτοῦνται μὲν τὴν ἔνωσιν, συνάφειαν δὲ ὀνομάζουσι, ἣν ἂν ἔχοι τυχὸν καὶ ἕτερός τις πρὸς Θεόν, ὡς ἐξ ἀρετῆς καὶ ἀγιασμοῦ μονονουχὶ συνδούμενος...» (Ἔστι εἰς ὁ Χριστός. Migne P.G. 75, 1285). Πρβλ. καὶ A. R e h r m a n n, μν. ἔ. σ. 312 ἐξ.

1. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἀπολογητικὸς, Migne P.G. 76, 333/6.

2. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 55, εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον. Migne P.G. 77, 304.

3. Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. I, 154/5.

τε τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει¹.

3. Ἡ ἀληθὴς ἔννοια τῆς φράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» κατὰ τοὺς ὀρθοδόξους Πατέρας καὶ θεολόγους

Ἐν τοῖς προηγουμένοις συνεκεντρώσαμεν καὶ διεσαφήσαμεν τὰ σπουδαιότερα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον χωρία, ἐν οἷς ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κύριλλος χρησιμοποιεῖ τὴν περιλάλητον, ἀπολλιναριστικῆς ἀρχῆς καὶ προσλεύσεως, φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» καὶ ἐρμηνεύει ὁ ἴδιος αὐτὴν ὀρθοδόξως, ἀποκρούων πᾶσαν μονοφυσιτικὴν παρερμηνείαν αὐτῆς, ὡς καὶ πᾶσαν ἐναντίον του «συκοφαντίαν» ἐπὶ μονόφυσιτισμῷ. Προχωροῦντες νῦν παρατηροῦμεν, ὅτι τὴν ἀνωτέρω ὀρθόδοξον αὐτοερμηνείαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ Κυρίλλου ἀνεγνώρισαν καὶ υἰοθέτησαν καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Πατέρες, οὕτως ὥστε διαπιστοῦμεν εἴσοδον τῆς κρινομένης Κυριλλείου χριστολογικῆς ῥήτρας καὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐρμηνείας αὐτῆς καὶ εἰς τὴν μετέπειτα Παράδοσιν

3. Ὑπομιμνήσκομεν ἐναυῦθα τὸ λίαν χαρακτηριστικόν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ σφοδρὸς πολέμιος τοῦ Κυρίλλου πρὸ τῶν «Διαλλαγῶν» τοῦ 433 Θεοδώρητος Κύρου, λαβὼν γνώσιν τῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἐπιστολῆς τοῦ Κυρίλλου «εὐφραίνέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ» (παρὰ Ἰω. Καρμίρη, αὐτόθι σ. 148-150), ἀνεγνώρισε τὴν συμφωνίαν καὶ ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ ἐν πᾶσι, διαπιστώσας ὅτι «τὰ Αἰγύπτια γράμματα τῇ εὐαγγελικῇ εὐγενείᾳ καλλύνεται· Θεὸς γὰρ τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς ἀναγορεύεται, καὶ φύσις δύο, καὶ τούτων διαφορά, καὶ ἑνωσις ἀσύγχυτος, οὐ κατὰ κράσιν καὶ φρυμόν, ἀλλ' ἀπορρήτως καὶ θεοπρεπῶς γενομένη, καὶ τῶν φύσεων τὰς ιδιότητας ἀκράτους διαφυλάσσασα· καὶ ἀπαθὴς μὲν ὁ Θεὸς καὶ Λόγος καὶ ἄτρεπτος, παθητὸς δὲ ὁ καιὸς καὶ τῷ θανάτῳ πρὸς ὀλίγον παραδοθείς» (αὐτόθι σ. 151). Προσθετέον ἐναυῦθα, ὅτι καὶ ὁ J. v a n d e n D r i e s, μν. ξ. σ. 167, κατέληξεν εἰς τὰ ἐπόμενα συμπεράσματα: «The formula «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» signifies, therefore: (I) first, that the subject of the hypostatic union is the divine substance itself, and not a divine attribute (therefore, «φύσις», i. e. «θεία φύσις») not as a specific essence, but as individualised and personified in the second Person of the Blessed Trinity, the divine Word, Son (therefore, «τοῦ Λόγου», «τοῦ Υἱοῦ»); (II) secondly, that the divine substance, numerically one for the three divine Persons, as subject of the hypostatic union in the person of the Word, did not undergo any change in the Incarnation and that, consequently, the Word or the «φύσις» of the Word «ἄσαρκος» is identical with the Word or «φύσις» of the Word «ἑσσαρκος» (therefore, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου»); and (III) thirdly, that the divine substance of the Word was indivisibly united in the Incarnation with the flesh or human nature, not by a bond of friendship, dignity, etc., but with the very «φύσις» of the flesh or human nature and that, consequently, the divine substance of the Word was not united to another person (personality cannot be the uniting link between two persons), but with an impersonal human nature, which the Word took to Himself, so that its possessor was not a human person but the divine Person of the Word Himself (and therefore, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη»).

τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. «Ὅτι δὲ πράγματι ἡ φράσις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σσαρκωμένη» δὲν νοεῖται ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου καὶ ὑπὸ τῶν μετ' αὐτὸν ὀρθοδόξων Πατέρων μονοφυσικῶς, ἀλλ' ὀρθοδόξως, ὡς σημαίνουσα δῆλα δὴ τὴν μίαν ὑπόστασιν ἢ τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς καὶ οὕτως ἐκφράζουσα τὴν ἀδιαίρετον ἔνωσιν τῶν δύο φύσεων, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐπολιτογραφήθη καὶ ἐν τῇ μετέπειτα Ὁρθοδόξῳ Θεολογίᾳ, προσεπιβεβαιουῖται ἐξ ἀναμφισβητήτων μεταγενεστέρων μαρτυριῶν. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς ἐνταῦθα μόνον τὰς ἐπομένας.

Ἐν πρώτοις ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανὸς γράφει ἐν τῇ Ὁμολογίᾳ του: «Ἐκ δύο φύσεων (ὁμολογοῦντες) τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν τὴν ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου καὶ ἐνανθρώπησιν, ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ ἐν ἐνὶ προσώπῳ ἓνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Καὶ μίαν μὲν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν, σσαρκωμένην μέντοι καὶ ἐνανθρωπήσασαν, λέγειν οὐκ ἀρνούμεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν»¹. «Ὡστε ἡ φράσις «μία φύσις κλπ.» ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καταδικάσαντος τὸν μονοφυσιτισμὸν τοῦ Εὐτυχοῦς Φλαβιανοῦ «διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Κύριον», ἐνωθεισῶν τῶν δύο φύσεων «ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ ἐν ἐνὶ προσώπῳ». Σαφῶς λοιπὸν παριστᾷ ἐνταῦθα ὁ ἅγιος Φλαβιανὸς τὰς «δύο φύσεις» ἐνωθείσας «ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ ἐν ἐνὶ προσώπῳ», τοῦθ' ἕπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ τοῦ ἀγίου Κυρίλλου ἐν «μιᾷ φύσει τοῦ Λόγου σσαρκωμένη». Ἄλλὰ τὴν ἀνωτέρω τοῦ Φλαβιανοῦ Ὁμολογίαν, ἐν ἣ ἡ ὑπὸ κρίσιν Κυρίλλειος φράσις, υἱοθέτησεν ἐμμέσως καὶ αὐτὴ ἡ Ὁμολογιακὴ Σύνοδος, δεχθεῖσα τὴν πίστιν τοῦ Φλαβιανοῦ ὡς συμπίπτουσαν πρὸς τὴν τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Πάπα Λέοντος², ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ φράσις χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγίου Κυρίλλου καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ἀπορρίπτονται ἀμφοτέρω: ἢ τε νεστοριανικὴ διαίρεσις καὶ ἡ μονοφυσικὴ σύγχυσις τῶν δύο ἐν Χριστῶ φύσεων, συνωδὰ τοῖς βῆθεισιν ἐπὶ Συνόδου ὑπὸ τοῦ Σελευκείας Βασιλείου καὶ τοῦ Βηρυτοῦ Εὐσταθίου. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἶπεν, ὅτι συνεφώνουν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Συνόδου οἱ χρησιμοποιοῦντες τὴν φράσιν καὶ νοοῦντες αὐτὴν ὡς ὁ ἅγιος Κύριλλος: «Ἐὰν μίαν φύσιν εἴπης ἀπολελυμένως μετὰ τὴν ἔνωσιν, σύγχυσις λέγεις καὶ σύγκρασις· ἐὰν μέντοι γε προσθῆς, σσαρκωμένην καὶ ἐνανθρωπήσασαν, καὶ νοήσης παραπλησίως τῷ μακαριωτάτῳ Κυρίλλῳ τὴν σάρκωσιν καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν, τὰ αὐτὰ λέγεις ἡμῖν· δῆλον γάρ, ὅτι ἄλλο μὲν τι ἐστὶν ἡ θεότης αὐτοῦ ἢ ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἄλλο δὲ ἡ ἀνθρωπότης καὶ

1. Παρὰ Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. τ. I, σ. 167. E. Schwartz, Act. Concil. Oecum. II, 1,1, σ. 35, 114.

2. Mansi, Sacr. Concil... Collectio 6, 680/1. E. Schwartz, Act. Concil. Oecum. II, 1,1, σ. 115.

ἐκ τῆς μητρὸς)¹. Ὁ δὲ Βηρυττοῦ Εὐστάθιος, διασαφῶν τὰ λεχθέντα ἐν τῇ Συνόδῳ, εἶπε: «Καὶ ὁ λέγων μίαν φύσιν, ἐπὶ ἀναιρέσει τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ τῆς ὁμοουσίας ἡμῖν, ἀνάθεμα ἔστω· καὶ ὁ λέγων δύο φύσεις, ἐπὶ διαιρέσει τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀνάθεμα ἔστω»². Οὕτως ἄρα ἡ φράσις «μία φύσις κλπ.» δὲν ἀπερρίφθη, ἀλλὰ μνημονευθεῖσα ἠρμηνεύθη ἐν τῇ Δ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἥτις ἕμως εὐλόγως ἀπέφυγε τὴν χρησιμοποίησιν αὐτὴν ἐπισήμως, ὡς εὐνοοῦσαν τὸν Μονοφυσισμὸν, ὃν καταδίκασεν ἡ Σύνοδος ἐκεῖνη. Ἐξ ἄλλου δ' ἕμως αὕτη ἐστηρίχθη ἐν πολλοῖς ἐπὶ τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας τοῦ χρησιμοποίησαντος τὴν φράσιν ἁγίου Κυρίλλου, οὗτινος τὸ ὄνομα ἠκούετο ἐν τῇ Συνόδῳ μετ' ἐπευφημιῶν ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων, δηλωσάντων: «Οὕτως πιστευόμεν ὡς Κύριλλος, Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη»³. Ἀληθῶς ἐν τῇ Συνόδῳ αὐτῇ ἐγένετο «ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ γνῶμων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως»⁴.

Ἐπειτα καὶ ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος υἰοθέτησε καὶ ἐκύρωσεν οὐ μόνον τὴν φράσιν «ἕνωσις καθ' ὑπόστασιν», ἣν πρῶτος ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἅγιος Κύριλλος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίδικον φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σσεσαρκωμένη», ἀλλ' ἐννοεῖται ἐν τῇ ὡς ἄνω προσδοθείσῃ αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου ὀρθοδόξῳ ἔννοια. Οὕτω διὰ τοῦ ἡ ἀναθεματισμοῦ αὐτῆς ὀρίζεται: «Εἴ τις ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ὁμολογῶν τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι, ἢ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σσεσαρκωμένην λέγων, μὴ οὕτως αὐτὰ λαμβάνει, καθάπερ καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐδίδαξαν, ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, τῆς ἐνώσεως καθ' ὑπόστασιν γενομένης, εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη, ἀλλ' ἐκ τῶν τοιούτων φωνῶν, μίαν φύσιν, ἦτοι οὐσίαν θεότητος καὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, εἰσάγειν ἐπιχειρεῖ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα

1. Mansi, Sacr. Concil... Collectio 6, 637. E. Schwartz, Act. Concil. Oecum. II, 1,1, σ. 93.

2. Mansi, Sacr. Concil... Collectio 6, 677. E. Schwartz, Act. Concil. Oecum. II, 1,1, σ. 113. Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ Διόσκορος διεμαρτύρητο ἐνώπιον τῆς Συνόδου, ὅτι «εἶχε χρήσεις τῶν ἁγίων Πατέρων Ἀθανασίου, Γρηγορίου, Κυρίλλου, ἐν πολλοῖς τόποις ἐν βιβλίοις, υἰοθετούντων τὴν ἀμφισβητούμενην φράσιν «μίαν σσεσαρκωμένην τοῦ Λόγου φύσιν». (Mansi 6, 684. E. Schwartz II, 1,1, σ. 117).

3. Mansi Sacr. Concil... Coll. 6, 673, 680, 972 καὶ ἀλλαχοῦ. E. Schwartz, Act. Concil. Oecum. II, 1,1, σ. 111 κ.ἀλ. Πρβλ. καὶ ἐπιστολὴν Λέοντος Ἰωάννου πρὸς Πασχασίνου ἀπὸ 24.6.451 ἐν Migne P.L. 54, 927/8. Ἐν αὐτῇ φαίνεται ὁ Λέων μὴ δεχόμενος τὴν Κυρίλλειον ἔκφρασιν, ἀλλὰ πράττει τοῦτο μόνον ἐν τῇ μονοφυσιτικῇ παρανοήσει αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Εὐτυχοῦς: «Sciasque penitus detestandos qui secundum Eutychis impietatem atque dementiam in Domino nostro unigenito Filio Dei suscipientis in se reparationem salutis humanae, dicere ausi sunt duas non esse naturas, hoc est perfectae divinitatis et perfectae humanitatis; et putant quod possint nostram dilligentiam fallere, cum aiunt se unam Verbi naturam credere incarnatam...»

4. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρεὺς καὶ ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν «Θεολογία» 10 (1932) 341 ἐξ.

ἔστω)¹. Οὕτως ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἡρμήνευσεν ὀρθῶς τὴν Κυρίλλειον φράσιν, ὡς σημαίνουσιν «ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, τῆς ἐνώσεως καθ' ὑπόστασιν γενομένης, εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη», ἀνεθεμάτισε δὲ τὴν μονοφυσιτικὴν παρανόησιν καὶ παρερμηνείαν αὐτῆς, καθ' ἣν ἡ «μία φύσις» σημαίνει δῆθεν μίαν οὐσίαν θεότητος καὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ.

Περαιτέρω ἡ ἀληθὴς ἐννοια τῆς κρινομένης Κυρίλλειου φράσεως σαφῶς μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῆς ὁμολογίας πίστεως τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανουῦ κατὰ τῶν τριῶν κεφαλαίων, βεβαιούσης ὅτι ὁ Κύριλλος, «ὁσάκις μίαν φύσιν εἶπε τοῦ Λόγου σσεσαρκωμένην, ἐπὶ τούτου τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι ἀντὶ ὑποστάσεως ἐχρήσατο· καὶ ἐν οἷς λόγοις εἶπε ταύτην τὴν λέξιν, ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπήγγαγε ποτὲ μὲν Υἱόν, ποτὲ δὲ Λόγον ἢ Μονογενῆ, ἅπερ οὐ φύσεως, ἀλλ' ὑποστάσεως, ἤτοι προσώπου, ἐστὶ δηλωτικά». «Ὅθεν «δεχόμενοι μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σσεσαρκωμένην, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη καὶ οὐ μία φύσις, καθὼς τινες κακῶς τὴν λέξιν ἐκλαμβάνοντες λέγειν ἐπιχειροῦσιν... Ἡ τοίνυν ὑπόστασις τοῦ Λόγου σαρκωθεῖσα οὐ μίαν φύσιν, ἀλλ' ἓνα Χριστὸν σύνθετον ἀπετέλεσε, τὸν αὐτὸν Θεὸν τε καὶ ἄνθρωπον. Θεὸν δὲ καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦντες, μίαν φύσιν ἤτοι οὐσίαν ἐν αὐτῷ λέγειν ἀσεβές· ἀδύνατον γὰρ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν, ἣτοι οὐσίαν, καὶ πρὸ αἰώνων εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ, ἢ ἀπαθῆ καὶ παθητὸν, ὅπερ ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ὑποστάσεως, ἣτοι προσώπου, ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν...»².

Ὡσαύτως καὶ οἱ Νεοχαλκηδόνειοι λεγόμενοι θεολόγοι, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς Λεόντιον τὸν Βυζάντιον, ἐπίστευον, ὅτι ὁ Κύριλλος ἐχρησιμοποίησε τὴν φράσιν

1. Mansi, Sacr. Concil... Coll. 9, 381. Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. I, 195. Μετὰ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ὑπάρχει ἐν τῇ Δύσει καὶ ἑτέρα συνοδικὴ ἀπόφασις, ἣτοι ὁ ἐ' κανὼν τῆς ἐν Λατερανῶ Τοπικῆς Συνόδου τοῦ 649, καθ' ὃν: «si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem unam naturam Dei Verbi incarnatam, per hoc quod incarnata dicitur nostra substantia perfecte in Christo Deo et indiminate, absque tantummodo peccato significata, condemnatus sit», (Denzinger, Enchiridion Symbolorum, ἐκδ. 32 (1963) § 505 (258), σ. 172.

2. Mansi, Sacr. Concil... Coll. 9, 545. Migne P.G. 86/I, 999-1003. Ἐν συνεχείᾳ «ἀποδεικνύει ἐξ αὐτῶν τῶν εἰρημένων τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τὴν περὶ τῆς εἰρημένης λέξεως σαφεστάτην αὐτοῦ διδασκαλίαν», παραθέτων τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα χωρία αὐτοῦ ἐκ τῶν δύο πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῶν καὶ τοῦ 13 κεφ. τῶν Σχολίων αὐτοῦ, καταλήγει δὲ οὕτως: «Ἐὶ τοίνυν, καθὼς διδάσκει ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος, εἷς ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τέλειος ἐν θεότητι καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ οὐκ ἔπαθε τῇ θείᾳ φύσει, ἀλλὰ τῇ χοϊκῇ φύσει, οἶδε δὲ καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν, καὶ τὸ ἀσυγχύτους αὐτὰς ἀλλήλαις ἐν μιᾷ ὑποστάσει φυλάττεσθαι, δῆλον ὅτι τὸν αὐτὸν ἐν τῇ θείᾳ φύσει καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ λέγει ὁ Πατὴρ γνωρίζεσθαι, καὶ ἑκατέραν φύσιν ἐν αὐτῷ εἶναι, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη. Καὶ οὐκ ἔστι τις οὕτω μανείη, ὡς ὀρθῶς νομίσαι φρονεῖν τοὺς λέγοντας μίαν εἶναι φύσιν, ἣτοι οὐσίαν, σαρκὸς καὶ θεότητος τοῦ Χριστοῦ, τὴν αὐτὴν θείαν καὶ χοϊκὴν, παθητὴν καὶ ἀπαθῆ».

ἐν τῇ ἐννοίᾳ καὶ διδασκαλίᾳ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διὸ καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν ὄρον «μία φύσις» ἐν τῇ Κυριλλεῖῳ καὶ Χαλκηδονεῖῳ ἐννοίᾳ «μία ὑπόστασις». Οὕτως ὁ Λεόντιος Βυζάντιος ἐθεώρει ὡς ταυτοσήμεους τοὺς ὄρους «φύσις» καὶ «ὑπόστασις», διαπιστών ὅτι «πανταχῆ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἀποκληρωτικῶς φύσιν καὶ ὑπόστασιν ταῦτόν οἶδεν ὁ Πατήρ». Ἐπειτα ὁ ὄρος «σεσαρκωμένη» ἐσήμαινεν, «ὅτι μία οὔσα ἡ τοῦ Λόγου φύσις οὐ μόνον καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ μετὰ σαρκὸς οὔσα θεωρεῖται». Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο τὸ «σημαινόμενον, πῶς ἡ μετὰ σαρκὸς τοῦ Λόγου φύσις, τῇ φύσει τῆς σαρκὸς τῇ μετὰ τοῦ Λόγου οὔσῃ, μία τῇ φύσει ἐστίν, ἢ πῶς μὴ οὔσα μία τῇ φύσει, μία φύσις λεχθῆσεται;» Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐχρήσατο τῇ φράσει, «ἀλλ' οὐδὲν ἐναντιοῦται τοῦτο τῷ δόγματι· οὐ γὰρ εἶπε τοῦ Χριστοῦ μίαν φύσιν σεσαρκωμένην, τὴν ἄλλην δηλῶν· καὶ ὅτι τὴν ἄλλην βούλεται δηλῶσαι φύσιν, τῷ εἰπεῖν σεσαρκωμένην, δηλὸν ἀφ' ὧν ἑαυτὸν ἐπεξηγεῖται ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ λέγων...»¹. Γενικῶς ὁ Λεόντιος, ὁ χαρακτηρίσας διὰ πρώτην φοράν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ὡς «ἐνυπόστατον κατὰ Λόγον»², ἐθεώρει τὴν φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» ὡς «παράφρασιν» τῆς Ἰωαννείου «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο». Ἡρώτα δέ: «εἰ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος καὶ κατ' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγεται, φύσει δὲ ἀμφοτέρα, πῶς οὐ δύο φύσεις ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν, εἶπερ μὴδὲ ταυτὸν τῇ φύσει Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μὴδὲ τῇ αὐτῇ φύσει, ἥπερ ἐστὶ Θεός, ταύτῃ ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος;» Οὕτω περιῆγε λογικῶς τοὺς Μονοφυσίτας ὁ Λεόντιος εἰς τὸ δίλημμα: «Εἰ τὸ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην ἐναντίον ἐστὶ τῷ λέγειν δύο ἠνωμένας, δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ τὴν σάρκα ταύτην μὴ εἶναι φύσει, μὴδὲ σαρκὸς ἔχειν φύσιν, ἢ οὔσαν μὴ λέγεσθαι ἕπερ ἐστίν· ὅποτέραν τοίνυν βούλονται τῶν ἀσεβειῶν, αἰρείσθωσαν ἢ τὴν φύσιν ταύτην σάρκα μὴ εἶναι, ἢ τὴν σάρκα φύσιν μὴ λέγεσθαι». Διὰ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων ἐπιχειρημάτων ὁ Λεόντιος Βυζάντιος κατεπολέμηκε τὴν ἐν μονοφυσιτικῇ ἐννοίᾳ «μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην», ὡς καὶ τὴν συνεπέῃα τῆς ἐνώσεως προελθοῦσαν δῆθεν μίαν φύσιν σύνθετον τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἣν κατέληγον οἱ Σεβηριανοὶ καὶ γενικῶς οἱ Μονοφυσῖται, ἀποδεικνύων τὸ ἀσύστατον καὶ ἀντιφατικὸν αὐτῆς³.

1. Βλέπ. ἀνωτέρω σ. 417. P.G. 77, 244.

2. Βλέπ. Α. Θεοδώρου, Χριστολογικὴ ὁρολογία καὶ διδασκαλία Λεοντίου τοῦ Βυζαντίου, Ἀθήναι 1955, σ. 6-8, ἐνθα χαρακτηρίζεται «ἡ περὶ ἐνυποστάτου διδασκαλία τοῦ Λεοντίου, ὅτι ἀποτελεῖ τὸ πλεόν περιόπτον σημεῖον τῆς χριστολογικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας», διότι «διὰ τῆς ἐννοίας τοῦ ἐνυποστάτου ἀποκρούονται ἐπιτυχῶς ἢ τε νεστοριανικὴ καὶ ἡ μονοφυσικὴ αἵρεσις. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Κυρίου, οὔσα ἐνυπόστατον καὶ οὐχὶ ὑπόστασις, ἀποκρούει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Νεστορίου περὶ δύο ὑποστάσεων ἢ προσώπων ἐν τῷ Χριστῷ. Ἀφ' ἐτέρου, οὔσα πλήρης οὐσία καὶ φύσις, εἰ καὶ μὴ καθ' ἑαυτὴν ὑφιστάμενη, ἀντικρούει τοὺς μονοφυσίτας, τοὺς μειοῦντας ἢ τείνοντας νὰ ἀφανίσωσιν αὐτήν» (σ.8).

3. Λεόντιου Βυζαντίου, Ἀπορίαι πρὸς τοὺς μίαν φύσιν λέγοντας σύνθετον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν... Migne P.G. 86/II, 1852. — Τὰ τριάκοντα κε-

Ἄξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου διδασκαλία τοῦ Πατριάρχου Θεουπόλεως Ἐφραίμ, ὅστις θεωρεῖ ὁμοίως ὡς ταυτοσημάντους τοὺς ἄρους «φύσεις» καὶ «ὑπόστασις», ἐρμηνεύων ὀρθῶς τὰς «χρήσεις» («μία φύσις» καὶ «ἐν δύο φύσεσιν»). Οὕτω «τὸν θεσπέσιον Κύριλλον τῇ φύσει ἀνθ' ὑποστάσεως ἀλλαχοῦ τε παρεισάγει χρήσασθαι, καὶ ἡνίκα λέγει μάλιστα μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην» οὐ γὰρ ἂν εἰπεῖν αὐτόν, πολλὰκις τὰς δύο φύσεις ὁμολογηκότα, ὡσπερ ἐκ μεταμελείας μίαν φύσιν, εἰ μὴ τὸ ῥῆμα νυνὶ τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρειλήφει. Καὶ συγκροτεῖ τοῦτο ἐξ ἐτέρων τε φωνῶν τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου, καὶ ὅτε τοιοῦτον τὸ τῆς Ἐκκλησίας φρόνημα... Τὸ ἐν δύο φύσεσι χρῆσαι γνωρίζειν τοῦ Ἐμμανουήλ, ὡς καὶ τῇ ἀγία καὶ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ Συνόδῳ εἴρηται, δογματίζουσα τε καὶ ἐπικυροῦσα, καὶ ὅτι ἡ λέγουσα χρήσις μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην κατὰ τῶν διαιρούντων ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἔχει τὸ κράτος προβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ κατὰ τῶν ἀναιρούντων τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν διὰ τὴν ἔνωσιν. Ὡσπερ δὲ τὸ μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη τοῖς διαιροῦσιν ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἀπομάχεται, οὕτω καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι τὴν καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖν ἔνωσιν τοὺς συγχυτικούς ἐλέγχει καὶ καταισχύνει τούτων τὸ βούλημα. Οὕτως οὖν καὶ ἡ ἐν δύο φύσεσι καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις καὶ ἡ μία τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη φύσις κατὰ μὲν τῶν ἀντικειμένων αὐταῖς καὶ ἀλλήλοις δοξασμάτων ἀγωνίζονται, οὐδετέρα δὲ κατὰ τῆς ἐτέρας ὀπλιζέται· οὔτε γὰρ ἡ μία τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη φύσις ἐπ' ἀναι-

φάλακα κατὰ Σεβήρου 16-20. Migne P.G. 86 /II, 1905-1908.—Σχόλια, πρᾶξ. η'. Migne P.G. 86 /I, 1252 /3. Κατὰ Νεστ. καὶ Εὐτυχ. λόγ. α'. P.G. 86 /I, 1289, 1292. 1296. 1297. Γενικῶς παρατηρήθη ἤδη, ὅτι παρὰ τῷ Λεοντίῳ ἡ μία τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη φύσις δηλοῖ μᾶλλον σχέσιν τῶν δύο φύσεων ἐν τῇ ἐνώσει καὶ ἐφεξῆς, οὐχ ὅμως καὶ οἰανδήποτε οὐσιώδη σύνθεσιν τῶν φύσεων. Οὐσιωδῶς ὁ Λόγος λέγεται μία φύσις μόνον μετὰ τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν φυσικὴν ἐνότητα ἣν ἔχει μετ' αὐτοῦ, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς τὴν σάρκα. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ἡ σὰρξ, διὰ τὸ ἑτεροῦσιον, δὲν δύναται νὰ λεχθῆ μία φύσις πρὸς τὸν Λόγον. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέρα δὲν δύνανται νὰ λεχθῶσι μία φύσις, ἄρα «ἡ ἀναίρεσις τῆς μιᾶς φύσεως τὴν τῶν δύο φύσεων συνεισάγει ὁμολογίαν». (P.G. 86 /II, 1909. A. Θεοδωροῦ, μν. ξ. σ. 30 /1. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ χριστολογικὴ ὁρολογία καὶ διδασκαλία Σεβήρου τοῦ Ἀντιοχείας, Ἀθήναι 1957). Πρὸς τοῦτοις ὁ Λεόντιος Βυζάντιος ἀπέκρουσε καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ ἰδίως τῶν Σεβηριανῶν παραποίησιν καὶ διαστροφὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀγίου Κυρίλλου φερομένου παραδείγματος τοῦ ἀνθρώπου, καίτοι ἐπίστευεν ὅτι τοῦτο δὲν ἀποδίδει τελείως τὸ δόγμα, ἐπεὶδὴ «οὐκ ἂν ἔτι εἶη παράδειγμα, εἰ μὴ καὶ τὸ ἀπεικὸς ἔχοι». Ἐπεξηγεῖ δὲ ὅτι τοῦτο χρησιμοποιοῖται, ἵνα δηλώσῃ τὸ «αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ τὸν Λόγον ἠνώσθαι τῷ ἐξ ἡμῶν σώματι καὶ μηδ' ἂν ποτε χωρὶς αὐτοῦ θεωρηθῆσθαι, εἰ καὶ σφίξει κἀν τῇ ἐνώσει τὸ διάφορον... Σφίξει γὰρ ἀνελλιπῶς τῶν εἰρημένων ἐκότερον, ὅτε κοινὸς ἀνθρώπος ὁ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ὅτε Σωτὴρ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ὑποστάς». Ἐντεῦθεν καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος δηλοῖ, ὅτι τούτων «κοινὴ μὲν ἡ ὑπόστασις, ἴδια δὲ ἡ φύσις καὶ ὁ λόγος διάφορος», ὡς καὶ ἐν τῷ Χριστῷ «κοινὴ μὲν ἡ ὑπόστασις» ἦτο. Ἰδία δὲ καὶ διάφοροι αἱ συνεγεθείσαι εἰς ἔνωσιν ἐν αὐτῇ δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, καὶ αὐτῶν «ὁ λόγος διάφορος». (Λεοντίου Βυζαντίου, Κατὰ Νεστοριανῶν καὶ Εὐτυχιανιστῶν, λόγ. α'. Migne P.G. 86 /I, 1280. 1281. 1288. 1289).

ρέσει τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς λέγεται, οὔτε ἢ ἐν δύο φύσεσι γινωσκομένη καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις διαίρεσιν ἀπ' ἀλλήλων εἰσάγει τῶν φύσεων. "Ὡστε ἢ τῶν δύο φύσεων ἔνωσις βεβαίως ἐστὶ τῆς μιᾶς τοῦ Λόγου σαρκακωμένης ὑποστάσεως ἀσυγχύτου καὶ διαφορᾶς ἀδιαίρετου κηρυττομένης». Κατὰ ταῦτα, «καταχρηστικῶς δύναται τις λαμβάνειν καὶ τὸ τῆς φύσεως ὄνομα ἀντὶ ὑποστάσεως. Δεῖ μέντοι γε τὰς λέξεις οὐ πρὸς τὴν τῶν ἀσεβούντων βούλησιν, πρὸς δὲ τὴν τῆς εὐσεβείας λαμβάνειν διάνοιαν. Καὶ εἰ μὲν ἐπὶ προσώπου λέγεται ἡ φωνὴ καὶ τοῦ ἀποτελεσθέντος ἑνός, ἀντὶ ὑποστάσεως δεῖ παραδέχεσθαι τὸ τῆς φύσεως ὄνομα, εἰ δὲ περὶ τῶν ἐξ ὧν ἀποτελέσθη φύσεων ὁ εἷς Χριστός, τότε τὴν φωνὴν τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς κυρίας φύσεως καὶ τῆς οὐσίας νοεῖν»¹.

Ἐν συνεχείᾳ περὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρου «σαρκακωμένη» ἀσχολεῖται καὶ ὁ Εὐλόγιος Ἀλεξανδρείας (586-607), γράφων ὅτι ὁ Μ. Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος ἀδιωμολόγησαν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένην· ἐν ᾧ γὰρ ἔφησαν σαρκακωμένην, τὴν προσληφθεῖσαν ἀνεκλήρουσαν φύσιν», ὑπὸ τὴν ἔννοιαν «ὅτι μία οὐσα ἢ τοῦ Λόγου φύσις κατὰ τὴν οἰκονομίαν, οὐκέτι μία μόνη, ἀλλὰ καὶ μετὰ σαρκὸς θεωρεῖται, τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον ἑαυτῇ τε καὶ τῇ προσληφθείσῃ σαρκὶ διασώζουσα». Λοιπόν, «εἰ τις εὐσεβεῖν ἐθέλει ἐν τῷ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἂν χαριτωθεῖ τοῖς δύο φύσεσι ἀδιαίρετους καὶ ἀσυγχύτους ἐν τῷ ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ θεωροῦσί τε καὶ δοξάζουσιν· εἰ δὲ μή, πρὸς Ἀπολλινάριον ἢ Εὐτυχέα πάντως δραμεῖται. Καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὴν μίαν μὲν φύσιν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἰρησθαι, τὸ δὲ σαρκακωμένην ἀντὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὡς μηδὲν διαφωνεῖν τὸν λέγοντα μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην ἢ μίαν ὑπόστασιν τοῦ Λόγου, ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναλαβοῦσαν». Καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, «ὅτι τὸ λέγειν εὐσεβῶς μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην, καὶ τὸ δύο φύσεσι ἀδιαίρετους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσει, διαφορὰν οὐδεμίαν εἰς τὸν τῆς εὐσεβείας ἐμποιεῖ λόγον». Διὰ ταῦτα καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος «ἔδειξε περιφανῶς ἀδιάφορον εἶναι καὶ τὸ ἐφ' ἑνὸς προσώπου, ἦτοι μιᾶς ὑποστάσεως, δύο τὰς φύσεσι ἀδιαίρετους ὁμολογεῖν, καὶ τὸ μίαν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ... Ἡμεῖς γὰρ ἐνώσαντες αὐτά, ἓνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Ὁ κοινόν ἐστὶν ὁμολόγημα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνατολικῶν. Εἶτα καὶ πάλιν ἐπάγει· μίαν τὴν τοῦ Υἱοῦ φύσιν ὁμολογοῦμεν σαρκακωμένην, ὡσεὶ ἔλεγεν, ἡμεῖς τὴν διαφορὰν τῶν συνελθόντων ὁμολογοῦντες, δύο μὲν λέγομεν φύσεσι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνωσιν ἐξακριβοῦντες, συνάπτομεν αὖθις τὸ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ τῆς

1. Ἐφραῖμ Θεοῦ πύλεως, Λόγοι διάφοροι, παρὰ Φωτίῳ, Μυριόβ. σκη'. Migne P.G. 103, 968/9. 977.

τῶν ἐνωθέντων διαφορᾶς, τὸ δὲ αὐτῆς τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως δηλωτικόν»¹.

Ἐπειτα καὶ ὁ Μάξιμος Ὁμολογητής, ἐρμηνεύων τὴν Κυρίλλειον ῥήτραν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη», παρατηρεῖ ὀρθῶς, ὅτι ὁ ἅγιος Πατὴρ ἐδίδασκε ταῦτα «ὡσανεὶ ἔλεγεν: ἡμεῖς τὴν τοῦ μυστηρίου διασκοποῦντες πάνσοφον οἰκονομίαν, ὅτ' ἂν μὲν σώζεσθαι δεικνύναι βουλόμεθα τῶν συνελθόντων τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν ἔνωσιν, δύο κατὰ τοῦτο καὶ μόνον τὰς φύσεις λέγομεν, κατὰ μόνην τὴν θεωρίαν, πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς τὸν ἀριθμὸν παραλαμβάνοντες· ὅτ' ἂν δὲ τὸν ἄρρητον τοῦ μυστηρίου διακριβῶμεν τῆς ἐνώσεως τρόπον, μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σαρκακωμένην φαιμέν». «Ὡστε «τὴν μὲν (φωνὴν) ἐπὶ τῆς διαφορᾶς, τὴν δὲ ἐπὶ τῆς ἐνώσεως προσφύρωσ ἐκλαμβάνοντες, ἀσύγχυτον φυλάττομεν τῶν σημαινομένων τὸν νοῦν.... Εἰ τοίνυν αἰεὶ μὲν ἡ ἔνωσις ἔστηκεν, αἰεὶ δὲ καὶ τὰ ἐνωθέντα μένει ἀσύγχυτα, αἰεὶ δὲ καὶ ἡ τῶν ἐνωθέντων σφίζεται διαφορὰ, δι' ἣν ὁ ἀριθμὸς παρελήφθη κατὰ τοὺς Πατέρας, πῶς οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ ἄρα αἰεὶ ἡ ἔνωσις καὶ τὰ ἐνωθέντα καὶ ἡ τούτων διαφορὰ ἔστηκε καὶ μένει καὶ σφίζεται, καὶ δύο φύσεις εὐσεβῶς λέγειν ἐπὶ δηλώσει τῆς τῶν συνελθόντων διαφορᾶς, καὶ πάλιν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένην ὁμολογεῖν, πρὸς ἐνδειξιν τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως, μὴδ' ἐτέρας, τῶν φωνῶν τούτων δηλονότι, διὰ τῆς ἐτέρας ἀναιρουμένης;... Ἐτέρα γὰρ τούτων τῆς ἐτέρας κειχωρισμένης ἐκφωνουμένη, ἀτελής τε ἐστίν, ὅσον πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅλου μυστηρίου, μὴ συνεπαγομένη τὴν ἄλλην συνήγορον, καὶ τὸ ὑποπτον ἔχουσα δείκνυται, ἡ μὲν διαιρέσεως..., ἡ δὲ συγχύσεως...»².

Πρὸς τούτοις καὶ ὁ πρεσβύτερος τῆς Ῥαίθου Θεόδωρος ἐρμηνεύει τὴν χριστολογικὴν διατύπωσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη», διδάσκων ἅμα καὶ αὐτὶς ὁ τρόπος τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καὶ οἰκονομίας, καθ'

1. Παρὰ Φωτίῳ, Μυριόβ. 230. Migne P.G. 103, 1025-1037. Προσθετόν ἐνταῦθα ὅτι, ὑπεραμνόμενος τῶν δύο φύσεων, ἀδιαιρέτων ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει, καὶ ὁ μοναχὸς Εὐστάθιος ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον Σχολαστικὸν ἐπιστολῇ του, ἀναπτύσσει τὴν ἐξῆς ἐπιχειρηματολογία: «Εἰ γομὴν σαρκὸς οὖσαν τὴν θεότητα μίαν φύσιν ὀνομάζεας, προσλαβοῦσαν τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς, πῶς πάλιν μίαν ἀποκαλεῖς; Εἰ σφίζεται, ὡσπερ καὶ σὺ ποιεῖς, ἔστιν ὅτε σαρκὸς φύσιν, καὶ ἀνθρωπότητος φύσιν λέγων προσεληφθῆαι, καὶ ἐν τῇ συνθέσει ὑφισταμένας φύσεις ὄραν, οὐχὶ μίαν μόνον φύσιν· εἰ δὲ προσληφθεῖσα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις πάντα μὲν τὰ ἄλλα ἔσωσεν ὀνόματα, τὸ λέγεσθαι ἀνθρωπότης, ψυχὴ, σῶμα, σὰρξ, τοῦτο δὲ μόνον ἀπόλεσε, τὸ λέγεσθαι φύσις, πεῦ τῆς ἀτάπου ἀποληρώσεως, τῆς ἐπινοημένης τοῖς φιλοδοκῆταις! Ἡμεῖς δὲ τοῦτο φαμεν, ὡσπερ τὰ ἄλλα πάντα σφίζεται καὶ λέγεται τῆς προσλήψεως, μὴ ἀποβεβληκῆτα τὰ ἰδικὰ ὀνόματα διὰ τὴν ἔνωσιν, οὕτως καὶ ἡ φύσις λέγεται, μὴ συναλειφομένη καὶ ἀφανιζομένη διὰ τὴν σύνθεσιν. Μένει γὰρ ἑκατέρα φύσις, οὐ μόνον ὅπερ ἐστὶ τῇ φύσει, ἀλλὰ καὶ ἔχουσα ὅπερ ἔχει ὄνομα τῇ φύσει». (Migne P.G. 86/1, 916).

2. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Ἐπιστολὴ 12, πρὸς Ἰωάννην Κουβικουλᾶριον. Migne P.G. 91, 477/81.

ὃν πέπρακται, καὶ τίνα τὰ πρὸς ταύτην μὴ ὀρθῶς νοοῦντας λεγόμενα παρὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας τρεφίμων», ὡς ἔπεται: «Τῶν οὖν δύο μερῶν τούτων, τοῦ τε κατὰ Μάνην καὶ Ἀπολλινάριον καὶ Εὐτυχέα, καὶ τοῦ κατὰ Παῦλον καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον, τῶν μὲν μίαν φύσιν, τῶν δὲ δύο φύσεις ἐξ ἐναντίας ἀλλήλων τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀμαθῶς εἰρηκότων, τὰς ἐφ' ἑκάτερα κακίστας μετατροπὰς καὶ δυσσεβεῖς παρεγκλίσεις ἀπαναινομένη ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, μέσσην ἀμφοτέρων βαδίζει, ὁδῶ βασιλικῇ πορευομένη, μὴ ἐγκλίνουσα εἰς τὰ δοκοῦντα δεξιὰ, μηδὲ εἰς τὰ προφανῆ ἀριστερά. Κατὰ γὰρ Μάνητα καὶ Ἀπολλινάριον καὶ Εὐτυχέα μίαν φύσιν ἀπλῶς ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν οὐ παραδέχεται, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην· διὰ τῆς προσθήκης τοῦ σεσαρκωμένην, δηλοῦσι τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἣν ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου προσλαμβανομένη, ἅμα τε καὶ σὺν ταύτῃ εἶς Κύριος Ἰησοῦς γέγονεν· οὐδὲ αὕτη ἡ τοῦ Λόγου φύσις ἑτέρα παρ' ἑαυτὴν καὶ τῶν κατ' αὐτὴν θεοπρεπῶν ἀρχμάτων γενομένη, εἰ καὶ ἐν προσλήψει σαρκὸς γέγονε, σαρκὸς δὲ οὐχ ἀπλῶς· τοῦτο γὰρ ἀρειανικόν· ἀλλὰ σαρκὸς ἐψυχωμένης, καὶ οὐχὶ ἐψυχωμένης μόνον· πάλιν γὰρ Ἀπολλινάριον καὶ τοῦτο· ἀλλ' ἐψυχωμένης ψυχῆ νοεραῖ καὶ λογικῆ· οὐδὲ μὴν τὴν ἀνθρώπου φύσιν, ἧς ἐν προσλήψει γέγονεν, εἰς ἑαυτὴν ἀνέχεεν, ἢ αὐτὴν ἐκείνην ἠλλοίωσεν ἔξω τοῦ κατὰ τὸν φυσικὸν αὐτῆς οὐσιώδη ὄρον καὶ λόγον, οὐδέ, ὡς κηρὸν πῦρ, ταύτην ἐξεδαπάνησεν. Ὡστε τὸν ὅλον ὄρον ταῦτα δηλοῦντα οὕτως λέγεσθαι πρὸς τῶν εὐσεβῶν. Μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη, σαρκὶ ἐψυχωμένη, ψυχῆ νοεραῖ καὶ λογικῆ. Πάλιν δὲ κατὰ Παῦλον καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον δύο φύσεις ἀπλῶς ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν ἀποδοδεοκίμακεν ὁ λόγος ὁ ἐκκλησιαστικὸς, ἀλλὰ δύο φύσεις οὐσιωδῶς ἠνωμένας... Εἰ μὲν γὰρ τις φιλοδιαιρέτης διὰ τῆς τῶν δύο φύσεων ὁμολογίας, δύο ὑποστάσεις, ἤγουν πρόσωπα, συναγαγεῖν ἐπιχειροίη, οὐχ ἤκιστα μὲν καὶ ταῖς προλεχθεῖσαις ἐπαγωγαῖς, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῶ ἑτέρω τῶν ὄρων διελέγεται, καὶ μάλᾳ βραδύως. Φημί δὲ τῶ, μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη. Οὗτος γὰρ ὁ ὄρος ἐναργῶς παρίστησιν, οὐκ ἂν ποτε ἐν ὑποστάσει τὸ καθόλου γνωσθῆναι τὴν κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπότητα, εἰ μὴ ἡ τοῦ Λόγου θεϊκὴ φύσις ὑπεισδῦσα τὴν παρθενικὴν νηδύν, ἐξ αὐτῆς ἀρρήτῳ λόγῳ ταύτην ἑαυτῇ περιεμόρφου καὶ περιέπλαττεν, ὥστε μηδὲ αὐτὰς τὰς πρώτας τῆς ζωοπλαστικῆς ἀρχὰς ἐσχηκέναι τὴν προσληφθεῖσαν φύσιν, ἄνευ τῆς οὐσιώδους καὶ φυσικῆς ἐμφιλοχωρήσεως τῆς προσλαμβανομένης αὐτὴν Θεοῦ Λόγου φύσεως. Καὶ τί λέγω τὰς τῆς ζωοπλαστικῆς ἀρχὰς, ὅπου γε οὐδ' ἂν αὐτὴ ἡ μακαρία Παρθένος ὑπὲρ τὸν ὄρον τῆς φύσεως γόνιμον ἔλαβε δύναμιν εἰς τὸ τεκνώσαι, μὴ διὰ τῆς ἐνδημίας τοῦ Λόγου εἰς τοῦτο παρορμηθεῖσα; Πῶς οὖν αὕτη ἡ ἐν Χριστῶ ἀνθρωπότης, ἐν ἰδιαζούσῃ ὑποστάσει καθ' ἑαυτὴν οὐποτε γενομένη, ἀλλ' ἐν τῶ προσλαβομένῳ αὐτὴν Θεῶ Λόγῳ τὸ εἶναι τε καὶ ὑποστῆναι λαχοῦσα, ὑπόστασις ἂν λεχθεῖ ποτέ, ἢ πρόσωπον ἰδιοσύστατον καθ' ἑαυτὸ, καὶ ἀνά μέρος γνωριζόμενον ἔχοι;... Ὅταν εἴπωμεν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκω-

μένην, φύσιν ἐναργῶς ὑπεσημηνάμεθα, καὶ ὅτι μὴ αὐτὴ ἡ θεότης εἰς σάρκα μεταπεποιήται, ἀλλὰ μείνασα ἔπερ ἦν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τ.ε. τῆς προσληφθείσης ὑπ' αὐτῆς σαρκός, ἡμῖν πεφανέρωται... Εἰ τις οὖν κατὰ τὸν νοῦν τῆς Ἐκκλησίας ἐκλαμβάνει τό, μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, ἀσπασίως καταδεξάσθω καὶ τὸ δύο φύσεις οὐσιωδῶς ἠνωμένες λέγειν ἐν τῷ Χριστῷ. Εἰ γὰρ ἐπὶ παραστάσει καὶ σημασίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μετὰ τὸ εἰπεῖν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐπάγει τό, σεσαρκωμένην, τίνοι λόγῳ λοιπὸν ἀναδύεται τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν, μίαν μὲν τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἑτέραν δὲ τὴν ἀνθρωπίνην, ἣν αὐτὸς διὰ τῆς σεσαρκωμένης λέξεως ἀπαγγέλλειν δυσχυρίζεται; ἃ γὰρ ὁμολογεῖ καὶ ἀριθμείτω, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Εἰ δὲ αἰτιᾶται τὸν δύο ἀριθμὸν ὡς διχαστικὸν τινα καὶ διαιρετικόν, γινωσκέτω μὴ εὐλογον εἶναι τὴν τοιαύτην παραίτησιν... Ὅταν μὲν γὰρ τὸν τρόπον, καθ' ὃν γέγονεν ἡ ἐκ θείας φιλάνθρωπίας πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασις, βούληται παριστᾶν, τὴν μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην ὁμολογοῦσιν, ὡς ἄτε τοῦ Λόγου ἀνάρχου τε ὄντος καὶ ἀίδιως ἐν τῷ Πατρὶ, ἐν ὑστέρω δὲ δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐνανθρωπήσαντος, καὶ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαβομένου, καὶ κατὰ πάντα ἡμῖν ὁμοιωθέντος δίχα μόνης ἀμαρτίας. Ὅταν δὲ τὰ ἐν οἷς ὁ Χριστός, ἡ καὶ ὅσα ὁ Χριστός, βούληται θεωρεῖν, δύο φύσεις οὐσιωδῶς ἠνωμένες ὁμολογοῦσα, καὶ τούτου παριστῶσα τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς καταδεξαμένου, διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς στοργὴν συνεῖναι τε καὶ συναριθμεῖσθαι τῇ ἑαυτοῦ φύσει τὴν ἡμετέραν»¹.

Ἐνταῦθα μνημονευτέος καὶ ὁ Ἀναστάσιος Σιναΐτης, ὅστις πραγματευόμενος «περὶ τῆς φωνῆς τῆς λεγούσης μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, ἣν ἄνω καὶ κάτω προφέρουσιν οἱ αἰρετικοί», παρατηρεῖ: «Αὐτοῦ μὲν δὴ τοῦ πανσόφου Κυρίλλου ἐρμηνεύσαντος τὴν προκειμένην αὐτοῦ φωνήν, περιττόν τι λογίζομαι ἀμφιβάλλειν περὶ αὐτῆς· πλὴν καθὼς ὁ αὐτὸς μακάριος Κύριλλος, πρὸς Σούκενσον ἡμᾶς γράφων διδάσκει, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ διὰ τοῦ εἰπεῖν σεσαρκωμένην, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἡμῶν φύσιν... Τὸ εἰπεῖν μίαν φύσιν σεσαρκωμένην ἐρμηνεύει ἐν ἑτέρω τόπῳ ὁ αὐτὸς σοφώτατος Πατὴρ λέγων, μίαν Χριστοῦ φύσιν σεσαρκωμένην, ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι ἐν πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος σεσαρκωμένον. Ὁ Λόγος γὰρ σὰρξ ἐγένετο», ὡς φησιν ὁ εὐαγγελιστής»².

1. Θεοδώρου, πρεσβυτέρου Ῥαῖθου, *De incarnatione*. Migne P.G. 91, 1489-1504.

2. Ἀναστασίου Σιναΐτου, Ὁδηγὸς I. Migne P.G. 89, 189-192. Ἐν συνεχείᾳ δέ, ἀπευθυνόμενος οὗτος πρὸς τοὺς Μονοφυσίτας, γράφει: «Τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων, τοῦ Πατρὸς μίαν φύσιν σεσαρκωμένην λέγοντος, τί δήποτε μὴ ἀρκείσθε τῇ τοιαύτῃ φωνῇ, ἀλλὰ καινοτομεῖτε τὸν διδάσκαλον λέγοντες: μία φύσις ὁ Χριστός· φύσις γὰρ Χριστοῦ μόνη θεότης, εἰ καὶ σεσάρκωται. Ποίου τῶν Πατέρων ταῦτα ἠκούσατε λέγοντος; Τίς τῶν διδασκάλων μίαν φύσιν εἶρηκεν, ἥγουν ἐν γένος εἶναι τὴν θεότητα

Ἄλλὰ πῶς ἠγνόησαν τὴν φράσιν ταύτην οἱ ἀρχαῖοι ὀρθόδοξοι Πατέρες πληροφορεῖ ἡμᾶς καλύτερον ὁ συγκεφαλαιώσας τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οὕτινος τὴν μαρτυρίαν ἐπεκαλέσθημεν καὶ ἀνωτέρω. Γράφει λοιπὸν οὗτος: «Καὶ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σσεσαρκωμένην ὁμολογοῦμεν, διὰ τοῦ εἰπεῖν σσεσαρκωμένην τὴν τῆς σαρκὸς οὐσίαν σημαίνοντες, κατὰ τὸν μακάριον Κύριλλον», διὰ δὲ τοῦ «μίαν φύσιν» μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σημαίνοντες», ἅτε «εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου τῶν δύο αὐτοῦ ἀναγομένων φύσεων»¹. Καὶ μικρὸν πρότερον γράφει: «Καὶ τοῦτο δὲ φαμεν, ὅτι ἐκ κοινῶν οὐσιῶν ἡ ἔνωσις γέγονε. Πᾶσα γὰρ οὐσία κοινή ἐστὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς περιεχομένων ὑποστάσεων, καὶ οὐκ ἐστὶν εὐρεῖν μερικὴν καὶ ἰδιάζουσαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν, ἐπεὶ ἀνάγκη τὰς αὐτὰς ὑποστάσεις καὶ ὁμοουσίους καὶ ἑτερουσίους λέγειν, καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ ὁμοούσιον καὶ ἑτερούσιον κατὰ τὴν θεότητα λέγειν. Ἡ αὐτὴ τοίνυν φύσις ἐν ἐκάστη τῶν ὑποστάσεων θεωρεῖται. Καὶ ὅτε εἴπομεν τὴν φύσιν τοῦ Λόγου σσεσαρκῶσθαι, κατὰ τοὺς μακαρίους Ἀθανάσιόν τε καὶ Κύριλλον, τὴν θεότητά φαμεν ἠνώσθαι σαρκί. Διὸ οὐδὲ δυνάμεθα εἰπεῖν, ἡ φύσις τοῦ Λόγου ἔπαθεν· οὐ γὰρ ἔπαθεν ἡ θεότης ἐν αὐτῷ. Λέγομεν δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πεπονθέναι ἐν τῷ Χριστῷ, οὐ μὴν πάσας τὰς τῶν ἀνθρώπων ὑποστάσεις ὑπεμφαίνοντες, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὁμολογοῦμεν τὸν Χριστὸν πεπονθέναι. Ὡστε φύσιν τοῦ Λόγου λέγοντες, αὐτὸν τὸν Λόγον σημαίνομεν. Ὁ δὲ Λόγος καὶ τὸ κοινὸν τῆς οὐσίας κέκτηται, καὶ τὸ ἰδιάζον τῆς ὑποστάσεως»². Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Δαμασκηνός, ἀποδίδων τὴν «ἀνωτέρω χρῆσιν» «μίαν φύσιν κλπ.» εἰς τὸν Μ. Ἀθανάσιον καὶ τὸν Κύριλλον καὶ θεωρῶν «ἕσον» πρὸς αὐτὴν «τὸ βῆτον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «ὦν τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθέωθη», γράφει: «Μίαν οὖν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου γινώσκουμεν, τουτέστι τῆς θεότητος αὐτοῦ, σσεσαρκωμένην, τουτέστιν ἠνωμένην σαρκί· καὶ μίαν φύσιν τῆς σαρκὸς τοῦ Λόγου τεθεωμένην, τουτέστιν ἠνωμένην θεότητι· ὥστε δύο εἰσὶ φύσεις ἠνωμέναι ἀλλήλαις. Εἰ μὲν γὰρ εἶπε μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ οὐ σσεσαρκωμένην, ἀναντιρρήτως μίαν ἐδήλου φύσιν τὸ συναμφότερον· εἰπὼν δέ, μίαν τοῦ Λόγου φύσιν, καὶ προσθεὶς τό, σσεσαρκωμένην, διὰ τὸ εἰπεῖν, σσεσαρκωμένην, ἐδήλωσε τῆς σαρκὸς τὴν οὐσίαν· καθὼς καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐρμηνεύων ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον

καὶ τὴν σάρκα τοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν; Πῶς δὲ ὅλων δυνατὸν γενέσθαι Χριστοῦ ὁμοφύεις, τὸ κτιστὸν καὶ τὸ ἀκτιστον; Ὅπου γὰρ μία φύσις λέγεται, ἐκεῖ πάντως ἐν γένος καθέστηκεν, ἢ ὅλον κτιστὸν ὑπάρχον ἢ ὅλον ἀκτιστον; Εἰ οὖν μία φύσις ὁ Χριστός, πάντως ἡμιγενὴς ὁ ἀνθρώπος, καθὼς οἱ τῶν Μανιχαίων μῦθοι διδάσκουσιν. Εἰ δὲ οὐκ ὁμοούσιον τὸ σῶμα τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀλλὰ τετραούσιον πάντως, ὅτι ἑτέρα καὶ ἑτέρα φύσις ἐστὶ, καθὰ ὁ θεῖος Κύριλλος πρὸς Εὐλόγιον φησι. Τέλειος γὰρ ἐν θεότητι καὶ τέλειος ἐν ἀνθρωπότητι ὁ Χριστός, κατὰ τὰς τῶν ἁγίων Πατέρων εὐσεβεῖς παραδόσεις».

1. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστ. III, 7.8. Migne P.G. 94, 1012. 1013.

2. Αὐτόθι, στ. 1008.

ἐπιστολῇ φησιν. «Εἰ μὲν γὰρ εἰπόντες μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, σεσιγήκαμεν, μὴ ἐπενεγκόντες τό, σεσαρκωμένην, ἣν αὐτοῖς ἄρα καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος, προσποιούμενοι ἐρωτᾶν, εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, τοῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι; Ἐπειδὴ δέ, διὰ τοῦ σεσαρκωμένην, εἰσηνέχθη τῆς σαρκὸς ἡ δῆλωσις, παυσάσθωσαν καλαμίνην βῆβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες». Ἴδου σαφῶς ἀνεῖλε τὸ μίαν φύσιν λέγειν τὸ ὅλον, τουτέστι τὸ συναμφοτέρον· καὶ διὰ τοῦ σεσαρκωμένην, ἔφησαν εἰσηνέχθαι σαρκὸς τὴν δῆλωσιν· ἔχομεν οὖν τὴν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ διὰ τοῦ, σεσαρκωμένην, ἔχομεν τὴν σάρκα. Ἡ δὲ σὰρξ οὐκ ἀνούσιος· φύσις οὖν τοῦ Λόγου, καὶ ἡ ἐνούσιος σὰρξ, δύο οὐσίαι ἔσονται»¹. Αὕτη ἀναντιρρήτως εἶναι ἡ πληρεστάτη ὀρθόδοξος ἔννοια τῆς Κυριλλείου φράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ὡς ἠννόησεν αὐτὴν ὁ Κύριλλος καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχαῖοι Πατέρες καὶ διηρημήνευσεν ὁ μέγιστος τῶν ὀρθοδόξων δογματολόγων Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.

Τέλος καὶ ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς φιλόσοφος Θεωριανὸς ὑπεστήριξεν ἐν τῇ «διαλέξει» του μετὰ τοῦ Ἀρμενίου Καθολικοῦ Νερσῆ Δ' Schenoghali, ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου «δύο φύσεις» συμφωνεῖ μετὰ τῆς τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», παρατηρήσας τὰ ἐπόμενα: «Ὁ ἅγιος Κύριλλος οὐκ εἶπε μίαν φύσιν εἰς τὸν Χριστόν, οὔτε μίαν φύσιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου, καὶ τότε ἐπήγαγε τό, σεσαρκωμένην... Ὄταν γὰρ λέγωμεν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου, τὴν θείαν φύσιν σημαίνει τοῦ Υἱοῦ· ὅταν δὲ προσθῶμεν τό, σεσαρκωμένην, καθὼς ὁ ἅγιος Κύριλλος πρὸς Σούκενσον ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, σύμπας ὁ λόγος τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας εἰσφέρεται»². Προϊούσης δὲ τῆς συζητήσεως, παρενέβη ὁ Ἀρμένιος ἐπίσκοπος Σαππιρίου Πέτρος, ὅστις «ἔλεγεν, ὅτι ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος μίαν φύσιν λέγει μετὰ τὴν ἔνωσιν. Ὁ Θεωρ. Ποῦ λέγει τοῦτο, δέσποτα ἐπίσκοπε, ὁ ἅγιος Κύριλλος; Ὁ Ἐπίσκ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ, κατὰ τῶν λεγόντων: εἰ μία φύσις γέγονε μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἀνάγκη παθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν· οὕτω κατὰ βῆβδῶ φησι. Ποία τοίνυν παθεῖν αὐτὸν ἀνάγκη εἰς ἰδίαν φύσιν, εἰ λέγοιτο μετὰ τὴν ἔνωσιν μία φύσις Υἱοῦ σεσαρκωμένη; Ὁρᾷς ὅτι μετὰ τὴν ἔνωσιν μίαν φύσιν λέγει. Ὁ Θεωρ. Καὶ ποία ἐστὶν ἡ ἰδία φύσις τοῦ Υἱοῦ, εἰς ἣν οὐκ ἐστὶν ἀνάγκη παθεῖν αὐτόν; Ὁ Ἐπίσκ. Ἡ θεότης τοῦ Υἱοῦ. Ὁ Θεωρ. Οὐκ ἔπαθεν οὖν ὁ Υἱὸς εἰς ἰδίαν φύσιν; Ὁ Ἐπίσκ. Μὴ γένοιτο! ἡ γὰρ θεία φύσις οὐ πέφυκε πάσχειν. Ὁ Θεωρ. Ἐπαθε δὲ ὅμως κατ' ἀλήθειαν ὁ Χριστός; Ὁ Ἐπίσκ. Ναι, ἀλλ' εἰς τὴν ἡμετέραν φύσιν· αὕτη γὰρ πέφυκε πάσχειν. Ὁ Θεωρ. Δύο οὖν ἔσχεν ὁ Χριστὸς φύσεις, μίαν πεφυ-

1. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Περὶ συνθέτου φύσεως κατὰ Ἀκεφάλων 3. Migne P.G. 95, 116/7.

2. Migne P.G. 133, 124/5.

κυῖαν πάσχειν, καὶ μίαν μὴ πεφυκυῖαν πάσχειν»¹. Καὶ μετὰ μικρὸν ἐτόνισεν: «Εἰ μίαν φύσιν σύνθετον λέγεις, τροπὴν καὶ σύγχυσιν εἰσάγεις τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ἡ μία σύνθετος ἐγένετο φύσις»². Τέλος, πρὸς τὸν Νερσῆν, παρατηρήσαντα ὅτι «ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον Μελιτηνῆς ἐπιστολῇ ὁ μακάριος Κυρίλλος ἀριδηλότερον τοῦτο παρίστησι· φησὶ γὰρ ταῦτα. «Τὰ ἐξ ὧν ἐστὶν ὁ εἷς καὶ μόνος Υἱὸς καὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὡς ἐν ἐννοίαις δεχόμενοι, δύο μὲν φύσεις ἠνώσθαι φαμεν, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν, ὡς ἀνηρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο διατομῆς, μίαν εἶναι πιστεύομεν τὴν τοῦ Υἱοῦ φύσιν, ὡς ἐνός, πλην ἐνανθρωπήσαντος καὶ σεσαρκωμένου», ἀντιπαρητήρησεν ὁ Θεωριανός: «Τὸ ὡς ἀνηρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο διατομῆς, τοῦτο λέγει, τὸ δὲ εἰς δύο Χριστοῦς, ἡ δύο πρόσωπα, ἡ δύο ὑποστάσεις. Εἰ δὲ εἰς δύο φύσεις νοεῖν ἐθέλεις, οὕτω νοήσεις τὸ ῥητὸν εὐσεβῶς, ἀνηρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο φύσεις ἰδίᾳ καὶ ἀνά μέρος διατομῆς, τουτέστιν εἰς θεῖαν φύσιν ἰδίᾳ, καὶ εἰς ἀνθρωπίνην φύσιν ἰδίᾳ»: ἀφ' οὗ γὰρ ἠνώθησαν αἱ δύο φύσεις, ἀχωρίστοι μεμενῆκασι καὶ μενοῦσιν αἰ· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων λεγόμενον, «ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως, εἰς μίαν ὑπόστασιν γενέσθαι τὴν ἔνωσιν». «Ὅτι δὲ ὁ ἅγιος Κυρίλλος οὐκ ἐδογματίζεε [μίαν] φύσιν τὸν Χριστόν, ἐνεσσι καταμαθεῖν ἀπὸ πολλῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων· πολλαχοῦ γὰρ δύο φύσεις ὁμολογεῖ τὸν Χριστόν, ὡς δέδεικται ἐν τῇ προτέρᾳ διαλέξει». Κατέληξε δὲ οὕτω: «Δεῖ οὖν σε τὴν οἰονεὶ ἀμφίβολον λέξιν τοῦ μακαρίου Κυρίλλου συμβιβᾶσαι πρὸς τὸν ὀρθὸν νοῦν, καὶ ἐρμηνεῦσαι αὐτὴν ἀπὸ τε τῶν ἄλλων Ἁγίων, φανερῶς ὁμολογούντων τὰς δύο φύσεις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»³.

Τοιαυτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐννοια τῆς Κυριλλείου φράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἐρμηνεία αὐτῆς ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ θεολόγων τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, εὐαρίθμους τῶν ὁποίων ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω. Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τῆς ὀρθοδόξου ταύτης ἐρμηνείας καὶ διδασκαλίας περὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τοῦ Σωτῆρος φρονοῦμεν, ὅτι δύναται καὶ πρέπει νὰ διεξαχθῇ ὁ ἐπίσημος θεολογικὸς διάλογος μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ἀντιχαλκηδόνειων, καθὼς εἶδομεν, ὅτι ἡ φράσις αὕτη καὶ ἡ ἐρμηνεία αὐτῆς καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἦτο καὶ ἐν τῷ κέντρῳ τῶν συζητήσεων τῶν συναντηθέντων ἐν Aarhus θεολόγων αὐτῶν, οἵτινες διὰ μέσου αὐτῆς καὶ «διὰ μέσου τῆς διαφόρου ὀρολογίας, τῆς χρησιμοποιοιμένης ὑφ' ἐκάστης πλευρᾶς, εἶδον ἐκφραζομένην τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν», ἐφ' ᾧ καὶ προσεπάθησαν ὀρθοδόξως νὰ ἐρμηνεύσωσιν αὐτὴν καὶ διατυπώσωσι τὸ δόγμα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων.

(Συνεχίζεται)

1. Αὐτόθι, στ. 149.

2. Αὐτόθι, στ. 157.

3. Αὐτόθι, στ. 241. 245.